

BÖRZSÖNYI HELYKÖN

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

XIV. évfolyam 3. szám, 2019 március

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Pásztor Péter fotója

Tartalom:

- Barna T. Attila:**pusztulás; (vers) 3
Dr. Koczó József: Emlékeink az Esztergomi főegyházmegye egykori Honti főesperességének múltjából VII.; (képes helytörténeti írás) 4-13
Haász Irén:Egy költőhöz; (vers) 14
Dudás Sándor:Dalra születtünk; (vers) 16
Csáky Károly:Ipolyhídvég az első Csehszlovák Köztársaságbeli aprónyomtatványok és néhány levéltári adat tükrében II.; (képes helytörténeti írás) 18-25
Petrozsényi Nagy Pál:Majd legközelebb; (írás) 26-28
Kiss Anna Mária:valahol nihilországban;nagyi(ma);kőleves; (versek) 30-31
Kuruc Tóth Tamás:Andy Warhollal álmodtam; (vers) 32-33
Horváth Ödön:Vágyódás;Eső után, boldogan;Porcelánbabák;Ködben; (versek) 34
Pohánka Erika:Csendek partján; (vers) 35
Egry Artúr:Mosoly; (vers) 36
Bemutatjuk:Pásztor Péter újságíró-fotós, Ipolyság; 38-51
Kő-Szabó Imre:Ször MAVART; (írás) 52-53
Székács László:Tisztázás;Panír alatt (versek) 54-55
Handó Péter:Változások kora 1.-2.-3.-4. ;Axióma 2.; (versek) 56-57
Pribojszky Mátyás:Gondolatunió III.; (írás) 58-72
Ilies Renáta:Korosodó; (vers) 74
Kovács T. István:Tűrjél gyermekem; (írás) 76-78
Fetykó Judit:Szabad áramlások;Időmúlás; (versek) 80-81
B. Tóth Klára:Cáfolat; (vers) 82
Végh Tamás:Az örök Húsvét felé; (vers) 83
Siska Péter:Parúzia; (vers) 84
Kerekes Tamás:ferdítések; (írások) 86-87
Ifj. Cservenák Mihály György:Komédia; (vers) 88-89
Hörömpő Gergely:Aszály; (vers) 90-91
H. Turi Klára:Tanács jómagamnak; (vers) 92
Dobrosi Andrea:Úgy-így; (vers) 93
Janecskó Györgyi:Tavaszm; (vers) 94
Börzsönyi Erika:Panelromantika; (vers) 95
Debreczeny György:senki nem tehet semmit; (vers) 96
Elbert Anita:Beleugrok a versembe; (vers) 97
Beszámoló:Kézműves tárlat a Simonyi Lajos Galériában;Nógrád festőjéről a Simonyi Lajos Galériában; (képes beszámoló) 98-115
Programajánló; 116-118
Gratulálunk!!! Múlyadi Nagy László kitüntetéséhez; (képes riport) 119-122
Könyvajánló; 123-127
Karaffa Gyula:arra; (vers) 128
Impresszum; 129

E havi számunkat az Ipolyságon élő és alkotó Pásztor Péter fotóival díszítettük! Köszönet a képek közlési jogáért, köszönet a fotókért! A Szerk.

BARNA T. ATTILA

pusztulás

megbondul a láthatatlan harang
ajtó nyílik az álmodóra
homloka fehér forrás
remegő kezek az égbe emelik
beomlott alagútban a magányos
lehajtja fejét

Dr. KOCZÓ JÓZSEF

Emlékeink az Esztergomi főegyházmegye egykori Honti főesperességének múltjából VII.

12. A reformáció és a katolikus belső megújulás kora

Protestánsok és katolikusok küzdelmei a templomokért Nagy-Hontban

A Luthert követő ágostai és a Kálvint követő helvét hitvallásúak a 16. század végéig nem különültek el egyházszervezetileg egymástól. Az úrvacsora kérdésében tartott 1591. évi csepregi hitvitát követően kezdődött meg a szervezeti elkülönülés.

Az evangélikusok és reformátusok Hont vármegyebeli térnyerésében nem lebecsülhető a szerepe annak, hogy a tizenöt éves háború, Bocskai István és Bethlen Gábor vezette felkelések, szabadságküzdelmek fontos színterévé vált vidékünk.

A hosszú háború kezdeti sikerei – 1593 decemberében a török felgyújtja, majd kiüríti Palánkot és Drégelyt; 1595-ben visszakerül Esztergom és Visegrád – után a beszállásolt idegen zsoldosok Korpona környéki garázdálkodása, erőszakos fellépése, majd 1598-ban az Ipoly mentén 17 község elpusztítása, 1599-ben a török-tatár had által Drégelypalánk környékének és Hont megye nagyobb részének felégetése, 1601-ben a zsold nélküli szabad hajdúk fosztogatása, 1604-ben Bakabánya török általi megsarcolása, több száz lakos rabságba hurcolása okozott komoly fájdalmakat, sérüléseket Hontnak.

A Bocskai-szabadságharc téli hadjárata idején, 1604 végén Palánk önként megnyitotta kapuit Rhédey Ferenc seregei előtt. Bocskai arra törekedett, hogy a nemzetet az uralkodóházzal kibékítse, ugyanakkor annak túlkapásai ellen, a nemzet biztosítása érdekében alkotmányt és vallásszabadságot kívánt. Eredetileg Korponára tábori gyűlést hívott össze, ahová Mátyás főherceg békebiztosát, Forgách Zsigmondot is várták. A Hont vármegye területén lévő városban 1605 novemberében megtartott országgyűlés tekintélyes számú ellenzéke a Habsburg-háztól való elszakadást kívánta. Bocskai viszont a megegyezést óhajtotta, a tárgyalások emiatt december 3-ig folytak, majd 1606-ban Bécsben folytatódtak. Az ottani egyezkedések 1606 első feléig elhúzódtak, és csak augusztus 6-án jött létre a béke. Ennek értelmében Hont vármegye, valamint Korpona városa visszakerült a magyar király birtokába, úgyszintén Drégelypalánk is, és a várnak összes tartozéka a bécsi békét mintegy kiegészítő zsitvatoroki béke értelmében felszabadult a török hódoltság alól.

A bécsi békét becikkelyező 1608. évi koronázás előtti I. törvénycikk a szabad vallásgyakorlatot a mezővárosokra és falvakra is kiterjesztette, s elismerte a vallásfelekezetek azon jogát, hogy saját elöljáróik, szuperintendenseik (egyházkerületi főfelügyelő, püspök) legyenek.

“1608. évi (k. e.) I. törvénycikk: a vallásügyről

A mi tehát a bécsi végzésnek az első cikkelyét illeti, arra nézve nemes Magyarországnak a karai és rendei elhatározták:

1. § Hogy a vallás gyakorlata, ugy a báróknak, mágnásoknak és nemeseknek, mint a szabad városoknak és az ország összes karainak és rendeknek, ugy a maguk, mint a fiscus fekvő jószágaiiban; valamint a magyar katonáknak is, az ország véghelyein kinek-kinek a maga vallása és hite szerint;

nem különben a mezővárosoknak és faluknak is, ha azt önkéntesen és kényszerítés nélkül elfogadni akarják, mindenütt szabad legyen; és annak szabad élvezetében és gyakorlatában senki senkit meg ne akadályozzon.

2. § Sőt inkább a karok és rendek közt támadható gyűlölség és meghasonlás kikerülése céljából, elhatározzák, hogy mindenik vallásfelekezetnek a maga hitét valló előljárói vagy superintendensei legyenek.”

Bocskai István felkelésekor Hont vármegye lakosságának túlnyomó része Luther és Kálvin tanításait követte. Csak nagyon kevesen voltak a vármegyei urak között, akik a katolikus hitben megmaradtak, így Kisfaludy Liphay Imre, Kasza Pál és Borsiczky István, akik 1609-ben a vármegyei közgyűlésen tiltakoztak az ellen, hogy a vármegye az ágostai hitvallású szuperintendens fizetéséhez hozzájáruljon. Rajtuk kívül még Fánchy Ferenc szerepelt a vármegyében ez időtájt, a katolikusok érdekeinek szószólójaként.

Forgách Ferenc esztergomi érsek és utóda, Pázmány Péter alatt az ellenreformáció hathatósan lépett fel a protestantizmussal szemben. Már Forgách Ferenc idején a katolikus hit befolyása ismételten erősödött a vármegyében. Az érsek élénk figyelemmel kísérte a megyegyűléseket, és tisztje, Podári Benedek, mindig megjelent azokon, hogy tiltakozzék, ha a közgyűlés a katolikusokra nézve sérelmes határozatot hoz.

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem (1613–1629) a Magyarországon megindított vallásüldözés és az 1619. évi országgyűlésen a protestáns sérelmek orvoslásának elodázása miatt, valamint a protestáns cseh rendek felkelésének megsegítésére hadjáratot indított. 1619 őszén Drégelypalánk is megnyitotta kapuit a fejedelmi hadak előtt. Az 1620. évi besztercebányai országgyűlés Bethlent magyar királlyá választotta, és az egyházi javakat a végvárok számára lefoglalta. A lefoglalt javak közül a sági prépostságot Bethlen Péchi Simonnak zálogosította el 20 000 forintért. A nikolsburgi béke 1621-ben végül II. Ferdinánd (1618–1637) birtokába juttatta vissza Hont vármegyét. 1626-ban a harmincéves háború újabb szakaszában, szeptember 30-án Drégelypalánknál került szembe Bethlen török segédcapatokkal megerősített hada Albrecht Wallenstein császári generális csapataival, csatát azonban egyikük sem kockáztatott. A harmincéves háború befejező szakaszában, 1644-45-ben I. Rákóczi György erdélyi fejedelem vonult hadaival Alsó-Magyarországon át nyugat felé, hogy egyesüljön a protestáns hadakkal. Kemény János hadvezér a fejedelemnek küldött levelében ekként írta le a várak bevételét: „... az kiknek ölni, vágni kellett volna bennünket, mint Palánkból, Gyarmatból, futottak előlünk az kapitányok, az többi pedig hódoltak.”

A kereszténységben belüli meghasonlás, ellenségeskedés, háborúzás többnyire a hódolt falvainak számát gyarapító török előnyére, és a föld népének kárára szolgált, hiszen a katonák élelmezését, lovak ellátását utóbbiakon hajtották be.

Amikor Pázmány Péter az esztergomi érseki széket elfoglalta, alig volt néhány katolikus pap a vármegyében. Csak Szalkán, melynek plébániáját 1615-ben állították vissza, továbbá Visken és Hontbesenyődön, utóbbinak anyakönyvei 1636-ban veszik kezdetüket. Az 1626. évi adóösszeírás lajstromaiban a katolikus papok plébános, licenciátus és fráter, a protestánsok pedig parochus megnevezéssel szerepelnek.

Pázmány érseksége alatt merült fel először a nagy kiterjedésű, az érseki székhelytől jelentős távolságok miatt nehezen megközelíthető Esztergomi főegyházmegye igazgatásának jobb megszervezésére vonatkozó tervzet. Az érsek elképzelésében szereplő szepesi és nógrádi püspökség felállítása érintette volna főesperességünket, csakúgy, mint a Rómában állandó ügyvivő (agens) alkalmazásának javadalmazására kiszemelt sági prépostság jövedelme.

Krupecz tisztelendő úr szerint 1619-ben veszítették el az evangélikusok korábban megszerzett templomukat Németiben, Szebellében, Ságón, majd később Báton, Magaslakon, Almáson és Bozókon. Kudora plébános úr viszont úgy tudja, hogy 1628–1638 közötti időben foglalták vissza a Csákyak a báti templomot. Ugyanabban az időben került a katolikusok birtokába a leszenyei, a szebellébi és a németi templom,

utóbbi kettőt a garamszentbenedeki prefektus foglalta vissza. 1638 után szerezték vissza a felsőalmási templomot, melyet gróf Csáky László Besenyődhez, a sági prépostság plébániájához csatolt. Viszoka (Magaslak) és Felsőtótbaka templomát szintén gróf Csáky foglalta el. Ez időtájt Koháry István Princsfalváról üzte el az evangélikus papot, s minden javadalmát lefoglalta. A linzi békekötés után az 1647. évi V. törvénycikk a további templomfoglalásokat megtiltotta, a VI. artikulus pedig a protestánsoknak visszaadandó 90 templom közé Hontból Bát, Füzesgyarmat, Viszoka és Princsfalva templomát sorolta. Az alábbiakban az artikulus Honti főesperességét, illetve környezetét érintő részét idézzük.

*“1647. évi VI. törvénycikk: az evangélikusoknak visszaadott kilenczven templom felsorolása
Nagyon jól emlékeznek arra az ország karai és rendei, hogy az országglakosok eddigelé mennyire meghasonlottak volt egymás között a templomok elfoglalása miatt. Hogy ennek jövőre elejét vegyék és a polgári czivódások taplóját kiirtsák és az országglakosok annál inkább békében és kölcsönös egyetértésben éljenek, miután innen is, tulnan is különféle vitatkozások és ajánlatok történtek, az ország karai és rendei a templomok és más velük járó dolgok elfoglalása tárgyában (Ő szent felsége is közbevetvén a maga hatalmát), utóvégre ugy és olyan módon egyeztek meg, hogy az evangélikusok részére az 1638. évben beadott és az ezekre következett sérelmekben is felsorolt templomok közül ez a kilenczven templom adandó vissza:*

[...]

4. § Szepesben: Káposztafalván a templom a szentségtartókkal együtt, Dunavec, Krompak; a csütörtökhelyi kápolnába a katolikusok számára kívülről és nem a plébánia-templomból legyen a bejárás.

5. § Hontban: Bátth, Füzes-Gyarmath, Viszoka, Princzfalva.”

“1647. évi VII. törvénycikk: az előbb említett templomokon kívül semmi más fiókegyházakat nem kell visszaadni

Az előbb felsorolt kilenczven templom mellé pedig, a melyek eddigelé az evangélikusok kezén voltak és a melyeket a legközelebb mult zavaros idők alatt foglaltak el, semmi más fiókegyházakat sem kell visszaadni, mint azokat, a melyeknek birtokában vannak és a melyeket a nevezett kilenczven templommal az evangélikusoknak különösen átengedtek.

1. § Kijelentvén azt: hogyha az anyaegyház a katolikusok és a fiókegyház az evangélikusok kezén van vagy megfordítva az anyaegyház az evangélikus és a fiókegyház a katolikusok kezén, egyik fél se háborgassa a másikat, ugy mindazonáltal, hogy az evangélikus parasztnak, ha akarják, szabadságában álljon saját vallásuk papját oda bevinni és ott eltartani vagy pedig predikáció hallgatása végett máshova menni.”

“1647. évi X. törvénycikk: templomok, paplakok és iskolák építése azokon a helyeken, a hol az elfoglalt és a sérelmekben felsorolt templomok a katolikusok kezén maradtak

A mi az építést illeti, minthogy az elfoglalt és a sérelmekben elősorolt templomok közül sokkal több maradt a katolikusok kezén, semmint a mennyit az evangélikusoknak visszaadtak, legyen szabad ilyen községekben az evangélikusoknak vallásuk gyakorlása céljából más templomokat, paplakokat és iskolákat építeni, arra elégséges és alkalmas helyeken, a melyeket eme templomok, paplakok és iskolák számára a földes urak ezeknek a cikkelyeknek a kihirdetésétől számítandó három hónap alatt a vármegyék alispánjainak és azoknak az előkelőbb nemeseknek a jelenlétében fognak kijelölni és felszabadítani, a kiket a vármegyeyi közönségek a katolikus és evangélikus vallásuak sorából egyenlő számmal melléjük fognak adni.

1. § Azonban a temetőt és a harangokat az evangélikusok és katolikusok közösen használják, azok is olyan módon és ugyanazon fizetés mellett mint ezek.

2. § És ezeket a templomokat, paplakokat és iskolákat az illető helyeken lakó evangélikusok minden akadály nélkül akkor építhessék, a mikor épen az építést alkalmasnak és kényelmesnek tartják.” Az 1646 körüli állapotokat tükrözi Lippay György (1600–1666) érseknek a Királyi Magyarország templomhasználatára vonatkozó becslésen alapuló, de az arányokat kellően érzékeltető, a katolikus és protestáns lélekszámokat bemutató, eredetileg datálatlan összeírása, melyet az uralkodóhoz, III. Ferdinándhoz (1637–1657) terjesztett fel. A kimutatás szerint Hont vármegyében a templomok közül 35 a katolikusok, 150 pedig a protestánsok birtokban található. Mindössze Heves, Moson és Pozsony megyében voltak többségben a katolikus plébániák, Nyitra vármegyében egyenlő, míg a többi comitatusban elsöprő többségű a protestáns templomok aránya. Országosan a katolikus egyház alig 17%-át birtokolta a plébániáknak. Ugyanakkor a felterjesztésből az is kitűnik, hogy az Esztergomi főegyházmegyéhez tartozó vármegyékben a katolikus egyház még mindig sokkal jobb helyzetben volt, mint a hódolt Pest-Pilis-Solt vármegyében vagy Felső-Magyarországon.

Pázmány Péter Appendixe

A katolikus papság megreformálását igen hathatósan szolgálták a trienti zsinat által előírt egyházmegyei és tartományi zsinatok. Pázmány is igyekezett ezt az eszközt igénybe venni. 1629-ben egyházmegyei zsinatot tartott Nagyszombatban, majd 1637-ig továbbiakra is sor került. A zsinatok többek között megkövetelték a papoktól és a püspököktől, hogy állandóan híveik között tartózkodjanak, és szigorúan őrizzék meg a papi nőtlenséget. Ha szükséges, a visszaélések megszüntetése érdekében a püspökök vegyék igénybe a karhatalmat is. A zsinati rendelkezések megtartásának ellenőrzését a zsinat a főesperesekre bízta. A fő- vagy alesperes a látogatások alkalmával gyűjtse össze a hiányos tudású papokat, és oktatásban részesítse őket. Pázmány, hogy a szertartásokhoz a papság kezébe vezérfonalat adjon, megjelentette a Tridentinum előírásai szerint átdolgozott *Rituale Strigoniense*-t (Esztergomi Szertartáskönyv).

Az 1629. évi nagyszombati főegyházmegyei szinódus dokumentumait, határozatait önálló kiadványban adta ki az érsek. A magyar nemzeti és egyháztartományi zsinatok határozatait pedig Péterffy Károly jezsuita szerzetes eredeti levéltári források alapján tette közzé. Az I. kötet az 1016-tól 1544-ig, a II. kötet pedig az 1547-től 1734-ig tartott magyarországi nemzeti zsinatokat öleli fel, és néhány nagyobb jelentőségű egyházmegyei szinódusra is kitér.

Ez a kiadvány ugyancsak tartalmazza az 1629. évi Nagyszombatban tartott zsinat dokumentumainak toldalékaként, függelékeként számon tartott Appendixet is. Ebben felsorolják az érsek alá rendelt (suffraganeus) püspökségeket, a hozzájuk tartozó főesperességekkel és vármegyékkel egyetemben. Számunkra a kiadvány legfontosabb része az esztergomi székeskáptalan, a káptalan jelentősebb javadalmainak, továbbá a főegyházmegye területén lévő szerzetesrendek (apátságok, prépostságok), valamint az exempt plébániák, továbbá főesperességenként a *parochorumok* (egyházközségek, papi állások) felsorolása, megadva a betöltött helyeket (habet Parochos).

Az Appendix Honti főesperességet érintő bejegyzései

A honti főesperes az Esztergomi székeskáptalan tagja.

A káptalan jelentősebb javadalmai: prépostság Bozókön és Ságön; apátság Szebegényben.

A Szent Benedeknek szentelt apátságok között található Szebegény, a premontrei rend reguláját követő prépostságok: Bozók és Ság. Az Ipoly menti Ság templomára vonatkozóan fentebb azt az adatot említettük, hogy 1619-ben vették vissza az evangélikusoktól.

A kivett plébániák között számos nagy-honti település nevét találjuk:

1. S. Antonii: **Szentantal**; 2. **Bajta**; 3. Baka-bánya: **Bakabánya**; 4. Damás Regali /királyi Damásd/: **Damásd**. Az Ipoly menti Damásd jöhet számításba, ahol Anjou királyaink okleveleket adtak ki, illetve kastélyt tartottak. 5. **Domanik**; 6. **Kövesd**; 7. **Korpona**; 8. **Letkés**; 9. Marus: **Maros**; 10. Prink-falva: **Prencsfalva** (1266-ban villa Princh); 11. Semnicia: **Selmecebánya**; 12. Szánto Abbatis: **Szántó apátság**; 13. Szőlős: valószínűleg **Hontbesenyőd**; 14. Zob: **Szob**.

A felsorolás a székesegyházi főesperességhez tartozó plébániák között említi a plébánossal rendelkező Páldot, mely ugyanakkor a Honti főesperességben is megjelenik.

Parochorum/parókiák, vagyis egyházközségek; a Nagy-Honthoz tartozást nem tüntetem fel/: 1. Sz. Andreas: **Szentandrás**, Liptó vm.; 2. Sz. Anna: **Szentanna**, Liptó vm.; 3. **Balog**; 4. Baat: **Bát**; 5. Bersen sive /vagy/ Bessen: **Börzsöny**; 6. Brezo: **Rimabrézó**, Kis-Hont; 7. Bernece: **Bernece**; 8. Boda: **Bodafalu**, Liptó vm.; 9. Bobrovéc: **Nagybobróc**, Liptó vm.; 10. Boldog-aszon-falva: **Szentmária**, Liptószentmária, hajdan Boldogasszonyfalva („A Vág bal partján érzük a Havran hegy alatt, sőt részben annak déli lejtőjén épült Szent-Mária – hajdan Boldogasszonyfalva – nevű községet...” A községet több más településsel együtt 1965 és 1975 között elárasztották a Szentmáriai-víztározó építésekor), Liptó vm.; 11. Chaab: **Csáb**; 12. Chaal: **Csall**; 13. Chalamia: **Csalomia**; 14. Czank: **Csánk**; 15. Cherbeczeg: **Terbeczeg**; 16. **Dalmad**; 17. Demiend: **Deménd**; 18. **Drégely**; 19. Dovalova: **Dovalló**, Liptó vm.; 20. **Dubrava**, Liptó vm.; 21. Egyház-Beel: **Bél**; 22. **Egeg**; 23. **Fegyvernek**; 24. Gyarmat, alias Ersek-Gyármattya: **Füzesgyarmat**; 25. Gyűrök: **Gyerk**; 26. Hrazo: **Rimaráhó**, Kis-Hont; 27. Hegymeg: **Magyar- és Tóthegymeg**, Kis-Hont; 28. Hiba, alias Gaib: **Hybbe**, Liptó vm.; 29. Hid-vég: **Hídvég**; 30. **Hont**; 31. Hunseza: vsz. **Hunfalva**, Szepes vm.; 32. Iván: Hont megyében nincs ilyen nevű település; valószínűleg **Inám** (K. J.). 33. Sz. István: Hontban nem, viszont Liptóban Pázmány korában találunk **Szentistván** nevű települést. Patrociniumként Bozók is számításba jöhet. A vásártartási kiváltsággal bíró mezőváros címerében Szent István király található, aki prépostságának és 1606-ban épült római katolikus templomának is védőszentje. Ugyanakkor Bozók a premontrei prépostságok között már szerepel. 34. Sz. Ivan: **Szentiván**, Liptó vm.; 35. Krasko: **Karaszko**, Kis-Hont; 36. Kesző: **Kiskesző**; 37. Sz. Kereszt: **Szentkereszt**, Liptó vm.; 38. Kesző secundo: **Kőkeszi**; 39. Kemencze: **Kemence**; 40. Kis-Sarlo: **Kissalló**; 41. **Kövesd** (az exempt plébániák között is szerepel); 42. Laan: **Dacsólám**; 43. Legyen: **Ledény**; 44. Lesenye: **Leszenye**; 45. Leled: **Leléd**; 46. Lipto-Sz. Miklos: **Liptószentmiklós**, Liptó vm.; 47. Liska-falva: **Liskófalva**, Liptó vm.; 48. **Litva**; 49. Lubelya: **Lubella**, Liptó vm.; 50. Ludany: **Vámosladány**, Bars vm.; 51. Sz. Marton: **Szentmárton**, Liptó vm.; 52. **Marót**; 53. Mind-Szent: ilyen nevű település sem Hontban, sem Liptóban nem található. A tituláris szent alapján vsz. **Cseri**, ugyanis a tizedjegyzékben említett *Seri* Mindenszentek egyháza ide lokalizálható. 54. Sz. Mihály: **Szentmihály**, Liptó vm.; 55. Sz. Miklós: **Hodrusbánya**. Itt található Ortway és Bakács szerint Sz. Miklós egyháza, de Hőke Selmecebányáról is említ Severini nyomán Szent Miklós-templomot (Mária mennybemenetele a másik titulusa). 56. Nádas: **Hontnádas**; 57. Nagy-Palugya: **Nagypalugya**, Liptó vm.; 58. **Nyék**; 59. Nenye: **Nénye**; 60. Nemti: **Hontnémeti**; 61. Osgyan: **Osgyán**, Kis-Hont; 62. **Páld** (felvéve a székesegyházi főesperességbe is); 63. Palast: **Palást**; 64. Palugya: **Kispalugya**, Liptó vm.; 65. Pász-tou: **Ipolypásztó**; 66. **Palojta**; 67-68. Felső és Alsó Peszék: **Kispeszék** és **Nagypeszék**; 69. Pezeren: vsz. **Vihnyepeszerény**, Bars vm.; 70. Perechen: **Perőcsény**; 71. Pereszlén: **Pereszlény**; 72. Sz. Péter: **Szentpéter**, Liptó vm.; 73. Pribel: **Pribél**; 74. Proszek: **Prószék**, Liptó vm.; 75. Pokorad: **Alsó- és Felsőpokorág**, Kis-Hont; 76. Rima-Szombat: **Rimaszombat**, Kis-Hont; 77. Rima-Banya: **Rimabánya**, Kis-Hont; 78. Rokova: **Rozsfalva**, Kis-Hont; 79. Rosemberg: **Rózsahegy**, Liptó vm.; 80. **Szalka**; 81. Szakallas: **Szakállós**; 82. Sasd: **Százd**; 83. Skalnok: **Alsó- és Felsősziklás**, Kis-Hont; 84. Szleche: **Háromszlécs**, Liptó vm.; 85.

Szmerechan: **Szmrecsán**, Liptó vm.; 86. **Szemeréd**; 87. Szelchen: **Szécsényke**; Ortway szerint Pázmány Szécsénykét említi ekként. 88. Szebchleb: **Szebelléb**; 89. Sember: **Zsemer**; 90. Sipek: **Sipék**; 91-92. **Alsó és Felső Szőlős**, Nyitra vm. 93. Suha: **Szuhafő**, Kis-Hont; 94. Tépla: **Liptótepla**, Liptó vm.; 95. Terek: vsz. **Bakostörék** v. **Orlajtörék**, Kis-Hont; 96. Terjén: **Terény**; 97. Teszer: **Teszér**; 98. Ternovecz: **Tarnóc**, Liptó vm.; 99. Terenchén: *Azonosítása sikertelen!* 100. Tisólcz: **Tiszolc**, Kis-Hont; 101. **Tölgyes**; 102. Tót-Baka: **Tótbaka**; 103. **Túr**; 104. Vámos-Mikola: **Vámosmikola**; 105. Vachan: *Azonosítása sikertelen!* 106. Varsan: **Hontvarsány**; 107. Veche: **Ipolyvece**; 108. **Visk**; 109. Zeherje: **Záhora** (Erdőmeg); 110. Zethe: **Szete**.

A Honti főesperességben – melyhez Liptói vármegye is tartozott – az Appendix alapján a parókiák száma 110, melyből 57-nek van gazdája. Fentebb a székesegyházi főesperességhez sorolt Páldot és a kivettek között szereplő Kövesdet is itt találjuk.

Az Appendix adatainak összegzése: Nagy-Hontból az exemptek között 14 szerepel, a Honti főesperesség alatt további 63 (Kövesdet az exemptek közé számolva), összesen 77 plébánia; Kis-Hont: 13, Liptó: 25, Szepes: 2, Bars: 2, Nyitra: 2; azonosítatlan 2, Terenchén és Vachan.

Összesen 123 parókia, melyhez Hontból a két premontrei prépostságot, **Bozókot** és **Ságot** számíthatjuk még egyházas helyként.

A kutatók egy része Pázmány jegyzékét az 1620-as évekre vonatkozóan fenntartással fogadja. Az elterjedt vélemény szerint inkább a török hódoltságot megelőző időszakra helytállóak adatai. Nagy-Hontból említett egyházainak száma alig tér el Bakács által 1526 előtti időszakból felsorolt 83-tól. Viszont Pázmánykorában az Appendixben feltüntetett települések jelentős része az ágostai vagy a helvét hitvallást követte. Elképzelhető, hogy a templommal, pappal már korábban rendelkező egyházas helyek listáját adta közre? Nagy-Hontból közel nyolcvan plébániát sorol fel, Lippay jegyzékén viszont másfél évtized múlva csak 30 katolikus kézen lévő templom szerepel!

Lippay György főpásztorsága

Lippay György 1642-ben foglalta el a Lósy Imre halálával megüresedett primási széket. Főpásztori tevékenységének talán legszembetűnőbb vonása a jezsuiták erőteljes támogatása. Gondoskodott a rendszeres egyházlátogatásokról, melyeket főespereseire bízott, figyelemmel kísérte a püspöki kinevezéseket (gyakran az ő befolyása érvényesült), és az általa irányított csallóközi misszió is sikerrel zárult. Lippay nagy figyelmet szentelt a papság szellemi fejlődésének is: esztergomi szertartáskönyvet adatott ki, valamint teológiai és lelkiségi könyvek megjelentetését szorgalmazta.

Politikai tevékenysége is főképp a katolikus egyház jobbítására és lehetséges mértékű térnyerésére irányuló kísérlet volt. A nemzeti egyház jogainak védelme mellett is mindvégig a katolicizmus pártfogójaként tekintett a Habsburg udvarra. Hatással volt a nádori méltóság betöltésére: 1655-ben az ő jelöltje volt Wesselényi Ferenc. I. Lipót (1657–1705) uralkodásának első éveit, Várad és Érsekújvár eleste, valamint a vasvári béke kiábrándították az érseket, aki hamarosan a Wesselényi-szervezkedés egyik szellemi irányadója lett. A szomorú végkifejletet azonban már nem érthette meg: 1666. január elején belehalt betegségébe. Testamentuma egy utolsó gesztus volt, amely az egyház és egyházmegye iránti gondoskodásáról tanúskodik. Intézmények, alapítványok sora gazdagodott a hátrahagyott javakból.

Nevéhez fűződik az Esztergomi főegyházmegye első sematizmusának kiadása. A névtárral kapcsolatban idézzük Bojtos Anita megállapításait:

„A dokumentum értéke a papság személyi állományának adatgazdagsága mellett abban áll, hogy pillanatképet ad az esztergomi főegyházmegyének a 17. század második felében bekövetkező tömeges

rekatolizáció előtti helyzetéről. E pillanatfelvételen egyszerre érhető tetten a Pázmány Péter által föllendített katolikus megújulás kibontakozása, valamint a protestantizmus nagy mértékű térnyerése, amely éppen a század első évtizedeiben érte el tetőpontját. [...] Összefüggő, az egész egyházmegye papságát átfogó, egyetlen időmetszetbe fölvelt adatsorral Lippay György sematizmusában találkozunk először.”

Az érsekség és joghatósága a 17. század közepén

A szerző leírja, hogy viszonylag pontos középkori adatokkal rendelkezünk a főegyházmegye kiterjedéséről a 14. századi pápai tizedjegyzékeknek köszönhetően, de a Mohács utáni időszak határviszonyai a török térhódítás és a protestantizmus terjedése következtében a forrástalanság kódéba vesznek. A földrajzi kiterjedés és a katolikus joghatóság rekonstruálásában nagy segítséget jelenthet a sematizmus településnév-állománya, még ha több olyan településsel találkozunk is, amelynek hovatarozása a korszakban sem tisztázott.

A főegyházmegye vallásos életét a középkori örökség mellett számos más közjogi, társadalmi és politikai tényező is alakította. A protestánsok térnyerését ugyan akadályozhatta az itt viszonylag jól kiépült intézményi struktúrával rendelkező katolikus egyház, de így is szinte teljes megyék váltottak felekezetet a 17. század elejére. Az egyházszerkezet mindemellett mentes maradt attól a szétroncsolódástól, amelyet a hódoltságban a török uralom, Erdélyben pedig a katolicizmus intézményesített kiszorítása okozott. A lakosság nagy része falun élt, a vidéki birtokos nemességnek tehát kulcsszerepe volt a mindennapi élet vallásosságának megszervezésében. A falusi közösségek a kegyurak segítségével tudtak templomot szerezni vagy visszaszerezni, s ezáltal keretet adni a kollektív szellemiségnek, lelkiségnek.

A szabad királyi városok jogállásához hasonló, kiváltságolt települések, bányavárosok szintén akadtak az érsekség és a Honti főesperesség területén. A barsi főesperes, Schlegel Máté esztergomi kanonok egyúttal a bányavárosok plébánosa: Besztercebánya, Selmecebánya és Körmöcbánya tartozott hozzá, míg a zólyomi főesperesség alá besorolt bányavárosokat két káplán látta el.

A késő középkori és kora újkori Magyarország talán legjellegzetesebb településtípusából, a mezővárosból a sematizmus szerint viszonylag kevés található a főegyházmegye katolikusok által lakott területein. A honti főesperesség 3 helységét: Bátot, Szbellébet és Visket viszont ide soroljuk.

A névtárban rögzített 344 település közel 90%-a ma Szlovákia területén található, 5 szepességi falu (1,5%) Lengyelországhoz került, míg 30 magyar lakosságú helység (8,8%) ma is hazánkhoz tartozik.

A főegyházmegye főesperességeiben működő aktív lelkipásztorok létszáma

	plébános káplán szerzetes licenciátus összlétszám				
főszékesegyházi	3	–	–	12	15
nyitrai	46	2	2	2	52
nógrádi	6	–	–	17	23
gömöri	2	–	–	11	13
honti	9	–	1	21	31
barsi	21	–	–	2	23
komáromi	5	–	2	4	11
sasvári	11	–	–	–	11
zólyomi	1	2	–	–	3
tornai	–	–	–	–	0
pozsonyi	55	–	3	–	58
szepesi (nincs adat)					
összesen	159	4	8	69	240

Honti egyházi méltóságok és a Honti főesperesség az első főegyházmegyei sematizmusban

Zombori Lippay György esztergomi érsek úr joghatósága és egyházmegyei alá tartozó nevek, címek, méltóságok és javadalmak:

- az esztergomi székeskáptalan tagja Pálffi Tamás honti főesperes, a Krisztus Szent Teste oltár miséző papja.

Az esztergomi székeskáptalanon kívüli javadalmak, akik az érsek joghatósága alá tartozva viselik címüket – Szerzetesrendi prépostságok:

- Széchenyi György pécsi püspök, érseki helynök, esztergomi kanonok, a vágújhelyi Boldogságos Szűz Máriáról nevezett egykori ágostonos és a bozóki Szent István vértanúról nevezett egykori premontrei prépostság prépostja;
- Kisdi Benedek pozsonyi kanonok, a pozsonyi Szent Márton prépostság prépostja, hatvani, zsámbéki, jászói és sági prépost; (volt esztergomi kanonok és honti főesperes, 1648-tól egri püspök). A bozóki és sági préposti cím tényleges jövedelmet nem biztosított.

Monasztikus rendek:

- Luzsénszki Joachim, esztergomi kanonok, nyitrai főesperes, szebegényi apát.

A Honti főesperesség – alá rendelve Liptó vármegye

Lelkipásztorok:

1. Szebelléb mezővárosban Glück Ambrus Szent Ágoston-rendi szerzetes, plébános
2. Németiben – Domanik és Rákóc filiákkal – Huszár Ábrahám plébános
3. Bát mezővárosban Csetnei Márton plébános
4. Pecsénicen (Hontbesenyőd) Reszik Ambrus plébános
5. Nádason – filiája Kisülés (Bars) – Szentbenedeki Dániel plébános
6. Szalkán Kubacska János plébános
7. Egeg üresedés
8. Alsónyéken Némethi Gáspár plébános
9. Gyerken Fisseri Mihály plébános
10. Szlécsen (Liptó) D. Jadrna plébános
11. Kvacsan (Liptó) D. Nováki plébános

Licenciátusok (licenciátusi fokozattal vagy engedéllyel rendelkező személyek):

12. Bernicen (Liptó) Irmes János licenciátus
13. Nagyülés (Bars) Horváth Mihály licenciátus
14. Tölgyesen Répás Mihály licenciátus
15. Páld üresedésben
16. Kisgyarmaton Kontra János licenciátus
17. Százdón Thobias licenciátus
18. Deménden Szentgyörgyi János licenciátus
19. Visk mezővárosban Nagysarlai Mihály licenciátus
20. Szemeréden Verebélyi István licenciátus
21. Paláston Zvoncsánszki János licenciátus
22. Kőkeszin Füleki Imre licenciátus
23. Csallon Zólyomi János licenciátus
24. Palojtán Skultéti Márton licenciátus
25. Nényén Skultéti András licenciátus

26. Leszenye üresedés
27. Csalomján Benjamin licenciátus
28. Balogon Losonczi Mihály licenciátus
29. Szelezsényben (Bars) Mihályi Ferenc licenciátus
30. Tesmagon Szentbenedeki Dániel licenciátus
31. Honton Nagy János Ferenc licenciátus
32. Nagytúron Somosi Kristóf licenciátus
33. Pereszlényben Szentimrei János licenciátus
34. Bernece üresedés
35. Kemencén Nyitrai Mihály licenciátus

Hiányoznak a bányavárosok (Selmec-, Baka-, Hodrusbánya, Tótbaka), továbbá Korpona és Szentantal. Mint fentebb láttuk, Selmecebánya a barsi főespereshez tartozott, míg a többi, Hont vármegye területén lévő bányavárosban a Zólyomi főesperesség két káplánja látta el a lelkipásztori teendőket.

Összegzés: *parókus* Nagy-Hontban 9 (ebből egy üresedésben); Liptóban 2; *filiák*: Hontban 2, Barsban 1; *licenciátus* Nagy-Hontban 21 (ebből 3 üresedésben); Liptóban 1, Barsban 2.

Önálló egyházak száma 35, ebből honti: 30, liptói 3, barsi 2; *filiák*: honti 2, barsi 1.

Bizony, a szentegyházak száma jóval alatta marad az Appendixben közöltekhez képest. Pedig a közben eltelt másfél-két évtized a katolikus egyházközségek számának gyarapodását segítette elő.

A sematizmus kiadása idején a Honti főesperesség területe továbbra is Hont vármegyéből és Liptó vármegye egy részéből áll. Különös, hogy Kis-Hontból nem találunk egyetlen egyházat sem. A névtár a pápai tizedjegyzék felvétele után mintegy három évszázad elteltével nevezi meg a főesperességben működő papokat, egyháziakat.

1647-ben 10 plébánián működött egyházi személy, ebből egy fő, Ambrosius Glück azonban ágostonrendi szerzetesként végezte lelkipásztori szolgálatát a szebellébi plébánián.

Csetnei Márton báti plébános az esztergomi főegyházmegye Egbell (Nyitra vm.) településéről származik, de a többiek esetében csak sejteni lehet, hogy nemesi származású nincs köztük. Nováky János (28), Huszár Ábrahám (34) és (Ambrosius Reszek (35) éves lelkipásztor korából sejthetjük, hogy néhány éve már szolgálnak.

Az esztergomi kanonokok elsőként leggyakrabban a honti és mellette a tornai főesperesi címet kapták, vélhetően azért, mert e kettőnek volt a legkisebb presztízse és bevétele. Talán ehhez hasonlóan a szerényebb jövedelmű plébániákra kevésbé tanult plébánosokat helyeztek. A papok egyidejű más plébániai hivatalviseléséről nincs adat, ketten azonban 1647-et megelőzően is már plébánosként tevékenykedtek: Szentbenedeki Dániel a pozsonyi főesperességben (Gerencsér), Ambrosius Reszek pedig a barsiban (Garamszőlős). A két, nagyobb presztízszű főesperességből Hontba kerülő pap esete nem illeszthető a fenti sorba, de elképzelhető, hogy az újonnan kapott plébánia jövedelme meghaladta a korábbi helyét. Ambrosius Reszek egyébként egy 1657. évi vizitáció szerint visszakerült Garamszőlősre. 1647 után Reszeken kívül még hárman kerültek más plébániára: a sasvári, nógrádi és nyitrai főesperességbe.

Anyanyelvi-etnikai megoszlás tekintetében a főesperesség papjai között a meglévő és a személynevből következtethető adatok a nem magyar papság felé billentik a mérleg nyelvét. Két vagy három magyar plébános működött ekkor Hontban, egy főről feltételezhető német anyanyelve, a fennmaradó 6–7 pap pedig valószínűleg szlovák származású. Nemességre csak közvetett adataink vannak: Szentbenedeki Dániel hontnádasi plébános talán a Bars megyei Szentbenedeky család sarja, Huszár Ábrahám esetleg a honti birtokos Huszárok közül való. Két papnak ismerjük tanulmányai helyszínét: Némethy Gáspár Nagyszombatban, Martinus Csetney pedig Nagyszombat után Bécsben végezte az egyetemet. Mindketten

a morális kurzust hallgatták, fokozatot azonban egyikük sem szerzett, filozófiából sem. Ugyancsak casista (kazuista, a skolasztikus teológiában és a középkori jogtudományban jártas személy) volt Ambrosius Reszek. A kis létszámú papság és a valószínűleg alacsony bevételekkel működő főesperességből Martinus Csetney plébános idővel pozsonyi olvasókanonok lett.

Felhasznált irodalom:

BOJTOS Anita: Az első esztergomi főegyházmegyei sematizmus 1647. Közreadja: Bojtos Anita. 2014, Budapest. MAGYAR HEROLD Series I. Nr. 1. A katolikus megújulás forrásai

BOROVÍ József: Az esztergomi érseki egyházmegye felosztása. A besztercebányai-rozsnyói-szepesi püspökségek alapítása 1776-ban. Budapest, 2000. METEM Könyvek 25.

BOROVSKY Samu [szerk.]: Hont vármegye és Selmeczbánya sz. kir. város. Budapest /1906/.

Magyarország vármegyéi és városai – Magyarország monográfiája. (A monográfia felhasznált fejezetei és szerzői: Reiszig Ede: Hont vármegye története; Kudora János: A római katolikus egyház; Krupecz István: A nagyhonti ágostai hitvallású evangélikus keresztyén egyház)

Az Esztergomi főegyházmegye 1647. évi sematizmusa. Prímási Levéltár, Archivum Ecclesiasticum Vetus Nr. 233; <http://www.bibliotheca.hu/schematismus/>

EZER ÉV TÖRVÉNYEI – <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torvenyei>

HEGEDŰS András – TÓTH Krisztina (összeáll.): Esztergomi főegyházmegye I-IV. Esztergom, 2000. Egyházlátogatási Jegyzőkönyvek Katalógusa 9.

KOCZÓ József: Az Alsó-Ipoly mente vallás- és egyháztörténete – A honfoglalástól a millenniumig. Vámosmikola, 1999. Honti Füzetek 1.

Börzsöny anyánk, Ipoly apánk – A határvidék környezet-, gazdálkodás- és életmódtörténete. Vámosmikola, 2013. 107–113.

LELKES György [szerk.]: Magyar helységnevezés-azonosító szótár. Második, bővített és javított kiadás. Baja, 1998.

Magyar Katolikus Lexikon, MKL. <http://lexikon.katolikus.hu/> (Trienti zsinat)

PAZMANY, Petri: Acta et decreta Synodi dioeceseanae Strigoniensis. Pozsony, 1629.

PÉTERFFY, Carolus: Sacra concilia ecclesiae romano-catholicae in regno Hungariae celebrata ab anno Christi 1016 usque ad annum 1734. I-II. k. Pozsony, 1741–1742.

SZÁNTÓ Konrád, dr., O.F.M.: A katolikus egyház története. II. Budapest, 1988.

Szob temploma Micsei László rajzán. Az Úr hajlékát 1686-ban a reformátusok használhatták

HAÁSZ IRÉN

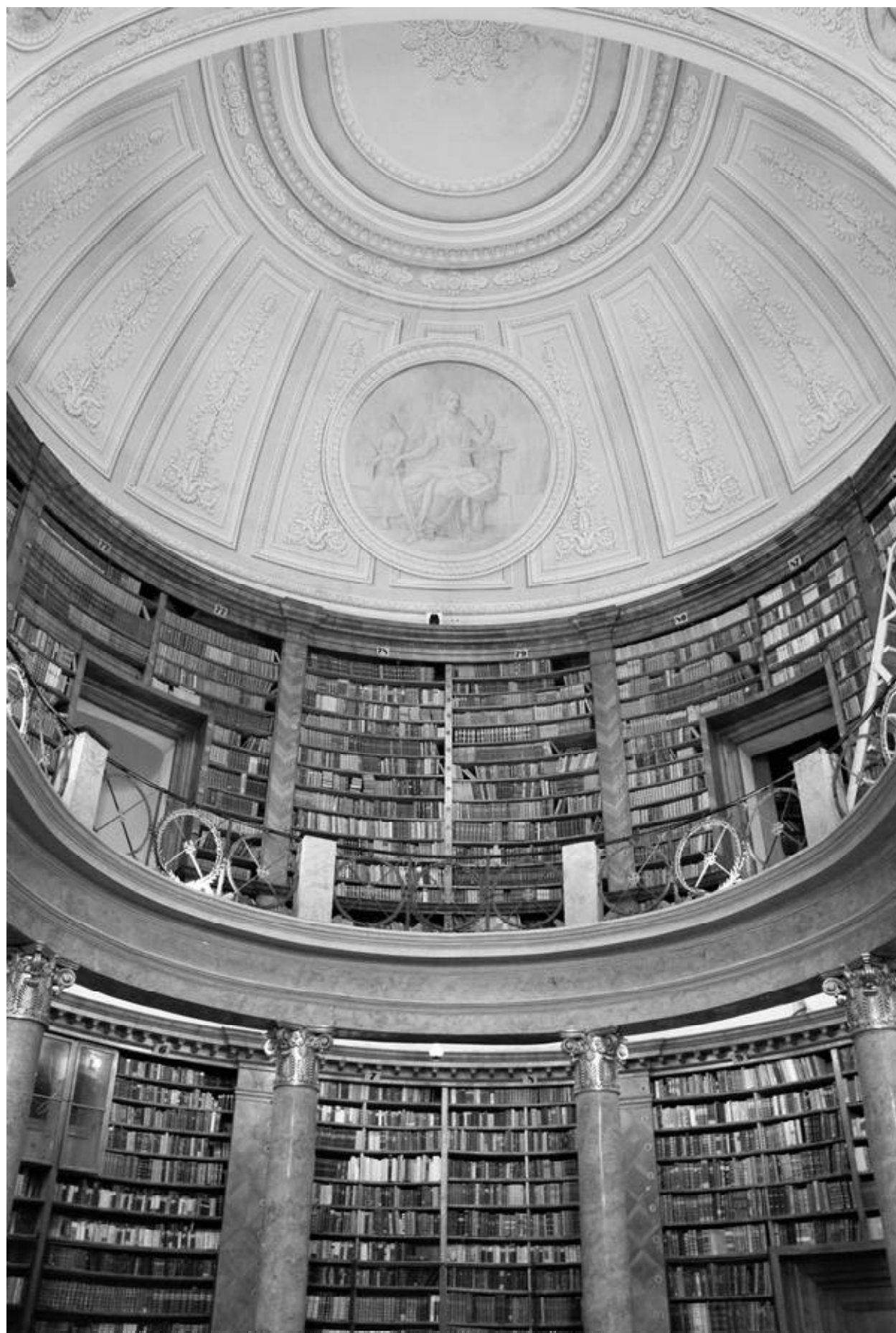
Egy költőhöz

Lásd hercegem, ha fonnyad is a dal,
görbül a test, s a papír pöndörödne,
a sok megélt szépség álmot adott örökre,
s hajlik a fűz, de nem fekszik a földre.

Lásd sorsodról, ha elhasznált is már,
de meg is edzett, szellemed növesztve,
s esendő testbe tapasztalást töltve
hajlik a fűz, de nem fekszik a földre.

Húzd hercegem magad, ha szolgád nincs is,
s fájdalmak lesnek éhesen körözve,
kiálts akár verítékben fürödve,
mert hajlik a fűz, de nem fekszik a földre.

Míg hercegem, a száj szavakat szólhat,
s lesz szomjazó, aki megköszönje,
lemondásra ne törj, csupán örökre:
mert hajlik a fűz, de nem fekszik a földre.

Pásztor Péter fotója

DUDÁS SÁNDOR

Dalra születünk

Fütyörészgetek... magamban hallom.
Jó ez a trilla!
Ha nincs költészet,
s úgy jössz világra,
JózsefAttila!
Hökkent agyamat figyelem,
mit kezd e gondolattal?!
Mint kétfalás
laszti-imádó: játszani azzal!
Csűröm-csavarom,
eszem már dobná ki az egészet,
hiszen holt ötlet
– annyira egy vagy velünk, költészet!
Tudjuk, de sokak!
– csillag a folyón, csillag az égen,
de elmondani,
mint Te,
kevesek: pontosan, szépen.
Legnagyobbakhoz
így vagy mérhető,
JózsefAttila!
Fütyörészek hát újra magamnak...
Jó ez a trilla!

Pásztor Péter fotója

CSÁKY KÁROLY

Ipolyhídvég az első Csehszlovák Köztársaságbeli aprónyomtatványok és néhány leváltári adat tükrében II.

A járási leváltár irataiból

Ipolyhídvéggel kapcsolatban több írásos anyagot találunk a *Nagykürtösi Járási Állami Levéltárban* is. Most csak a két háború közti időszakra vonatkozóakból mutatunk be néhányat. Legtöbbjük az Ipolynagyfalusi Körjegyzőség iratanyagából maradt fenn, de vannak a dokumentumok közt levelek a Korponai Járási Hivataltól és más állami szervektől is. Ezen kívül találunk itt néhány fontos adatot tartalmazó községi bírói jelentést is. Az iratok jól dokumentálják a kor szellemét, az államfordulat következményeit, társadalmi-politikai viszonyait; fontos összefoglalásokat-leírásokat találunk bennük a falura, annak lakóira vonatkozólag stb.

A Hont megyei Ipolyhídvég (régebben Hidvég) mint köztudott a folyó egyik jelentős hídfőjénél települt. Éppen ezért a település az első Csehszlovák Köztársaság megalakulása után is fontos szerepet kapott: határközség lévén *vámhivatal* alakult a helységben; rövidesen megépült a *pénzügyőr laktanya*, ahová főleg *cseh származású vámtiszteket* telepítettek be. Ezek egykor valamennyien *legionáriusok* voltak, a világháború alatt idegen légiókban, a győztes államok hadseregeinek kötelékében tevékenykedtek. Trianon után jutalmul ezért jól fizetett álláshoz jutottak; funkciót, lakást vagy földet kaptak. Mindez természetesen hatással volt az adott település életére, módosította a község nemzetiségi összetételének képét.

Az ide helyezett tisztekről, azaz a *Hídvégi Pénzügyőrségnél és Vámhivatalnál (Oddelěni finanční stráž a colního úřadu v Hidvégu)* szolgálatot teljesítő alkalmazottakról fennmaradt egy cseh nyelvű, 1931-ben készült jelentés, pontosabban egy jegyzék, amely tartalmazza a légiósok nevét, születési évét, eredeti lakóhelyét s azt, mikor léptek a légióba, melyik ezred kötelékében teljesítettek szolgálatot. A fennmaradt levéltári dokumentumban az alábbiakkal találkozhatunk:

1. Karel Mašek (1890), Hlinkso, légióba lépett: 1.1.1918. – 31. itáliai ezred;
2. Gustav Indráček (1893), Židenica, okr. Brno, légióba lépett: 20.6. 1918. – 8. orosz ezred;
3. Josef Kolařík (1895), Koleč, Starý Čáslav, légióba lépett: 15. 11. 1917. – 8. orosz ezred;
4. Josef Kozubek (1888), Puklice, okr. Juhlava, légióba lépett: 1.9. 1918. – 3. orosz tüzérségi div.;
5. Emanuel Kubát (1897), Oboriště. Csehorsz., légióba lépett: 26.2. 1918. – 32. olasz e.; 6. Václav Malý (1895), Sklasko, Csehorsz., légióba lépett: 8.7. 1917 – 3. orosz ezred
7. Jan Pavelka (1889), Živanice, Pardubicei járás, légióba lépett: 24.4. 1918.–9. orosz e.; 8. Jan Prejza (1890), Chotutice, Kolíni járás, légióba lépett: 1.5. 1918. – 8. orosz ezred.

Az első Csehszlovák Köztársaság megalakulása után a Magyarországtól elcsatolt területeken az állami szervek (belügy, jegyzőség, csendőrség) sokat foglalkoztak az egyes települések lakosainak „megbízhatóságával”, származásával s elsősorban azzal, megkaphatják-e a csehszlovák állampolgárságot. Így időnként sok mindent összeírtak a bírókkal, jegyzőkkel, csendőrökkel a lakókról; figyeltették azok mozgását, kapcsolattartását, megbízhatóságát, az új államhoz való hűségüket. Ilyen megfigyelés alá tartozhattak az idegenből (főleg Magyarországról) elszármazottak, vagy a faluban maradt magyarországi személyek, a „gyanús” politikai tevékenységet folytatók stb.

1937-ben a bírónak ama hídvégi lakosok jegyzékét kellett elkészítenie, akik 1932-1937 közt *elvesztették csehszlovák állampolgárságukat*. Ebben szerepelt az illető neve, születési éve, születési

vagy előzetes tartózkodási helye, s az, amikor veszítette el állampolgárságát. A hídvégi listára ezek kerültek fel: *Pityela István (Budapest, 1916) – 1933; Németh Endre (Dejtár, 1867) – 1933; Kovács József szolga (1915, Horpács) – 1933; Štastny János (Budapest, 1915) – 1937; Benko János (Drégelypalánk, 1917) – 1937.*

1938-ban kérték az állami szervek ama hídvégiek jegyzékét is, akik **1929-1938 közt csehszlovák állampolgárságot kaptak**. Hogy nekik eddig miért nem volt ilyen állampolgárságuk, nem tudjuk. Talán egy időre valamiért elveszíthették? Később települtek a faluba? Ha az alábbi listát megnézzük, vannak köztük régebbi hangzású hídvégi nevek is, de felbukkan néhány újabban itt letelepült személy is. Lássuk hát a listát: *Holla János kovács (1892) – 1929; Botka József földm. (1883) – 1929; Bálint István; Holla József; Balázs Elemér zenész (1911) – 1931; Singer Jenő vendéglős (1889) – 1932; Bálint István földm. (1907) – 1930; Terényi József földm. (1887) – 1935; Terényi József földm. (1892); Terényi József földm. (1915).*

El kellett készíteni ama „**Idegenek jegyzékét**“ is, akik **Hídvégen „állandó lakhellyel bírtak“** az első Csehszlovák Köztársaság idejében. Köztük találjuk például a zsidó származású Singer Józsefet is, aki az előző listán is szerepelt, mint állampolgárságot kapott személy. Ugyancsak kaptak állampolgárságot az olyan nevű személyek is, mint a Balázs, Bálint és Terényi, akik közül néhányan az alábbi listán is szerepelnek: *Singer József föld. (1887) – Magyarországról; Balázs István napszámos (1869) – Magyarországról; Terényi Flórián (1852) – Magyarországról; Balázs István (1899) – Magyarországról; Bálint Vendel (1868) – Magyarországról (Palánk); Czimmer Kornélia sz. Weiner házt. (1883) Magyarországról; Pásztor Márk (1889) földm. – Magyarországról (Drégelypalánk); Teknős István föld. (1891) – Magyarországról;*

A tárgyalt korszakban az állami szervek képviselői, a „csehszlovák hazafiak“ arra is ügyeltek, hogy a népes számú magyarság körében megfelelőképp terjesszék a **csehszlovák állameszmét**. Levéltárainkban több olyan felhívás, körlevél is található, melyek ékes bizonyítékai a **hazafiasságra való nevelés** programjának. Ipolyhídvég az ilyen jellegű felhívásokat, figyelmeztetéseket elsősorban az Ipolynagyfalusi Körjegyzőség főnökétől, a nem éppen magyarbarát Kohutyik (Kohútik) Gyula főjegyzőtől kapta. A főjegyzői hivatal 1937. február 22-én keltezett, tört magyarsággal megírt, „Igen fontos“ körlevele (Iktatószám: 29/1937.prez.) például így szól (A levelet eredeti formában, eredeti helyesírással közöljük.): „*Bíró úr!/ Amint tudomása is van már; közeledik 1937. március 7.-ik napja, mikor megéli a mi államunk első elnöke, felszabadító elnökünk, **Dr. T.G. Masaryk a 87.-ik életévét**. Ennek alapján ötet nem csak azért kell tisztelnünk és becsülnünk, hogy az elnökünk, de azért is, hogy a jó Isten adott neki olyan magas életévet, amit igen ritkán lehet megélni. Azért a belügyi miniszter úr szigorúan intézkedik arról, hogy ezen nap legyen kellő módon megünneplelve. Mivelhogy ezen nap éppen vasárnapra esik, tehát senkinek semmiféle nehézségek nem lesznek s mindenki ünneplhet rendesen.*

Ezért elrendeltetik, hogy a bíró úr az igazgató tanító úrral egyetemlegesen csinálják ünnepeket, ahogy az előző években is volt. Ezt az ünnepséget kell a falu népének dobszóval tudomására adni, hogy menjenek el az iskolába. Azután kell elmenni a bírónak és a képviselőtestületnek a Szt. Misére, hogy mikor lesz, azt a főtisztelendő úr mond meg.

Azután ki kell tenni a zászlókat már szombaton este március 6.án, 5. órakor, egész napon március 7.-én, reggel 8. óráig márc. 8.ára.

Bíró úr erkölcsi kötelessége azon lenni, hogy az ünnepek a legjobban sikerüljenek.

Bíró úr azután legkésőbb március 9.-én jelentsen írásban azt hogyan voltak az ünneplések. Ha valami zavargások lennének, akkor azt a bíró úr nekem azonnal jelentsen.

Figyelmet tartson mindenre. Főjegyző.“

Hogy a fenti felhívásnak Hídvégen eleget tettek, bizonyítja az a rövid jelentés, amely szintén megtalálható a járási levéltárban, s melyet **Lestyán Mihály** akkori bíró készített. Íme ennek szövege: „*Tekintetes jegyző úr/ Az ünnepeken megjelent nemcsak az előjáróság, hanem az egész község lakossága. Szentmise után tanító urak az iskolában tartottak előadást./ Hidvég, 1937.III.9-én./ Lestyán“.*

Mint az a levéltári iratokból kiderül, az iskola igazgatótanítója rendszeresen jelentést készített a körjegyző számára a politikai jellegű rendezvényekről, a lojalitást dokumentáló eseményekről. 1937-ben az említett Masryk-ünnepen kívül több hasonlóra is sor került még. Május hónapban Beneš elnök születésnapját ünnepelték meg. A *Hídvégi Római Katolikus Népiskola igazgatótanítója, Halász János* így írt az 58/937. számú levélben, melynek tárgya a „Dr. Benes köztársasági elnök úr születésnapja” volt: „*Tekintetes Körjegyző Hivatal Vel'ká Ves nad Ip'om/ Tisztelettel jelentem, hogy Dr. Benes köztársasági Elnök úrnak 53. születésnapját méltó tisztelettel megünnepeltük./ 8 órakor szent mise; végén himnuszok./ Az iskolai ünnepélyen Halász János ig. tanító beszédet mondott Elnök úr életéről./ Szavaltatok: Elnök úr születésnapjára. Elnök Úr. Elnök úr névnapjára és egyéb hazafias versek./ Ének: Ki az igaz szóból.../ Az ünnepély elején és végén himnuszok./ A zászló máj. 27-én este 6 órától – máj. 29. reggel 8 óráig kitéve./ Tisztelettel: Halász János/ig. tanító “.*

A 93/937. számú iratban **október 28-ikának megünnepeléséről** számolt be a tanintézmény vezetője, pontosabban az ünnepség programját írta le az alábbi formában: „*1. vytičenie štátnej vlajky (Az állami lobogó kitűzése); 2. Zaspievanie štátnych himen (Az állami himnuszok eléneklése); 3. Preslov k dňu 28. októbra v slovenskom jazyku prednesie tr.Močko (Előszó október 28. napjához. Szlovák nyelven előadja tr. Močko); 4. Preslov. V maďarskom jazyku prednesie pán Donovald (Magyar nyelven előadja Donovald úr); 5. Báseň Morho prednesie Sestra Fojtiková (A Morho c. verset előadja Fojtiková nővér); 6. Kis honfi. Czibulya Sándor II. évf. tanuló; 7. Hazám. Csery György II. évf. tanuló; 8. Szép hazámat szeretem. Abelovszky Miklós II. évf. tanuló; 9. A kis hazafi. Trevalecz Julis II. évf. tanuló; 10. A hazáért, Varga Lajos II. évf. tanuló; 11. A haza. Holla Irén IV. évf. tanuló; 12. Szeretem a hazám. Antalicz Gizi IV. évf. tanuló; 13. Fogadás. Németh Veronika IV. évf. tanuló; 14. Kis honfi. Kmety László IV. évf. tanuló; 15. A szabadság ünnepén. Csajka Valér III. évf.; 16. Imádság a hazáért. Bottka Etel III. évf.; 17. Szülőföldemen. Styasznyi Anna III. évf.; 18. Hazavándorlás. Kosela Erzsébet III. évf.; 19. Külföld. Semetke Erzsébet III. évf.; 20. Szép Szlovénia az én hazám. Pál Mária III. évf.; 21. Dal a földről; 22. Hősök emlékére – ének; 23. Ki az igazságról – ének; 24. Szabadság. Hlavács Etel VIII. évf.; 25. A szabadsághősök dicsőítése. Varga Margit VIII. évf.; 26. Az én hazám VIII.évf. 27. Hymnuszok. “*

A fent említett rendezvényeknek: a politikai ideológától átítatott, sematikus versek előadásának, a zászlókitűzéseknek, a himnusz énekelésének kötelező érvényük volt a magyarság körében, így ezeknek Hídvégen is mélyebb gyökerük volt, szinte a köztársaság megalakulása óta ismétlődtek. Az 1932. március 9-én kelt, 27/932. számú levelében a **Köztársasági Elnök úr 82. születésnapjának ünnepeléséről** adott jelentést az iskolaigazgató. Így írt: „*Tekintetes Körjegyzői Hivatal Vel'ká Ves/ Tisztelettel jelentem, hogy Masryk Tamás köztársasági Elnök úr 82-ik születésnapját a következő műsorral ünnepeltük meg./ 1. Hymnus – énekli az ifjúság; 2. Elnök úr születésnapját szlovák nyelven méltatja Rábay Pál tanító; 3. Öreg jó Atyuskánk. Szavaltat: Setényi Erzsébet; 4. Elnök úr születésére. Szavaltat: Bendek Magdolna; 5. Március 7. Szavaltat: Babusa Mária; 6. 1932. március 7. Szavaltat: Bodzsár Mária; 7. Névnap kiadvány. Szavaltat: Trevalecz Ilona; 8. Elnök úr 82. évének magyar nyelvű méltatása. Halász János igazgató. “*

Azt, hogy a demokratikusnak titulált új államalakultban mennyire érvényesült a személyi kultusz, ékesen bizonyítják a parancsra szervezett ünnepségek, az azokról leadott részletes jelentések: az elszavalt versek, az elénekelt dalok stb. A köztársaság tömjénezése sem maradhatott el. Elsősorban az évente ismétlődő, október 28-iki ünnepségek voltak hivatottak ennek eleget tenni. Talán elég, ha csak az 1933-ban tartott ünnepségen előadott versek, dalok címét másoljuk ide: *Hódolat a szabadság ünnepén; Szabadságdal; Hogy volt régen?; Hogy van most?; Minek köszönjük a változást?; Mivel tartozunk a szabadságnak?; Mire kötelez a szabadság szeretete?; Fogadás; Vlasti; Fészek az ágyúcsőben; Mi a haza?; Tied vagyok, tied hazám; Öreg jó Atyuskánk; Okt. 28.; Imádság a hazáról; Szabadság; Bože svetostvoritelj; Mikor imádkoztok; Mi a haza?; Szomorúan zúg-búg az ősz szele; Szabadság szeretete; Hazámhoz; Fogadás; Szeresd a hazát!; Mi hazánk; Hazavágyó; Falunk harangja; Kis honfi; Halljad világ; Lobogjon a szlovák zászló. “ S ha már annyit dolgozott eme jelentésekkel az igazgatótanító, hadd tegyük itt közzé az 1933-ban szerepelt, magyar iskolát látogatott hídvégi tanulók*

nevét is, hogy tudjon róluk az utókor (A neveket úgy írjuk, ahogyan az egykori jelentésben szerepeltek.): *Bottka István, Trevalecz Ilona, Csery Rozi, Hlaváč Mária, Tímár Erzsé, Teknős Erzsé, Czibulya Erzsé, Saróka József, Rábai Valér, Hlaváč Lajos, Babusa Mária, Németh Margit, Semetke Piri, Kovács Eszti, Csajka Margit, Tóth Lajos, Csajka Anna, Halász Margit, Antalicz László, Antalicz Mária, Styasznyi Mária, Tóth Magda, Abelóvszky Júlia, Trevalecz Margit, Csajka Vendel, Csajka Gyula, Bottka Gertrúd.*

Az első Csehszlovák Köztársaság megalakulását követően a szlovákság is sok tekintetben került hátrányos helyzetbe a csehekkel szemben. Hisz, mint a fentiekben is láthattuk, elsősorban cseh legionárius tisztek foglalták el a határórlaktanyákat, az iskolákban az államnyelvet csehszlovák nyelvnek nevezték; a magyar nemzetiség lakta terüteken hiányoztak a szlovák iskolák. Ez utóbbi részben érthető is volt, hisz a legtöbb visszacsatolt faluban, kisvárosban csak elenyésző volt a szlovákság száma, az iskolákat pedig a községek vagy az egyház tartották fenn. Ám ebbe az öntudatos szlovákok nem nyugodtak bele. A pártokon kívül álló Szlovák Liga, illetve a *Školská matica slovenskej ligy* egyesület azon dolgozott éveken át, hogy a magyar településeken, amelyeken szlovákok is élnek, létrehozzák az államnyelvű iskolát. Ez egy kis gondot okozott, mivel a prágai kormánytól működtesükre nem kaptak megfelelő anyagi támogatást. Ezért hirdetett a liga évente országos pénzgyűjtést, melyből segítséget tudott nyújtani a már meglévő „kisebbségi iskoláknak“ (menštinové školy), jobb esetben pedig létre is tudott hozni ilyen intézményeket. A nagykürtösi járási levéltárban került a kezembe egy nyomtatott felhívás, amit a Szlovák Liga Központi Tanácsa adott ki a szlovák kisebbségi iskolák (*slovenské menštinové školy Slovenskej ligy*) megsegítésére szolgáló 1937-es országos gyűjtéssel kapcsolatban. A szlovák nyelvű felhívást az Ipolynagyfalusi Körjegyzőség megküldte Hídvégre is, hisz, mint olvassuk: „*Gyűjteni kell azokban a magyar és német falvakban is, melyekben szlovák vagy cseh nemzetiségű hivatalnokok tevékenykednek. A szlovák iskolák javára fordítandó támogatást szívesen vesszük a más nemzetiségű polgárainktól is, természetesen mindennemű nyomás nélkül*“. Ám azt is hangsúlyozzák a felhívás megfogalmazói, hogy „*A nemzetiségeinktől jött durva elutasítást jegyzékbe kell foglalni, s erről értesítnei kell a Szlovák Liga Központi Hivatalát*“.

Nos, ami Hídvéget illeti, a körjegyző jelentéséből (1732/prez.) megtudhatjuk, hogy itt erre a célra 188 korona gyűlt össze. Ez jelentősen több, mint a többi településen (Ipolynagyfalu – 52 korona; Ipolyfödémés – 22, 40 korona; Kelenye – 30,50 korona; Ipolyszécsényke – 22 korona) volt, ám az is tény, hogy Hídvég lakosainak száma ezeknél jóval magasabb, s az itt élt szlovákok, csehek száma is jelentősebb volt. Ennek ellenére nincs tudomásunk arról, hogy sikerült volna a tárgyalt időszakban a faluban ligaiskolát is működtetni a római katolikus magyar iskolán kívül. Legközelebb Nagycsalomján hoztak létre ilyen intézményt. Jelentésében a jegyző szabadkozik is amiatt, hogy minden igyekezete ellenére is csak ennyi pénzt sikerült összegyűjtenie körzetében, ám a lakosság nagyrészt itt magyar nemzetiségű.

A Drégelypalánk-Ipolyhídvég közti híd, háttérben a laktanyával

Elsőáldozás Hídvégen, 1934-ben, Bussay Tivadar plébános

Správa r. k. ľudovej školy v Hídvég
 R. k. elemi népiskola igazgatósága

NYOM. & BEML. SZÁM

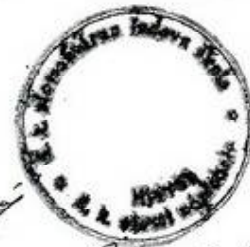
 Čís. jedn. 93/937.
 list. szám.
 Predmet Okt. 28. ünneplése
 Tárgy

 Dňa Hídvég, 1937. okt. 30.
 Kelt

 Príloha
 Melléklet

Október 28-ának műsora.

1. Vytváranie štátnej vlajky.
2. Zaspievanie štátnych hymen.
3. Prerok k dňu 28. októbra v slovenskom jazyku predniesť b. Kočov.
4. Prerok " " " v maďarstom " " p. Bonorald
5. Básni Notha predniesť Leona Fojtková
6. Kís kósa. Csibűta Sándor II. cef. Sanyó
7. Harácu. Csery György " "
8. Szép harácu meretem. Abetóváty kiadó " "
9. A kis hazafi. Szavacs Zsuzsa " "
10. A harácu. Varga Lajos " "
11. A hara. Holla Irén " cef.
12. Keretem a harácu. Szatmari György " "
13. Fogadás. Németh Bernadett " "
14. Kís kósa. Komty László " "
15. Harácu ünneplés. Csajka Valér " cef.
16. Fogadás a harácu. Gyöngyi Etel " "
17. Földföldem. Szavacs Zsuzsa " "
18. Harácu dala. Kovács Erősi " "
19. Földföldem. Szavacs Zsuzsa " "
20. Szép harácu a kis hazafi. Sanyó " "
20. Básni predniesť M. Kispaló
21. Dala földről.
22. Hívás székelyre - kósa.
23. Kís kósa. Csibűta Sándor " "
24. Harácu. Szavacs Zsuzsa " "
25. Harácu ünneplés. Varga Lajos " "
26. A kis hazafi. Szavacs Zsuzsa " "
27. Hymen.

 Hatali Sanyó
 28. szept.

Hídvég tanítójának jelentése az októberi ünnepekről

(Csáky Károly repr.)

Hídvégi képeslap - templom, iskola, szövetkezet

Ipolyhídvégi képeslap - Hanza kiadása

Styazstní István a csehszlovák hadsereg katonája 1936-ban.

PETROZSÉNYI NAGY PÁL

MAJD LEGKÖZELEBB

– Szóval, mint mondtam, újítani fogunk. Mégpedig ab ovo, a tojástól, mert azért mégiscsak szégyen, hogy mialatt mindenki újít, reformál, mi, tanügyiek csupán vitatkozunk erről. Hát en-nek vége, beszéljenek a tettek! – hadonászott egyik tanügyi értekezleten a kopasz igazgató.

– Helyes, úgy van! – bólintott rá buzgón néhány pedagógus.

– Hogy nem lesz könnyű, az nyilvánvaló. Elvégre nem pár kurta év hagyományait kell kiirtanunk. Ennek ellenére, így vagy úgy, de kiirtjuk, ha nem ma, holnap vagy holnapután, hogy tiszta szívvel nézhessünk tanítványaink szemébe.

– Vivát!

– Köszönöm, elv-, akarom mondani kartársak a bizalmat, mert, ugye, bíztok bennem.

– Bízunk.

– Akkor jöhet a struktúra- és módszerváltás, mert csak együtt, közös erővel és akarattal...

– Etyele- petyele!

– Ki volt az? – torpant meg az iskola újdón-, pontosabban kétszersült főnöke. – Albin?

– Jelen – kászálódott talpra a törtéiatanár.

Egyébiránt ő is kopasz, alacsony és szemüveges volt. Csak a diri rövid-, a tanár messzelátó, s míg az egyik zöld, az utóbbi vörös nyakkendőt viselt. Azelőtt vice versa: Albin zöldet, és vöröset a főnöke. Valamikor régen gyakran összejártak, s egy-két icce lőre mellett szapulták Marxot, a kormányt és minden kommunista fejest, akik miatt a tanügy csak vegetálni képes. Aztán elővették a sakkot, azzal összes dühük a király és a vezér ellen fordult. Kettőjük közül Kamill játszott jobban – a bábokkal éppúgy, mint az emberekkel –, amikor egy napon ő is direktorrá vedlett.

– Gratulálok! – veregette vállon barátságosan Albin. – Remélem, ezután Marxnak és Leninnek is adunk hébe-hóba sakkot.

– Nem értem, mire gondolsz, de kettőt jegyezz meg, pajtás: Egy: ezentúl, kérlek, ne veregess vállon. Igaz, hogy kollégák vagyunk, de azért még nem őriztünk együtt libát. Kettő: Marx olyan zseni, akinek senki sem adhat sakkot. Ő igen, sőt, mattot is. Neked, nekem, bárkinek, hacsak idejében nem jön meg az esze.

– Hm, ezek szerint neked megjött?

– De meg ám! Rájöttem, hogy tévedtem, mert Marx a jövő útja. Javaslom, térj te is magadhoz, és revideáld a nézeted. Más szóval regenerálódj, tanulj, különben véged, a történelem kereke átgördül rajtad.

A javaslat óta tíz év telt el, s a történelem kereke újfent tovagördült, átgázolt Marxon, és bizony porba hullt a csillag, ami miatt maszkban sápadoztunk addig.

– Éljen a többpártrendszer! – született újjá másodszor is Kamill, mint a mesebeli főnix, mert nem csak a jó pap, a tanár is holtig tanul, hát még ha igazgató is egyben.

Egyedül Albin hümmögött, különösen akkor, amikor a tanerők megint Kamillt látták jobbnak, kezébe nyomták a kormányt, és ugyanúgy gabszuláltak neki, mintha mi sem történt volna közben. A székfoglaló beszéden se sokat csevegett a tanár, meglapult egy sarokban, s csupán azért szurkolt, hogy minél hamarabb essen túl ezen a premieren is. Egy „etyele-petyele” sajnos így is kicsúszott a száján, és most nyilatkoznia kell, esetleg tapsolnia is hozzá.

– Kifejtenéd nekem is, mire céloztál az előbb?

– Kérlek! Véleményem szerint... Éljen a pluralizmus! – próbálta elütni tréfával a dolgot.

Csak éppen az igi nem értette a tréfát. Ismerte Albint akár hallgatott, akár humorizált vele, és a kapcsolatuk kezdett az idegeire menni. Sejtette, hogy az öreg csendben pipa reá, nyilván lenézi, és bármit megtesz azért, hogy kompromittálja munkatársai meg a központ előtt. Még az sem kizárt, hogy igazgató szeretne lenni. No, ebből nem eszik, inkább ő kompromittálja az öreget.

- Látom, a kedved kophatatlanul a régi. Sebaj, föltéve, hogy közben újítasz is olykor, röviden: haladsz a korrall, miután amúgy... Ugye, te is tudod, az utóbbi időben jócskán lemaradtál. Úgynyikorogsz, bocsáss meg, mint a rozsdás kerék, pedig egy tanárnak mindenben modellnek és naprakésznek kell lennie. Itt nincs apelláta. Megújulás nélkül ma már történelmet sem tanítanak, kolléga.
- Miért, én hogy tanítom?
- Mereven, alkotó jelleg nélkül, mint az egyszeregyet, ahol kétszer kettő mindig négy. Hanem a matek nem történelem. Itt fejlődni kell, barátom, mint ahogy a társadalom is progresszál.
- Igazán? – futotta el Albint a pulykaméreg. – Tegyük fel, hogy igaz, sőt... Pusztán az a vicces, hogy nemrég ugyanezért a mondatért eltanácsoltál volna a suliból.
- Én?
- Te, bárki, ha egyetlen szóval bíráltam volna, mondjuk, Marxot. De *te* szerencsére fejlődsz, rugalmasabb lettél, legfeljebb az bosszant, ha vörös nyakkendőt kötök a régi zöld helyett – szúrta oda gúnyosan, mire olyan csend lett, mint a cirkuszban egy halálugrás előtt.
- Köss, barátom, akár kötelet is! – vágott vissza derűsen a diri, bár titokban az ő keze is ökölbe szorult.
- Elnézést, vicceltem, tény az, hogy mi valóban aggódunk érted. Munkádból, valljuk be, hiányzik az erő, lendület, ami annyira jellemzett valaha. Órán kívüli tevékenységet nem vállalsz, az óráid meg reménytelenül sötlanok. Még a kollegáidat is kerülöd, végül is mi bajod, ha nem vagyok indiszkrét?
- Semmi különös.
- Bocsáss meg, hogy bírálunk, mellesleg, az időpont sem alkalmas, de ha már szóba jött, nem hallgathatjuk el az igazat – tért át ravaszul a főnökök kedvelt többes számára. – Nem volna etikus, utóvégre az iskola mégiscsak munkahely, ezenfelül hivatás, mely egész embert igényel – hangsúlyozta gondterhelten.
- Én személy szerint megértelek, barátom. Elfáradtál, persze nem csoda, az ember ötven után inkább az ágy, mint a katedra felé kacsint, amit legszívesebben rögtön átadna valamelyik pályakezdőnek. Tudod, mit? Egyet mondok, kettő lesz belőle: adjad, hiszen létezik karkedvezményes nyugdíj is – javasolta olyan arccal, mintha az ötlet azon melegében pattant volna ki a fejéből. – Természetesen roppant sajnálnánk, de hát ilyen az élet, idővel minden gép megöregszik, elavul. Azért ne búsulj, a nyugdíjasnak is megvan a maga öröme. Akkor kel fel, amikor akar, kedvére barkácsolhat, olvas, szórakozik anélkül, hogy bárkinek számot adjon róla. Nos, mit szólsz hozzá? Ha óhajtod, akár holnaptól nyugdíjba mehetsz, hogy minél hamarabb kipihenhesd magadat.
- Eszemben sincs, eszemben sincs. Ilyen áldozatos kedvezményt nem fogadhatok el tőletek. Különben sem vagyok fáradt, még kevésbé „sötlan”, és ezt rögvest be is bizonyítom nektek – fordult Albin váratlanul a tanári kar felé. – A góré, pardon, igazgató úr szerint sajnos nem tudok lépést tartani veletek. Lehet, idővel valóban minden robot bemondja az unalmast. Viszont a gerincem változatlanul egyenes, és még soha senkit sem adtam el harminc ezüstért.
- Mi sem! – rikkantott közbe a sebhelyes arcú kémiantanár.
- Na ja! Aztán kire szavaztál? Rám vagy a dalai lámára, hogy megint Kamill igazgat bennünket? – fordult feléje a történelemtanár
- Ez őszinte és félreérthetetlen kérdés volt. De kimondta, mert ki kellett mondania.
- Természetesen Kamillra.
- Te? – célozta meg a vastag nyakú a testnevelő kartársat.
- Dettó.
- Jóllehet a nyáron sub rosa: titokban még kézzel-lábbal kapálóztatok ellene.
- Az igazgató arcáról lefagyott a derű.
- Nem gondolod, hogy kicsit túllósz a célon? Ajánlom, disztingválj, mielőtt befröcskölsz valakit. Ez, kérlek, inszINUÁCIÓ. Ebben a teremben mindegyik tiszteli, becsüli a másikat, ergo engem is, különben a kutya sem vokszolt volna rám – kémlelt tétován a kipirult arcokba. – Ebből a szempontból még neked sem lehet panaszod, annál meglepőbb ez a hálátlanság.
- Bravó! Bis! – tapsolta meg a történelemtanár gúnyosan. – Látod, itt a bajok gyökere – komolyodott el hirtelen. – Évek óta papolunk egy korszerű, modellértékű tanügyről. A reformok így, igazi rendszerváltás úgy, miközben két percig sem tudunk őszinték lenni egymáshoz. Forradalmasítjuk a tantervet, sztrájkba

lépünk a bérekért, de hogy belül milyen vagy, arra már senki sem kíváncsi. Ki értékeli manapság a tehetséget, tisztaságot, jellemet? Te vagy az oktatási osztályunk? Az egyéniség szerepe ma is aktuális vitatárgy, a valóságban mégis folyton uniformizálni akarunk. Mert ez, mindig is ez volt az iskola. Próbáljon csak valaki kilógni a sorból, úgy visszarúgjátok, hogy a munkaközvetítő irodáig penderül. Szerencsésebb esetben nyugdíjba, igaz, mélyen tisztelt igazgató úr? Oké, legyen, de ha már tényleg újítani akarsz, volna egy ötletem. A tantestület passzívan hallgatott. Régebben biztosan lehurrogták volna a kollégát. Ma megelégedtek azzal, hogy (a demokrácia nevében) végighallgassák, mit motyog. Egyesek még igazat is adtak neki... magukban, de hát az a bizonyos munkaközvetítő iroda sem üres frázis ám, úgyhogy a legbölcsebb hallgatni.

– Nézd, én... mi minden ötletnek örülünk, csak most... Nem halaszthatnád későbbre? A kollégák fáradtak, és még nem is ebédeltünk.

– Úgy van! – helyeseltek a tanárok. – A téma túl van tárgyalva.

– Igen, én is így érzem – állt fel az igazgató újból derűsen. – Az ülést berekesztem. Jó étvágyat kívánok!

– Pillanat! – tartóztatta kollégáit a hoppon maradt kolléga. – Hadd fejezzem be, amit mondani akartam.

Már senki sem figyelt rá. Mindenki haza, ebédelni sietett, amin egy ilyen fárasztó nap után nem is csodálkozhatunk, nem igaz?

– Köszönöm a figyelmet! – kotort elő ekkor Albin egy pálinkásbutykost a zsebéből. – Éljen az alma mater és a tanárai! – emelte rájuk a butykosát. – No mindegy, majd legközelebb!

Pásztor Péter fotója

KISS ANNA MÁRIA

versei

valahol nihilországban

pléhkrisztus
integet
a vasútállomáson
hiba volna
elgondolni
miért néz úgy
ahogy

attól félek
a végtelenek
egymástól
végleg elszakadtak
függetlenek

merőlegesen
a sínekre
párhuzamos időben
mint egy pillanat
száguldott a vonat

és akkor egy felhő
alatt felsírt
a hátamra
kötözött
csecsemő
a peronon álltam
esett az eső

Várkonyi Miklósnak ajánlom.

nagyi(ma)

s minthogy a megváltás
forintosítva vagyon
adj nekem pénzt
és békességet
védj meg a kísértéstől
nehogy emberségbe fáradva
embertelenné legyek
miképpen a Földön itt
hasonlóképpen a mennyben

így rajzolja az égre
a füstifecske is
bár nem tud emberül
mégis szépnek képzelet
újra és újra szárnyával
festi meg az esti szarkalábat
s a nagymamákat
mert bölcs madár az
aki az éjt a mélyből is figyeli

kőleves

olcsó kis levessel
kezdődött
hagymás
kolbászos semmiséggel
előtte a répát
narancsszínűre
pingáltam
egy festmény
nem ehető

a mindenség
is ilyen semmiség
mondta a fiam
igazi szenvedéllyel
szegények voltunk
s nem esett
szél se fűjt
a nap sem süttött
időtlen volt az ebéd

KURUC TÓTH TAMÁS**Andy Warhollal álmodtam**

*Ó lennék én már most itt
Bármi más!
/Kupcsulik Ágnes/*

Régebben Vajna Timi
Kalapja akartam lenni, hogy ott
Viríthassak a fején a londoni
Derbin. De aztán tegnap Andy
Warhollal álmodtam. Az álom elején
Még irigyeltem is azért, mert
Vajna Timi Donald-kacsája volt
És ott hápoghatott
És totyoghatott Timi kocsijai
Körül a szépen nyírt pázsiton.
De aztán Timi
Az álom végén elvágta
A nyakát egy hatalmas késsel,
És a vérét a zöld pázsitra folyatta a
Warhol-kacsának. Pedig az szegény
Timinek se lehetett jó, mert
Annak idején az anyám gyakran
Mondta, hogy azért nem
Szeret kacsát vágni, mert a kacsá

Csak úgy néz közben, nem is nagyon
Rángatózik, csak néz.
Úgy hogy most
Biztos ezért is van az, hogy inkább
A papagája akarok lenni Timinek, és nem
A kacsája illetve a Warholja.
Esküszöm, hogy azért inkább,
Hogy vágás közben szegény
Timit a nézésesem ne zavarja.

És mert tulajdonképpen papagájt
Szerintem nem is vág le,.....

De az is igaz, hogy – ha úgy vesszük -
Nem vágja le a kalapját se úgy Timi,
Mint ahogy levágta álmomban
A Kacsa-Warholt.

De akkor mégis!
Akkor miért nem kalappá válni
Maradt mégis a vágyam?
Miért most már papagáj?

Talán a kóla? Az a
Koffeinmentes, amit Timi a
Papagájnak ad, és
Amitől az aztán a ketrecében
- az újság szerint - azon mód táncra
Is perdül?

Igen! Igen! Talán a koffeinmentes kóla
A ketrecben-táncra-perdüléssel.....
Ez lehet az, amit
Se a Timi fejtől, se
A londoni derbitől, se
A kacsa-warholságtól
Nem kapnék soha.

Ketrecben-táncolni kólától,

És azért is járni, mert
A végén
Le se fog vágni.

HORVÁTH ÖDÖN

versei

Vágyódás

Olyan szeretnék lenni, mint te, tenger!
Békés, tündöklő, kiszámíthatatlan.
Fel nem tárt titkom hordoznám magamban.
Soha senki nem tudná, hány alakban

lát. Mi a színlelés s mi a valóság:
a fényes máz, arcomnak simasága,
gonosz indulat vagy tényleges jószág,
nyugodt habok vagy vihar háborgása?

Oly sok van bennem, éppen úgy, mint benned.
Vizedben megszámlálhatatlan csepped
születik, mozog, változik és elhal.

De te örök vagy! Én is arra vágyom,
hogya túl jutottam minden határon,
emlékem fennmaradjon szavaimban.

Eső után, boldogan

Eső után minden oly illatos.
Feljön a nap és füstölög a föld.
Tüdőm élvez a dús levegőt;
feltámadt szellőcske hulláma mos

át benne minden szövetet. A szenny
kifüstölődik. Tiszta oxigén
jut a vérembe mindenegyed mély
korty után. Felfrissülve hirtelen

játékra szottyán kedvem. Boldogan
a nedves fübe vetem le magam,
s ott hemperegve, kurjongatva tág

végtelenségé válik a világ.
Nagy gyermek leszek: víg és szertelen,
mint valaha – szabad és fésztelen.

Porcelánbabák

Telehold van. A porcelánbabák
telt arcán földöntúli fény sugárzik.
Engem is elbűvöl; szemem káprázik;
azon tűnődöm, amíg éjszakák

során Ő emeli az Odaát
felé ívelő hidat; itt e másik
világban csak tükörképe világít.
Ő sugallja belső csöndünk szavát,

az áradó öröm-szimfóniát.
Mielőtt a délceg kakas kiált,
izzik, tündöklök. Hajnalhasadásig

a megrontó boszorkányság, pogány hit
misztikus, hideg fényében parázslék.
Együtt bámuljuk: porcelánbabák.

Ködben

Leszáll a köd. Egyre homályosabban
látunk; a táj körvonalai szűnnek.
Nagy a csend is. Már csak jóindulattal
mondhatjuk: vagyunk. Tér, idő eltűnnek.

Színek helyett a jellegtelen szürke
uralkodik el mindenben. Fásultan
várakozunk, – életerőnk merült le –
egy helyben ülünk, ölünkben a múlttal.

Belőlünk durván csúfot űz a semmi.
Évek súlya gerincünket görbíti,
kezünk reszket, szófukar szánk elferdül.

Egyre kimerítőbb lesz emlékezni,
egyre elképzelhetetlenebb hinni;
egy gyakori arc bukkan fel groteszkül.

POHÁNKA ERIKA

Csendek partján

Benn
tornyosan álltak
a falak,
rég-zárt ajtók
nyílnak,
csendeket vonszol
a tegnap
s a csendek partján
ma almavirág
szirma hull.

EGRY ARTÚR

MOSOLY

estbe hajló ágain a mának
barackvirágok illata leng

Pásztor Péter fotója

BEMUTATJUK

Pásztor Péter

újságíró-fotós (Ipolyság)

Bemutakozás féle

Hobbim a fotózás és az utazás. A most látható fényképgyűjtemény nagyrészt az elmúlt közel másfél év kirándulásainak egy-egy pillanatát örökíti meg.

Prága, Bécs és Brüsszel épületei, Magas-Tátra folyamatosan elkápráztatóan változatos tájai, Magyarország és Szlovákia építészeti örökségei jelennek meg a fotókon. Szemléletem az egyedi, mások által kevésbé látott perspektíva bemutatása a lencsén keresztül. A részletek érdekelnek. Sokszor a felvétel egy nagyobb egység részletére összpontosít, felmutatva, hogy e piciny darab is hozzájárul a teljes egységhez. Ahogy fontosak a részletek az emberi kapcsolatokban is, úgy hozzátartoznak a táj, az épület jelleméhez a lefotózott részletek.

Az architektúra nyújtotta struktúrák mindig megfogtak. Épületkonstrukciók, ablakrácsok sora, kerti lugas, lépcsősor, ezek mind ámulatba ejtenek. A rendezett sorok, a meghatározott vonalak nyugtatóul hatnak rám. A struktúra mellett az árnyjáték, a komor sötét és az üdítő világosság kompozíciója szintén nagyon inspirál. Folytonosság szimbólumaként mély mondanivalót tárnak fel. E felvételekben az élet körforgása is tükröződik.

Szeretem a történelmi városközpontok műves épületeinek a megörökítését. Igyekszem bemutatni az

évszázadok miliójét, elábrándozva a múlton. Végiggondolva miként épülhetett, hogyan s kik használták az épületet. Mi mindenen ment keresztül az épület az eltelt évtizedekben, évszázadokban. Minden háznak megvan a maga sorsa, s ha megállunk előtte, szemünkkel végigtekintünk az aprólékosan megmunkált részleteken: a ház egyszercsak elkezd nekünk mesélni.

A táj, a természet, a Mindenható csodás ajándéka. Harmónia, nyugodtság birodalma, ahol a hétköznapi élet meg tud pihenni. A természet folyton változik, minden évszaknak megvan a maga kis csodája. A zimankós és zúzmáros Ipoly menti fák ugyanolyan csodások, mint az őszi faleveleken át játszadozó fénysugár. Imádom a hegyvidéket. A Magas-Tátra büszke ormai tiszteletet érdemelnek. A pillanatonként változó időjárás hatására igazi csodaországba kerül itt a turista. Ezért is járok vissza évente a Magas-Tátra.

A gyűjteménybe bekerült egy tavaly őszi eleji kísérletezés pár felvétele is. A csendes táj és impozáns épületek, csendéletek kedvelőjeként ritkán nyúlok „emberi” fotózáshoz. A bemutatott portréfotók kivételek ez alól. A realisztikus életmozzanatok mutatnak be a kellemes és baráti légkörben megszületett felvételek.

Pásztor Péter

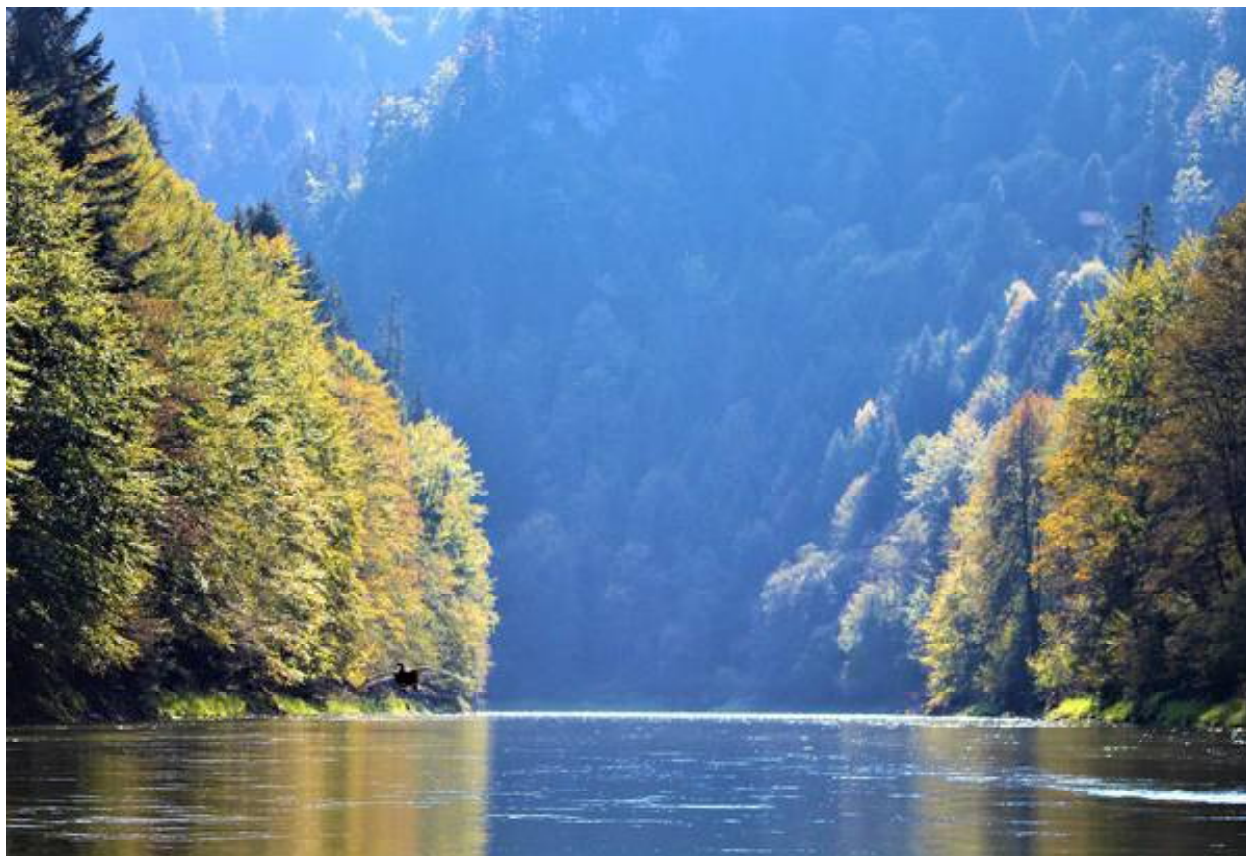

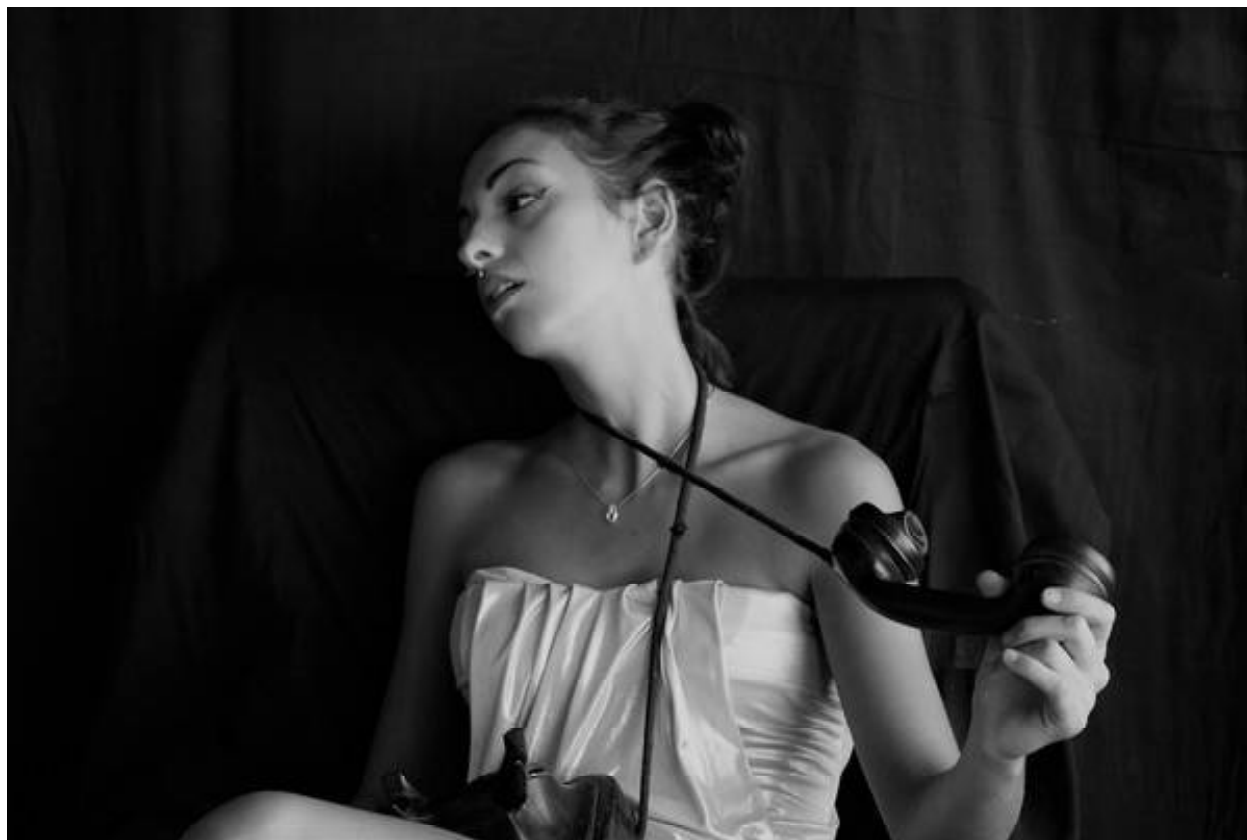

KŐ-SZABÓ IMRE

Szór MAVART

Tóth Jánosnak -nyolcvan évesen- Pestről Kunágotára kellett utaznia, örökségi ügyekből kifolyólag. A nagynénje hívta levélben, ideje lenne a megmaradt örökséget kettőjük között szétosztani. Levelezéssel ezt nem lehet megoldani. Számítógépes e-mail levelezéshez ebben a korban már nem ülnek oda a fránya masinához. A nagynéninek még mobiltelefonja sincs. A szomszédasszony ajánlotta neki, de ő ezzel a megdagadt vizenyős ujjával nem fér a billentyűkhöz. Tehát, marad a szó, esetleg a levél. Ez utóbbit is írni kell. A nagynéni emlékezete szerint utoljára ceruza az általános iskolás korában volt a kezében. Néha, idősebb korában, talán akkor, amikor felírta egy cetlire, mit kell hozni a boltból, hogy abból a hatféléből egyet se felejtse el.

Szóval Tóth János az unszolásra útnak indult. Gyerekkorából ismerte a falut, mert nyáron sokszor volt a nagynéni rokonságában szünidei foglalkozáson. A falu egészen különleges volt, mert mindig mondták, hogy vonalzóval rajzolták, és a főutcája nagyon hosszú. Móra Ferenc járt egyszer erre és ő is megállapította ezt a hosszúságot, oly módon, hogy ezt írta: „olyan hosszú, hogy az ember gyerekkorában elindul rajta, görbebotra támaszkodva érkezik meg a végére.” Az utazásra azért is vállalkozott, hogy egy kicsit nosztalgiázzon a régi időkre emlékezve. Régen járt ezen a vidéken, de azt megállapította, hogy nagyjából nem változott semmi. Talán a békéscsabai vasútállomás kapott új ruhát a MÁV-tól. Aluljárón keresztül érte el a Kétegyháza érintésével Magyarbánhegyesen keresztül közlekedő vonatot. A sok lépcső nem tetszett a fáradt, berozsdásodott ízületeinek. Ő nem volt kunágotai, szüleivel a szomszéd faluban laktak, a vasútállomás mellett.

Megtalálta a vonatot, felkapaszkodott rá. Ugyanis ezen a vidéken a MÁV a levetkőzött, öreg szerelvényeket közlekedtette. Még csoda, hogy a nagy rohanás során nem esik széjjel. Persze ezt ő is tudja, hogy a MÁV-nak addig lehet nyújtózkodnia, amíg a „pénzügyi” takarója ér. Egy bő félórás zötykölődés után megérkezett Kétegyházára. Tudta, hogy innen majd busszal kell utaznia Kunágotáig, a nagynénjéhez.

A vasútállomás mögötti téren egy szép fehér Rába gyártmányú busz várta az utasokat. Olyan busz, amely régi időkben turistákat szállított, külföldre. Most a Dél-Alföldi VOLÁN társaságtól ezt a szakaszt kapta. Itt kell naponta megtennie azt az útszakaszt, melyet kimértek számára, mindaddig, amíg nyugdíjba nem helyezik és egy szerelőműhelyben darabjaira nem bontják.

A busz öregesen megindult Kunágotra felé. A táj ismerős volt Tóth Jánosnak. Lassan, komótosan haladt az országúton, és olyan településeken állt meg, ahol a falu nevét nem spórolták el, mint Meggyesegyháza, Nagykamrás, Almáskamrás, hogy csak a főbb megállókat említsük. Aztán eszébe jutott, hogy amikor ő nyolcadikos volt, Kunágotra és Magyarbánhegyes között egy furú jármű szállította az utasokat. Ezt a lovakkal vontatott járművet a környéki köznyelv -szór MAVART-nak- becézte. Persze ennek is mint minden történetnek, van valós alapja. A vasúthoz csatlakozó közeli falvak lakói úgy tudtak csak a múlt század közepén vonattal utazni, ha valamilyen módon megközelítették a vasútállomást, ahol éppen megállt a vonat, hogy fel tudjanak szállni rá. Ezt legegyszerűbben gyalogosan lehetett megtenni. Mondani szokták, ha az ember helyet kíván változtatni, legegyszerűbb gyalog az utat megtenni, mert ugye az ember lába „kéznél” van és kész. A másik mód akkoriban az volt, ha a szomszéd befogja a lovakat a kocsiba, szekérbe és befúvarozza az utazni kívánó „vendéget”, „szomszédot” az állomásra.

A kezdetekben, amikor magyar földön megindult az autóbusszal való szállítás, egy arra szakosodott szállítási cég fogta egybe, ez volt az ősz szállító, a MÁV-val együtt. A buszos „alvállalkozó” pedig a MAVART lett. A „szór MAVART” a mai nyelvi ismeretek szerint nem a „lord MAVART” fogalmat takarta, hanem egyszerűen azt, hogy két szőrös ló húzta azt a cirkuszos bódét, melybe hátul lehetett beszállni.

A rúd felőli részére a lovakat hajtó, gyepelőt fogó „sofőrnek” ablakot vágtak, és már indulhatott is a személyszállítás, régi, romantikus formája. Az akkori vállalkozó már akkor tudta, hogy erre igény van, és szerény eszközével megkezdte a szolgáltatás nyújtását.

Tóth Jánosnak, ahogy ült a régi Ikaruszon, eszébe jutott a gyerekkori múlt. A „szőr MAVART” naponta kétszer tette meg az utat Kunágota és Magyarbánhegyes között. Először reggel a 7,15-kor Békéscsabára induló vonathoz. Aki pont ide, vagy még messzebbre kívánt utazni, az ezzel a szőrös járáttal közelítette meg a vasútállomást. A másik járat úgy délután 16 óra körül jött. Általában utasokat már nem hozott, köztudott, ilyenkor már senki nem akar elutazni, inkább haza vágyódik. A Békéscsabáról, meg természetesen átszállással Budapestről érkező vendég ekkor szállt le a vonatról, és a „szőr MAVART” pedig készségesen szállította Kunágotára igyekvő vendégeket, vagy a hazatérő földieket.

Tóth Jánosnak eszébe jutott, hogy gyerekkorában Magyarbánhegyesen sokszor találkozott, a lassan bandukoló, lovak húzta „szőr MAVART”-tal az állomás felé vezető úton. Akkor még nem gondolt arra, hogy esetleg híres emberek is utazhatnak ezen a járgányon. Egyszer feltűnt neki, hogy egy alacsony, amolyan művészféle ember szállt le a járműről, nagy bőröndökkel. Később tudta meg, hogy ez az ember nem volt más, mint Szokolay Sándor zeneszerző, ő itt született Kunágotán, hazatérőben pedig rendszeres utas volt. Később kiderült, hogy a „szőr MAVART” utasa volt Molnár Piroska színésznő is, aki itt töltötte gyerekkori éveit.

Próbált visszaemlékezni, hogy akkoriban mit is hallott erről a „szenzációs eseménynek” minősülő „szőr MAVART” közlekedésről. Úgy hallotta, hogy kitalálója egy bizonyos Sanyi volt. A vezetéknevét senki nem tudta. Egyszerű embernek ismerték, csak annyi keringett róla, hogy nagy csavargó. Más szóval, szeretett utazni és utazásai során látott, tapasztalt sok mindent. Kóborlásai során egyszer találkozott egy cirkuszos karavánnal, akik felvették, hogy elvigyék az egyik faluból a másikba. Ekkor tapasztalta meg, hogy ez a cirkuszos kocsi, bódé, amelyben a késdobáló, vagy éppen a kardnyelő lakott, milyen jó lenne személyszállításra. Innen jött az ötlet, hogy szerez egy ilyen kocsit és Kunágota és Magyarbánhegyes vasútállomás között ő fogja szállítani az innen távoli világot látni akaró falubelieket. A távolságnem volt nagy, csupán hét kilométer.

Egyszer Kétegyházán állomásozott egy ilyen cirkuszos társaság, öt kocsiból álló karavánnal. A kocsmában összejött a bohóccal, aki éppen azon gondolkodott, hogy megvált a társulattól, elege volt ebből a csavargó életből. Az ötödik fröccs után Sanyi rávette, hogy adja el neki a cirkuszos kordélyát, a két lóval együtt.

A bohóc erre egyből nem mondott igent, Sanyit egy kiadós ultipartira hívta ki.

-Ha nyersz -mondta neki- tied a kordély. Azt csinálsz vele, amit akarsz. Majd én felülök a lovakra és elmegyek haza. Persze ez a bohóc által elképzelt haza, a sok csavargás közepette, csak az elképzelésében létezett.

Aztán elkezdtek kártyázni. A lapok forgandó kiosztásban hol az egyik félnek, hol a másiknak kedveztek. Fröccsökből is fogyott bőven. Egy idő után valahogy a lapjárás is megváltozott. Sanyi sorban nyerte a partikat, a bohóc egyre elkeseredettebb lett. A mosoly eltűnt az arcáról. Hiányzott a krumpliorr is. Négy órai játék után feltette a lapra a kordélyt meg a két lovat is, aztán vesztett.

Szomorú bohóccal ült az asztalnál, szótlánul. Sanyi már sajnálni kezdte, de ugye a kártyában az eljárás olyan alapon működik, hogy aki veszít, az veszít és fizet. Itt a fizetség az utazó kordély volt, meg a két ló.

Sanyi végezetül a bohócnak adott annyi pénzt, hogy felülhessen a vonatra, mellyel elutazik Pestre, hogy életét nyugalomra váltsa. Aztán Sanyi beült a kocsiába és hazahajtott Kunágotára. Erre a történetre az idő távlatából így emlékeznek, akik látták valaha az országúton közlekedni a „szőr MAVART”-ot. Más változat eddig még nem került elő.

Az azonban biztos és tény, hogy létezett ez a „szőr MAVART”. A hozzá kapcsolódó történet néhol valós elemeket tartalmaz, de el is kalandozik a fantázia szülte mesevilágba.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

versei

Tisztázás

kompromisszum kátyúk alságoskodnak,
már dohos kérdés, merre is van a csatorna

a vaknak kezét is facsarja, botjára járdaszegélyt,
faltöveket, gáncsokat tűz, és időtlen éjszakát,
társakért kopog tovább, oda, haza, a haza,
minden zászló titokká fehéredik, szétmosva

szagok vernek bomláspontra cövekeket,
botlás ellen nyakörvet láncra,
szétvánszorog rajtunk a gyávaság,
gomblyukba virágzik a köd nyalka foszlánya

ne tévedj, ha ázol, lassíts az árkádok alatt,
ott az életre ítétek ürítik napvilágukat,
egzisztencia fecseg oszlopok alatt, sunyban,
eldugjuk a világ elől mindkét haranglábunkat

áttetszővé zúgolódnak arcunk horhos vésetei,
aszfaltba kódolt rücskők rejtik az utat,
a hegyi beszéd plagizált szőrzetté mered,
a tövisek visszhangos borsókká roppantanak

szavam sincs, holnapra kátyúkká ficamítanak

Panír alatt

a cipőkefe deszkalapjából lett a fregattom,
távoli pocsolyák álmaidról,
a kertben ásott tengerecskénken tyúktoll
vitorlával, egy-, két- és háromárbcos

máskor dróttényérrrel hajsoltunk vaskarikát,
felváltva, versenyautót berregve,
nyüsítve gyorsuláskor, mint most is,
csikorgó izületzagy és a szalagok sem fêkeznek

csak a fetis, a színváltós csillag, fekély az égen,
még bírom, bár fogínyem összezsugorodott,
fogam még felvicsorog csapásra, adóra,
és minden semmiségre, ami a világom bontja,
de teleholdra már csak néha csahantok

embertelenedek, a sanyarúmban, közben
képzelvek, átprogramozom a néhai évésekben
felzabált sok-sok omega 6 zsírsavat 3-má,
csak egészben maradhassak, betűket utánozni,
mással hangzani konzervatív magánok között

körbe kell néznem néha, mert susognak,
bár lehet, súgnak is valamit, puhák vagy
kemények, családfák, ékezetnek felém
a bokrok ágaskodnak, szakadt húrok, túske
körmeik még nem tépnek rám átalkodásokat

hiába gubóztam be, előlük azt sem lehet,
forrázás után lefejtenek, mint végtelen selymet,
motollák kalimpálják bioritmusomat, hangolják,
szalagjaimat olvassák, fülzsíron át hallgatják,
vakok és süketek, az értőt játsszák, almaleveleken,
mert ők is hernyók, még, csak hitt rasszuk más

HANDÓ PÉTER

versei

Változások kora 1.

égföld
földég
gyötört
környék
emberállat
állatember
pusztulásnak
ad majd egyszer
csöndbehemót
behemótcsőnd
ami volt
beköszönt
csak az lesz
csomagod
idelent
odafönt

Változások kora 2.

fönséges végzet
végzetfönség
amőbaélet
élet vennéd?
tőled félhet
a világféreg
sorsából tényleg
sikerül végleg
kilehelned?

Változások kora 3.

	csöndhang	
	hangesönd	
	köd pang	
	örködd	
	elnézd	
bent csönd		kint ég
hangföld		mint rég
földhant		nincs még

Változások kora 4.

holdezüst		ezüsthold
	véremből csöppnyi folt	
égsparon		nincs pardon
	kriglimből fölhajtom	
	a fényt	

Axióma 2.

Nem a másba törölt
lábaktól lesz
tisztább a lélek.

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

GONDOLATUNIO III.

5. Fejezet

A hatalomátvétel könnyebben ment, mint remélték, Kere-kes előkészítette a fogadtatást.

Steinerrel együtt sorra járták a minisztériumokat, az új minisztereket már virágcsokorral, ünnepiköszöntővel várták a régiiek, így simán, minden zök-kenő nélkül foglalhatták el a helyeiket. Az „önként” leköszönő kormánytagok a törvényben előírt végkielégítésükről is lemondva, azon-nal hatállyal nyugdíjba mentek. Az ő szerepük ezzel véget ért.

A miniszterelnöki posztot udvariasságból Kerekesnének ajánlották fel, de az asszonynak volt annyi esze, hogy elhárítsa a felkérést. Így esett a választás Hornyák Tiborra, egy óriási, jól működő multinacionális cég – német-magyar vegyes ZRT – elnök-vezérigazgatójára és résztulajdonosára, Steiner legbizalmasabb barátjára, akiért – mint mondta – hajlandó tűzbe tenni a kezét. Hornyák – közvetlenül a kinevezése előtt – cégei a tulajdonjogát átíratta a sógora nevére, így szóba sem jöhetett összeférhetetlenség – legalábbis a széles közvélemény szemében, Kerekes sem firtatta, mert nem kötötték az orrára az ügyletet.

Hasonlóképpen zajlott le a pártoknál is a váltás, bár ott akadt néhány forró pillanat: par - lamenti demokráciáról, előrehozott választások kiírásáról, házszabályokról, jogállamról, meg mindenféle alkotmányossági aggályokról szónokoltak és állásfoglalásra akarták kérni az Alkotmánybíróságot, de természetesen őket is sikerült jobb belátásra bírni.

Egyedül az Egyesült Felemelkedés Pártja (EFP) nem vitatkozott, ahol papíron – államfővé történő megválasztása napjáig – voltaképpen maga Kerekes volt a pártelnök, Stumfelder Béla lihegő kiskutya alázatával igyekezett teljesíteni minden ki sem mondott kívánságát. Most visszakapta az elnöki székét, irodáját, így elégedett, boldog volt a visszanyert rangtól.

Amédia megoszlott. Voltak lapok, melyek lelkesen üdvözölték a régóta várt változásokat, s voltak, melyek megpróbálták az új kormány ellen hangolni a közvéleményt; puccsot, államcsínyt emlegettek, szélsőjobboldali, nemzeti nacionalista diktatúrával, rasszizmussal riogatták az országot. Ezek-nek Steiner soron kívül dupla állami támogatást adott, mondván, nincs jobb reklám, mint az ellenzék folyamatos szájaskodása, a nagyközönség arra figyel igazán, a kormánypárti lapokról eleve tudják, hogy hazudnak.

A sokat tapasztalt, jól idomított, a mindenkori hatalomnak elvtelenül hízogató újságírók hamar rájöttek a trükkre, és a több pénz reményében egytől egyig sürgősen átváltottak ellenzéki hang-nemre, amit viszont az olvasók nem vettek jó néven, mert belátták: ami sok, az sok, elvégre a kormányzati oldal is megérdemli, hogy időnként kapjon jó szót, s némi lehetőséget a megszólalásra.

A hatalommal kezdtek szimpatizálni, az ellenzéki lapoktól elfordultak.

Steiner számítása bejött: a kormány ellen áskálódó média hetek alatt összeomlott, s csak azok az újsá-gok maradtak talpon, melyek a miniszterelnöki tájékoztató iroda, és a kormányzóvivő által sugallt témákat, elemzéseket adták közre.

Ezt már elhitték az olvasók is.

A lakosság némán, lélegzetvisszafojtva figyelte a változásokat, s nem győzték kapkodni a fejüket az új, és még újabb kedvező rendeletek hallatán. A megrendezett parlament ontotta a törvényeket, melyek alapvetően átformálták a teljes államgépezetet, s különösen a költségvetés, ezzel együtt az egész pénzügy-politikai szerkezet, s a hozzá tartozó intézményi rendszer kapott vadonatúj, eddig sosem ismert arculatot. Az ingatag középvezetői réteg nagy részét lecserélték, akik a helyükön maradtak, örültek, ha van hol csöndben maradniuk.

Az emberek úgy érezték, hogy egy merőben más szempontok alapján kormányzó, szociálisan érzékeny, népbárát ha-talom irányítja sorsukat, s minden jel arra mutatott, hogy nem is rosszul. A határozott, céltudatos intézkedések kiváltották a polgárság rokonszenvét, az új rendszerbe vetett bizalom rendkívüli mértékben megnőtt, és nem volt népszerűbb ember az országban, mint Steiner Antal pénzügyminiszter.

Az államfő – Kerekes József – an-nyira háttérben maradt, hogy a bennfenteseken – vagyis a legszűkebb kabinet tagjain – kívül, még az arcvonásait sem ismerték. Fényképezni soha nem engedte magát, a hivatalos rendezvényektől távol, a parlamentben sem jelent meg, ismeretlen maradt, televízióban nem szerepelt. Nyugodtan járha-tott-kelhetett az utcán, mint egy modernkori Mátyás király, testőrséget nem tűrt maga mellett, így senki sem törődött vele, s ő élt is ezzel a szabadsággal. Jószerevel mást sem tett, mint látogatta a kocsmákat, piaco-kat; metróval, villamossal, autóbusszal, vonattal utazgatott, járta a külvárost, felkereste a vidéket, a legeldugottabb falvakat, szóba elegyedett a kisemberekkel, velük együtt szidta, vagy dicsérte a kormányt, közben összegezte a véleményeket, és ahol legjobban szorított a cipő, ott azonnal, helyben intézkedett, anélkül, hogy bárki sejtette volna, hogy ő van a háttérben.

Senki sem értette, miként volt lehetséges a villámgyors, 180 fokos for-dulat az államgépezetben, egyetlen hangos szó, torzsalkodás, tüntetés nélkül, az összes párt egyetértésével – leszámítva azt a kezdeti gyöngye próbálkozást, amit a parlament tessék-lássék végigjátszott. Talán ezzel a különös, semmivel sem magyarázható egymásra találás indokolta, hogy az életszínvonal emelke-déséhez kapcsolódó remények egekig szökkentek.

A nemzeti kisebbségek is hallatták hang-jukat, de velük nem törődött senki.

Európa feszülten várakozott – s közben készülődött.

A külföldi kormányok még nem látták véglegesnek, befejezettnek a magyarországi fejleményeket, és gyanakodva figyeltek, félve, hogy a változások náluk is felboríthatják a rendet, s ennek mutatkoztak is kisebb-nagyobb jelei. A szomszédos országokban mozgó-lások kez-dődtek, egyre-másra tartottak tízezres felvonulásokat, követelve, hogy vegyék át a ma-gyar példát. A minisztériumokban egymásnak adták a kilincset a delegációk, jöt-tek a külön-féle ke-reskedelmi küldöttségek a világ minden tájáról, melyek tagjait többnyire a titkosszolgálatok ügynökeiből verbuválták – de valamennyi jelentés a bi-zonytalan-ság jegyé-ben íródott.

A nemzetközi pénzügyi körök korántsem voltak annyira egyöntetűen elragadtatva, mint a belföldi lakosság. A Nemzetközi Valutaalap s a Világbank, megbízottai éberem szimatoltak, megpróbálkoztak minden eszközzel, s alig volt nap, hogy ne érkezett volna valahonnan kíváncsiskodó tanácsadó-csoport, vagy az IMF-től szakértői bizottság. A nemzeti jövedelem (GDP) várható alakulásáról, a betervezett költségvetési hiánycélról, a fizetőképes-ségről, inflációról, a fo-rint várható-értékelésének üteméről, kérdezősködtek, de leginkább az adósságtörlesztés izgatta őket, a törlesztés mértékéről, kamatlábak mozgásáról, s a további privati-zációs elképzelésekről szerettek volna minél többet kipuhatolni.

Ám Steiner Antalban emberükre akadtak.

Az új pénzügyminiszter munkabírása mindenkit csodálatra készítetett. Reggel hét órától este tízig folyamatosan tárgyalt, ontotta a rendeleteket, törvénytervezeteket, fogadta a delegációkat, „lyukat beszélt” a hasukba, be nem állt a szája, vicceket mesélt, anekdotázott, kimerítően ecsetelte, mekkora or-szágos méretű változtatások előtt áll a kormányzat – és nem mondott semmi kézzelfoghatót. Az egyik újságíró tréfásan úgy jellemezte: *“Képes megbutítani a hóembert is.”*

A parlament folyamatosan ülésezett, a képviselők fáradtan, a végsőig elcsigázva, egyik bizottsági ülésről rohantak a másikra, s még így is alig győzték a munkát. Hornyák miniszterelnök – Steinerrel teljes egyetértésben, sőt annak kifejezett ösztökélésére – az ellenzéki pártok vitorlá-jából azzal fogta ki a szelet, hogy először velük tárgyalta meg a kabinet elképzeléseit, s úgy irányította a tárgyalásokat, hogy megvárta: ők mondják ki azt, amit a kormány el akart érni. A teljes ülésekre már eleve úgy kerültek a törvénytervezetek, mintha a betervezett változatokat az ellenzék kényszerítette volna ki, ők csak engedtek a követeléseknek, bizonyítván nyitottságukat, őszinte tárgyalási-készségüket. Ennél fogva meg-szűn-tek az értelmetlen, időrabló napi-rend-előtti felszólalások, a civakodások, a végeérhetetlen viták, egyszerűen okafogyottá váltak és idő sem volt rá.

Mindenki az új idők lázában égett.

Így érkezett el az esedékes választás időpontja.

Csak hogy volt egy bökkenő.

A nagy törvénykezési hajzában az a különös és egyedülálló helyzet állt elő, hogy a pártok megfélekedtek választási kampányuk előkészítéséről – kivéve az Egyesült Felemelkedés Pártja vezetését.

Stumfelder Béla, az abszolút győzelemre is esélyes ellenzéki párt elnöke, nagyvonalú gesztust tett a többi párt felé: bejelentette, hogy jóllehet, az EFP aprólékosan kidolgozott, előkészített kampány-programmal rendelkezik, és soha nem állt ilyen kecsesgató helyzetben a nagy megmérettetés előtt, kimagaslóan vezetik a népszerűségi listát, nem akar visszaélni helyzeti előnyével. Ezért java-solta, halasszák el a választásokat akkorra, amikor az ellenfelek is kellőképp meg-alapozottan, az igazságos esélyegyenlőség tudatában, felkészülten vehetik fel a küzdel-met; várják meg tehát, hogy az államfő valamennyi párttal egyeztet a megfelelő időpontról. Indítványozta, hogy egy ké-sőbb, meghatározandó időpontban tartsanak többpárti egyezte-tést a majdani parlamenti válasz-tások új dátuma kijelölése céljából, addig is a jelenlegi kabinet viselje a kormányzás nehéz és felelősségteljes terhét. Ehhez természetesen az államfő jóváhagyásán kívül alkotmánymódosí-tásra is szük-ség lesz, de ha a pártoknak sikerül egyetértésre jutniuk a kérdésben, feltehetően az államelnök megértő lesz, és a parlament is meg-szavazza a kétharmados módosítást.

Pontosan így történt.

Az államelnök megértő volt.

A kormány a helyén maradt. A reformok megsokszorozott lendü-lettel folytatódtak.

Egyelőre úgy látszott, hogy Kerekes József jól választotta meg embereit a világmegváltáshoz.

6. Fejezet

A legelső intézkedések egyike az adórendszer sajtáságos, ám jelentős átalakítása volt.

Ez se úgy történt, hogy a minisztérium kapkodva összetákolt egy új változatot, amely csak formailag és bonyolultságában különbözik a régitől, valójában épp úgy – vagy még jobban – bilincsbe szorítja az adófizetőket, mint korábban.

Nem, Steiner ennél sokkal ravaszabb volt!

Az előkészítést alulról kezdte.

A nyilvántartott kisvállalkozóknak szétküldetett egy világosan megszövegezett, közérthető **nyelven szerkesztett kérdőívet, melyen mindössze három kérdés szerepelt:**

**1/a ADÓZNI MUSZÁJ, AZ ÁLLAMNAK MŰKÖDNI KELL! EZ NYILVÁNVALÓ!
EZALÓLNINCS KIVÉTEL.**

1./b Ha önön múlna, átalakítaná-e az érvényben lévő hazai adórendszert, s ha igen, miért, és miként? Milyen mértékben?

2./ Az érvényben lévő törvényeket és cége működtetését, mindemellett saját jól felfogott érdekét is figyelembe véve, hány százalékot volna hajlandó önként az államkasszába befizetni adóként?

3./ Ha az adótörvények az ön által javasolt módon változnának, híve volna-e a fekete és a szürke gazdaság azonnali megszüntetésének; ön alkalmazna-e feketén dolgozókat, kockáztatva a leleplezéssel járó büntetést, vállalkozói engedélye bevonását?

A beérkezett adatokat számítógépre vitték, elemezték, s a legjellemzőbb válaszokat összesítették.

A szakemberek számára nem okozott meglepetést, hogy a felajánlott önkéntes adófizetések összecszerúsége nagyságrendekkel haladta meg a jelenlegi tényleges adóbevételeket. Ők régóta azt hajtogatták az előző pénzügyi kormányzatnak, hogy a rendszert sürgősen meg kell újítani, ha azt akarják, hogy az emberek ne igyekezzenek minden módon kibújni a befizetnivalók alól. A fekete gazdaságot kivétel nélkül minden vállalkozó elítélte és elhatárolta magát tőle.

Steiner maga is hajszálpontosan így gondolkozott annak idején, és borítékolni merté volna az eredményt, de azt akarta, hogy mások mondják ki helyette. Ezzel jót is tett, mindazonáltal önmaga népszerűségét, sőt nélkülözhetetlenségét óriási mértékben növelte.

Ezután a közép- és nagyvállalkozói kör következett, de lényegét tekintve onnan is hasonló állásfoglalások érkeztek, legfeljebb abban tértek el a kisebbektől, hogy a legnagyobbak kivételes elbánást kértek, a külföldi befektetők pedig egyenesen felmentést követeltek az adófizetési-kötelezettség alól, arra hivatkozva, hogy tevékenységükkel eleve nagy szolgálatot tesznek az országnak azáltal, hogy munkahelyeket teremtenek – miért kellene ezért még külön fizetniük is? Több cég kijelentette, hogy inkább átirányítja a cégét más országba.

Ám ezeket az igényeket a pénzügyminiszter válaszra sem méltatta.

A harmadik csoport, akikkel Steiner tárgyalóasztalhoz ült, a munkavállalói oldal – a bérből, és fizetésből élők –, illetve az őket képviselő szakszervezetek megbízottjai voltak. Felszólította őket, nyilatkozzanak, mekkora lenne az az inflációkövető reálkereset-növekedés, amellyel elégedettek volnának, s amely végleg kizárná a későbbi bérharcokat, és az ezzel járó sztrájkokat; mennyi legyen a minimál - bér? A tárgyaló feleket meglepte a váratlan kérdés, nem egyeztettek előre, s valamiféle államilag szervezett huncutságtól tartottak, ám ugyanakkor ki is akarták használni a ritka lehetőséget. Hogy ne fulladjon eleve kudarcba a tárgyalássorozat, elvárásaikat viszonylag magasan, 6-8 százalékban határozták meg, amit ők maguk se gondoltak komolyan, de körömszakadtáig ragaszkodtak a számokhoz.

Steiner a látszat kedvéért egy ideig kérte magát, aztán egy huszárvágással ő maga állt elő százalékos ajánlattal, ami gyakorlatilag 3-3,5 százalékos nettó többlet-reáljövedelmet jelentett. A nyugdíjasokkal még tovább ment: nekik nagyvonalúan ennek a dupláját ígérte.

Miért ez a nagylelkűség? – kérdezte szóval Steinert, Kerekes.

Az csak rántott a vállán:

Ez gazdaságpolitika! Ahhoz, hogy a nemzetgazdaságot emelhesük, fogyasztókra, vagyis vásárlóerőre van szükség. Kérem, ezt bízza rám, ehhez én értek, s ugyanez a helyzet a kistermelőkkel is. Ha kevés a fogyasztó, ők is megbuknak, s ez éppen így illik a középvállalkozókra is. Elegendő vásárló nélkül nincs se gazdasági, se termelői emelkedés.

Ezt még Kerekes is megértette, s nem kérdezősködött tovább. Ez nem az ő szakmája volt.

Kerekes meghatódott, amikor a dolgozók fényes győzelméről, a kormány hallatlan szociális érzékenységéről értesült.

–Remek! – csettintett elégedetten, így kell ezt csinálni és örömeiben megveregette Steiner vállait. Ígéretét szigorúan betartotta: soha nem próbált a vezető személyek gondolataiban kutakodni, de erre nem is volt szükség. Az intézkedéseik mindennél jobban bizonyították, hogy jó kezekbe kerültek a dolgok, és tele vannak jó szándékkal.

Az új adótörvényt és a költségvetést ellenszavazat és tartózkodás nélkül, az ellenzéki pártok örömmujjongásától kísérve fogadta el a parlament, amire még nem volt példa a világ egyetlen törvényhozásában sem –, s csak néhányan morogtak, de rájuk senki nem figyelt. Az írott és elektronikus sajtó lelkesen hurrázott, és sajtó győzelmüként tálták az eseményeket.

A nemzet hőse e napokban vitathatatlanul a pénzügyminiszter volt, ami alighanem egyedülálló a világtörténelemben. Hát még amikor bejelentette, hogy az energiaárakat – villany, fűtés, üzemanyag – csökkenteni kívánja, a minimál béren élők közüzemi hátralékait az állam átvállalja, hogy mindenki tiszta lappal indulhasson az új ár- és adórendszerben, ezzel is növelve a társadalmi békét, a gazdasági stabilizációt és az infláció fokozatos mérséklését, a forint stabilizálását. Az óvatosak gyanakodtak: mindez közgazdasági lehetetlenség! - mondták.

– Gratulálok, miniszter úr, nem csalódtam magában! – mondta elégedetten Kerekes Steinernek. – Csak így tovább!

Steiner szerényen mosolygott, figyelte Kerekes arcát, ám a dicsőre nem válaszolt.

Persze akadtak kishitűek is, akik gyanakodva fogadták a szokatlan állami nagylelkűséget, s akik a valós okokat keresték a háttérben, mondván, az a program, amit az új kormány meghirdetett, túl szép, hogy igaz legyen, közgazdasági képtelenség, megvalósíthatatlan házárdjáték, amiből törvényszerűen újabb, még a korábnál is súlyosabb, katasztrofális nemzeti eladósodás következik, de őket a lelkes közvélemény félresöpörte, és megtörtént az, ami még soha, mióta magyarok élnek a Kárpát-medencében: százezres tömeg vonult a Kossuth térre Steiner Antal pénzügyminisztert éltetve és a gyáva, bizalmatlanságot szító ármánykodók mielőbbi eltávolítását követelték – ami nem is maradt el. Steiner gondoskodott róla.

A gazdasági élet hihetetlen mértékben fellendült, a tőkepiac pedig még az ipari fejlődésen is túltett. Jószerével hetenként nyitottak vadonatúj bankokat, befektetési-tanácsadó cégek alakultak egyre-másra, a tőzsde elképesztő felvirágzásnak indult, a BUX-index naponta döntött európai rekordokat; a belső kerületekben egymást érték a ragyogó, sosem hallott elnevezésű szupermodern pénzintézetek, áruházak, mintha egész Európa tőkésvilága hirtelen Magyarországra özönlött volna. Ajánlataikkal elkápráztatták ügyfeleiket, meghökkentően magas befektetői kamatokkal csalogatták magukhoz a lakosságot, miközben a hitelkamatok mértéke felére csökkent. Előkerültek a cukros dobozokba, szalmazsákokba rejtett titkos megtakarítások, dőlt a pénz a folyószámlákra, melyeknek előnyeiről egész nap, és egész éjjel harsogott a rádió, televízió; óriási kedvezményekkel terjedt a hitelkártya-rendszer és hamarosan már annyi féle forgott közközen, hogy közgazdásznak kellett lennie a talpán, aki kiigazodott a kínálatban.

S ezek a „nagylelkű,” idegen, külföldi tulajdonban lévő bankok – különösen az újak – példamutatóan élen jártak a kormány elképzeléseinek megvalósítása terén, valósággal öntötték a pénzt a lakosság elé; hosszú sorok kígyóztak bejárataik előtt, bárki kaphatott azonnali, hosszú lejáratú, csábítóan alacsony kamatokkal terhelt hitelt, szinte rátukmálták az ügyfelekre. Elég volt igazolni, hogy a kérelmező vállalkozásba kezdett, köztartozása nincs, az elmúlt évi adót, a kötelező társadalombiztosítási- és a nyugdíjjárulékot befizette. Kezes sem kellett, csupán egy nyilatkozatot kértek az igénylőtől, miszerint vállalkozásának, cégének, lakásának, termőföldjének tulajdonjoga – kinél mi, és csakis *átmenetileg*, amíg a kölcsönt az adós vissza nem fizeti –, afféle látszat-garanciaként a hitelt folyósító jelzálogbankra száll át, el nem adhatja, a működését nem szüneteltetheti, egyébként a teljes haszon a vállalkozónál marad, a bank mindössze a neki járó kamatrészletek, valamint a tőketörlesztés pontos, naprakész folyósítását követeli meg – de azt nagyon szigorúan veszik! Egyetlen részlet elmaradása vagy késedelmes fizetés szerződésszegésnek minősül! – állt a kikötésben, s következik a végrehajtás.

– Ki az a bolond, aki nem ír alá ilyen rendkívül előnyös szerződést, amikor is a kölcsönt úgyszólván ajándékba kapja? – harsogta a sajtó.

A megszorításokról nem esett szó.

A készpénzforgalom – ideértve a kiskereskedelem napi bevételeit és a dolgozók fizetését is – hovatovább megszűnt, a pénzmozgás hitelkártyákkal, a bankhálózatokon, interneten keresztül folyt. Ha valamely vállalkozó ragaszkodott pénzügyi önállóságához, a készpénzfizetéshez, azt valósággal kiközösítették, megvetették, a társadalom szemében megbízhatatlanná vált, s már maga rohant könyörögni a legközelebbi bankba kölcsönért, ha volt rá szüksége, ha nem. Tisztességét csak úgy tudta bizonyítani, ha maga is adóssá vált és rendesen törlesztette a tartozását.

A Nemzetközi Valutaalap és a Világbank megnyugodott, s már maguk is teljes erejükkel álltak ki Steiner mellett, sőt melegen ajánlották követendő példának mindazt, amit a modern, nyugati mintát is felülmúlóan eredményes piacgazdaság, a fogyasztói társadalom kiépítése terén elért. Hogy ennek nyomatékot adjanak, a Nemzetközi Bankszövetség *Az év közgazdásza* címet adományozta neki, ami a világ pénzpiacán felért egy tényleges Nobel-díjjal.

Azt is megkapta!

A magyar gazdaságban végbemenő pozitív folyamatok előtt a külföldi pénzvilág is kénytelen-kelletlen fejet hajtott, s már kevésbé nézték olyan ellenségesen, mint eleinte. Hohó! Fújtak riadót a nagy multinacionális cégek, hiszen ott egy félig kihasznált, majdnem szűz piaci terület kezd kibontakozni, igazi befektetési- és adóparadicsom, gyérünk, gyorsan oda kell mozgósítani minden felszabadítható tőkét, minél többet befektetni, mivel a megtérülés gyors, biztonságos, államilag garantált, olcsó, és a keleti irányba való terjeszkedés is ígéretes. A környező országok kormányai gyorsan felülbírálták előítéletüket, és siettek átvenni az új, haladó módszert, de hátrányban voltak, így a működő tőkéből nekik csak a maradék jutott, vagy az sem, amiért meg is kapták az elmarasztalást a sajtótól és a zúgolódó közvéleménytől.

A nép pedig, a statisztikai adatok szerint virult és boldog volt, az életszínvonal napról-napra növekedett, s lassan megközelítették a legfejlettebb nyugati jóléti társadalom szintjét, először, amióta ígérték. Többé senki sem emlegette az „alagút végét” – neveléses is lett volna, hiszen már rég elhagyták. Mindenki így hitte, maga Kerekes is.

Még a legszegényebb családok, a legegyszerűbb munkások és falusiak is iparkodtak belevágni valami olyan üzleti tevékenységbe, amit soha életükben nem műveltek, a sem tapasztalatuk, tudásuk nem volt meg hozzá, de remélték: idővel majd az is megjön! Aki mer az nyer! – hirdette folyamatosan az új, divatos szemléletet az elektronikus - és az írott sajtó.

A félnkebbjei – akiknek nem volt bátorságuk kockáztatni – beosontak megtakarított pénzecskéjükkel valamelyik hangzatos nevű bankba, hogy ott kamatoztassák filléreiket, de ezek elenyészően kevesen voltak, le is nézték őket; az élelmes többség kereskedett, üzletelt, földet, házat, öröklakást, autót vásároltak, családi-farmgazdaságok alakultak, egyre-másra nyíltak a tenyérnyi szatócs-, zöldséges-boltok, szervizek, cukrászatok, lakatos-, s ki tudná felsorolni, még milyen kisebb-nagyobb műhelyek, üzletek.

Az óriási bevásárló-központok, a nyugati mintájú szuper- és hipermarketek ontották áruikat. Rendkívül színvonalas, bár néha erőszakos vevőcsalogató reklám - hadjárataiknak következményeként a lakosság megszállottan vásárolt, hiánycikk lett a mobiltelefon, a hűtőláda, televízió, mosó-szárítógép, autó mindenféle nagy értékű eszköz, az építőanyag és minden, minden, ami pénzért, hitelben kapható volt. Az áruházak sohasem képzelt forgalmat bonyolítottak. A családok kilencvenöt százaléka bankkártyával, havi részletre, számolatlanul halmozta a drágábbnál-drágább holmikat, hiszen elég volt rámutatni a megkívánt árucikkre, már vihették is, előleget se kértek, csupán a banki folyószámla-számot kellett felmutatniuk, ahová a fizetésüket utalták, és aláírni a hitelező cég *átmeneti* tulajdonjogát, rögzítő nyilatkozatot.

Az egyházak is minden alkalmat megragadtak, hogy szellemi és erkölcsi támaszt nyújtsanak a köznép jóléti gyarapodásához. A templomok zsúfolásig megteltek reménykedő hívekkel, a megemelt papi létszám nem győzte a szolgálatot, kénytelenek voltak önkéntes, világi segítőköt alkalmazni az igehirdetésnél

„Miként írva vagyon, az embernek megadatott a képessége, hogy megsokszorozza az ő háza

vagyonát. És csakis az nyerheti el Istentől megérdemelt jutalmát, aki jól sáfárkodik a kölcsönbe kapott talentummal” – harsogták a szószékekről és a Biblia-órákon.

Harcot hirdettek a tunyaság, az elmaradottság és a lelki közönyösség ellen, aminek meg is lett az eredménye: a templomok, imaházak dugig voltak imádkozó ifjakkal, középkorúakkal, idősekkel, és senki sem fukarkodott, amikor a perselyezők szelíden mosolyogva körbehordták a perselyt.

Különösen egy eddig kevésbé ismert, alig néhány éve bejegyzett és feltörekvőben lévő vallási közösség ért el hihetetlen sikereket a hívek toborzása terén.

Jószérével az ismeretlenségből bukkantak elő, de heteken-hónapokon belül megtízszerezték-százszorozták tagságuk létszámát, sőt – mint azt a szemfüles média hírül adta – Hornyák miniszterelnök úrral az élen, a teljes magyar vezetőréteg is csatlakozott hozzájuk, természetesen Steiner Antal pénzügyminisztert kivéve. Az ő vallása tiltja - mondta, ha kérdezték.

Vezetőjük egy hajlott korú, jóságos, bizalomgerjesztő arcú pap volt, akinek nevét senki sem ismerte. Megszólítása egyszerűen *Atya* volt, így emlegették a híradásokban, újságcikkekben, interjúkban egyaránt. Elérte, hogy a közszolgálati televízióban - kezdetben hetenként, később már naponta - délelőtt és este, tíz - a későbbiekben már - harmincperces szentbeszédben ostromozta a tétlenkedő, vállalkozni nem merő, hitvány mihasznákat.

Beszédét minden alkalommal azzal fejezte be, hogy áldást osztott azokra, akik e napon is sikerrel forgatták az Úr, a józan ész és a szerencse által nekik juttatott anyagi javakat.

Az új egyház – amely a *Szeretet Katonái* nevet viselte, hívei *harcosoknak* nevezték önmagukat – elnyerte a legmagasabb pénzügyi körök tetszését és támogatását is, imaházaik sorra épültek, s mire a nagy történelmi egyházak feleszméltek, már valamennyi fővárosi kerületben, és nagyobb városokban, sőt a falvakban is ők lettek meghatározó szereplői és irányítói a hitéletnek. Mindössze két akadékoskodó világi kurátort kellett kiátkozniuk – ők voltak azok, akiket annak idején Kerekes „megtérített” –, mivel nem tudtak lépést tartani az egyház rohamos terjeszkedésével.

Jelszavuk világos, egyszerű és régtől ismert volt: *Segíts magadon, az Isten megsegít!* – ezt hangoztatták úton-útfélen. Igehirdetőik ellepték a tereket, utcákat, könyveket, röplapokat osztogattak ingyen, melyek legfőbb tanítása mindenki számára érthető és tetszetős volt: „*gyarapodj, hogy gyarapíthass!*” Ne elégedj meg azzal, amid *ma* van, kívánj *holnapra* többet, tégy meg érte mindent, és a Mindenható kegyelméből elnyered méltó jutalmadat, ha te is elvégzed a magad kötelességét!

A Szeretet Katonái – a *Harcosok*, ahogyan a köznyelvben is elterjedt – rövidesen a kormány, a rendszer kinyújtott karjaként átfogta, behálózta az egész társadalmat. Divat lett vallásosnak lenni – de kizárólag a *Harcosok* között! Más templomokba jární egyet jelentett a maradisággal, és lenézték, kigúnyolták, kinevették azokat, akik ostobán ragaszkodni merészeltek korábbi hitbéli meggyőződésükhöz.

A mozgalom – a „*magyar vallás*” – rövidesen áttért határon túlra is, egymást érték a tömeges nemzetközi találkozók, országhatárokon átívelő zarándoklatok, a szervezés költségeit az áldozatkészbankok állták, ezzel is növelve a nép rokonszenvét, bizalmát.

Azt természetesen mélységes homály fedte, hogy a Szeretet Katonái teljes vezérkara – az egyetlen, mit sem sejtő, kissé már szenilis, jámbor *Atyát* leszámítva – kivétel nélkül egy háttérben működő, világméretű tőkés konzorcium fizetett alkalmazottai.

A Világbank és a Nemzetközi Valutalap szívesen és tőlük szokatlan bőkezűséggel segítette az európai viszonylatban is példamutató felvirágzást. Ekkortájt röppent fel az a hír, hogy Steiner Antal pénzügyminisztert – az ország nem kis büszkeségére – mindkét szervezet díszelnökévé választotta. Bizonyára ennek is volt köszönhető, hogy újabb több százmillió dollárösszegek áramoltak a hazai bankok számláira, hogy aztán forintra változva újabb hiteleként kerüljenek a lakosság, a vállalkozók zsebébe, s így a gazdasági élet vérkeringésébe.

Hovatovább nem akadt olyan kis- közép-, nagyvállalat, gyár, apró tanya, külvárosi étkezde, kuporgató magánember, unatkozó nyugdíjas, *amely*, vagy *aki* ne kötődött volna valamely pénzintézethez, ami óhatatlanul a *Szeretet Katonáihoz* való tartozást is jelentette.

Az egész nemzet egyetlen óriási, keresztül-kasul összefüggő hitelállomány-láncolatból állt, s csak kevesen gondoltak arra, hogy elég egy finom megszorítás, egy láthatatlan, apró láncszem elpattanása, az adósok egyik percről a másikra a hitelezők markában fuldokolhatnak.

Kerekes József nem tartozott se a gyanakvók, se a vallásosak táborába, mint pártok, és felekezetek fölött álló független államfő, ő csak a jót látta, mert azt akarta látni.

Semleges maradt, nehogy elfogultsággal vádolhassák.

Különben is nagyon meg volt elégedve a Szeretet Katonái működésével, hiszen amikor a kezdet kezdetén felkereste szegényes külvárosi imaházukat, már akkor megjelölte a feladatot, hogy majdan ők lesznek az aranykor élharcosai, és nem is csalódott bennük. Hogy ilyen ügyesek, azért csak dicséret, elismerés jár, nem elmarasztalás – hitte fenntartás nélkül, ami nagy hiba volt.

Hivatali helyzetéből adódóan velük is megszakított minden kapcsolatot, a kormányban pedig – különösen kedvencében, Steinerben – jobban bízott, mint önmagában.

Iskolázatlansága, jóhiszemősége nem engedte, hogy akár egy pillanatig is megkérdőjelezze, vagy fölösleges kotnyeleskedésével megzavarja a nép sorsának, életszínvonalának csodálatos felemelkedését. Kezdetben sűrűn járt-kelt az emberek között, figyelte gondolataikat, de ekkor még csakis elégedettséget, boldogságot, lelkesedést, igyekvést tapasztalt. Rajongtak a kormányért, nem volt olyan ember, aki ne ment volna gondolkodás nélkül tűzbe a pénzügyminiszterért – s ez kellő bizonyíték volt számára, hogy kritika nélkül higgyen az általa kiválasztott személyek tisztességében.

Megnyugodott és ennek megfelelően ellenőrző útjai számát is csökkentette, utóbb pedig meg is szüntette, mondván, semmi szükség rá: ennél jobb már úgyse lehet a világ.

Eközben észre sem vette, mennyire elpuhult. Kis pocakot eresztett – Erzsi bosszúságára.

– Lassan olyan leszel, mint a mesebeli török szultán, már csak a mellig érő szakáll hiányzik! – Kerekes ilyenkor mosolygott, és megsimogatta a zsörtölődő asszonyka arcát.

Az még véletlenül se fordult meg a fejében, hogy időnként Steiner és a többi kormánytag, vagy a pénzügyi körök vezetőinek, a bankároknak gondolataiban tapogatózzon: szavát adta, hogy békén hagyja őket, és ezt az ígéretét semmilyen módon nem volt hajlandó megszegni, de hite szerint oka sem volt rá. Szégyellte volna, ha beleesik a szószegés bűnébe.

– *Ki mint él, úgy ítél!* - tartja a régi közmondás.

Becsületes volt, vagyis élhetetlen, és remélte, hogy más is úgy gondolkodik, mint ő.

7. Fejezet

Rendhagyó módon - mint derült égből villámcsapás - éppen a kevés kormánypárti lapok egyikében jelent meg az első óvatos tanulmány, benne néhány zavaróan rosszízű kérdéssel:

– „... *Hová vezet, ha mindenki saját kis szűk körében akar gazdagságot összekapirgálni, miközben a hazai ipari termelés, a mezőgazdaság halódik? Ha nem állítják meg ezt a veszedelmes folyamatot, az összenemzeti vágyon szétforgácsolódik, elveszítjük a létfontosságú piacainkat, lábunk alól a*

termőföldet és nem lesz mivel kereskedni... Vajon nem veszedelmes túlzás-e, hogy a lakosság végtelenen kiszolgáltatott helyzetbe kerül azáltal, hogy adósok vagyunk, s hogy voltaképpen már alig létezik magántulajdon, mivel a hitelek ellenében mindenünk a bankoké. Állítólag **átmenetileg?**” Tagadhatatlan, hogy a kormány igyekszik a nép kedvében járni, de ez megtévesztő: amit a kormány ad, annak többszörösét veszik vissza a külföldi bankok kamat formájában a néptől épp úgy, mint az államtól! Azoknak nem érdekük a nemzeti fejlődés elősegítése, ellenkezőleg, számukra az az előnyös, ha kizárólag a saját, Magyarországon működtetett gyáraikban előállított terméket „importálják” vám és adómentesen. Jó példa erre az a debreceni 18 fős, fiatal tudósokból álló kutatócsoport, akik megalkották a rég várt, inzulinpótló tablettát, amiben nem csupán maga az új gyógyszer volt a világszenzáció, hanem a hatékonysága is; ti. egyetlen szem tablettá 24 órán át biztosítja a cukorbeteg inzulin-háztartását, az injekciós tűt el lehet dobniuk, ráadásul diétázniuk sem kell a betegeknek. Sajnos, a kutatás utolsó fázisában hiába fordultak az egészségügyi kormányzathoz segítségért, támogatást nem kaptak, pénzüik elfogyott, ezért kénytelenek voltak egy nálunk bejegyzett külföldi bankhoz fordulni hitelért. Meg is kapták azonnal! S amikor túl voltak a klinikai kísérleteken, s a szokások szerint, a tekintélyesebb nemzetközi szaklapokban hírt adtak felfedezésükről, az orvosi és gyógyszergyártó piac roppant izgalomba jött, egymás után érkeztek a nagy befektető csoportok képviselői, hogy felvásárolják a készítményt, a dokumentációval együtt. Ám a kutatók makacskodtak: ez magyar találmány! - állították -, maradjon meg hazai értéknek! - hangoztatták csökönyösen -, itthon kell maradnia! Ám elkövettek egy végzetes hibát: a hiteltörlesztés legutolsó részletét egy nap késéssel fizették be a banknak, ahol csak erre vártak. A bank azon nyomban lecsapott. A banki törvényekre, s a hitelszerződésre hivatkozva haladéktalanul lefoglalták a készterméket, a teljes dokumentációval együtt, szabadalmaztatták, és ezután már ők árusítják, milliárdos hasznot húzva az ügyletből. A magyarok ismét hoppon maradtak! S ez csak egy eset a sok eset közül, s nem is legnagyobb bűn, amit hazánk ellen elkövetnek a külföldi multinacionális cégek.

Most ott tartunk, hogy mindenki tartozik mindenkinek!...

Hová vezet ez, hol, mi lesz a vége? Egyáltalán mienk még Magyarország? S vajon a mienk - e még? Ha igen, meddig? A körbetartozásból nincs kiút, mivel része az állam is!

Lássuk be az adósságcsapda előbb - utóbb bezárul körülöttünk. A vevő a kiskereskedőnek tartozik, aki a nagykereskedő felé adós, ő a beszállítótól retteg, s veszi át hitelbe az árut, de a termelő, a gyár maga is elkötelezettje valamelyik banknak, s még a bank is függ egy seregnyi másiktól. Gondoljunk bele: ha egyszer bármelyik ponton a sor megszakad, magával rántja az egész borotvaélen táncoló nemzetgazdaságot, s ennek beláthatatlan következményei lehetnek. Akár ki is lakoltathatnak bennünket saját hazánkból, hiszen a anyaföld is zálogban van! Hazai iparcikk-termelésről már alig beszélhetünk, az idegen kezekben lévő gyárak saját, külföldi raktáraik számára termelnek árut, hogy onnan visszahozva, a mi boltjainkban már, mint vám- és adómentes “importból” származó – bár itt gyártott – áruféleségek kelletik magukat... Ez a képtelen helyzet katasztrófához, állami csödhöz vezet, sőt nemzetvesztéshez! Iskoláink, kórházaink bezárnak, világszerte elismert oktatási rendszerünk, egészségügyünk idegen kezekbe kerül, legféltebb szellemi tőkénk a nemzeti kultúra hamarosan a nullával lesz egyenlő. A magyar munkaerőpiac már most leértékelődött... Szégyen, gyalázat, hogy bizonyos körök még Isten nevét sem átallják felhasználni ehhez a galádsághoz... A körbetartozás mindent, s mindenkit egyformán sújt. Meg kell állítani ezt az ámokfutást!

Amíg nem késő...

*

Az újságírókat és a főszerkesztőt azonnali hatállyal elbocsátották állásból, a gyalázkodó számot bezúzták – sajnálatos módon még így is került az olvasók kezébe néhány – a lap ellen bírósági per indult, nem is helyreigazításért, hanem egyenesen rágalmozásért és hazaárulásért.

Hogy *kit* vagy *mit* rágalmaz a cikk, azt egyértelműen senki sem határozta meg, jöllehet olyan sajtóhadjárat indult az újság és a szerző ellen, amely minden képzeletet felülmúlt. A szörnyű vád: lázítás a nép jóléte, a nemzet jötevői ellen, amit nem lehet és nem is szabad büntetlenül hagyni. Nem is hagyták.

Ráadásul, - s ez volt a legnagyobb bűne - megkérdőjelezte Steiner nemzetépítő munkáját

Kerekes értetlenül figyelte az aránytalanul nagy felzúdulást, és megpróbált kiigazodni a különféle nézetek között. Végül is mi rosszat írt a szerencsétlen újságíró? Gyakorlatilag persze számárság, de elvileg elképzelhető olyan gyászos helyzet, amiről firkált, s ha úgy volna, ahogy írja, az borzasztó lenne. Hála Istennek, ez a veszély nem fenyeget, köszönhetően a bölcs, szakértő államférfiaknak. Vagy nem vett észre valamit? - villant fel az ijesztő kérdés.

Erzsivel is meghányták-vetették a dolgot, de nem tudtak dűlőre jutni, hiányzott hozzá a szakismeretük. Kerekes lelke mélyén érezte, hogy a cikk írója jót akart, s hogy valamiképpen igaza van, de hogy miben rejlik ez az igazság, azt képtelen volt megérteni.

– Neked mi a véleményed? – kérdezte a feleségét.

– Nekem?... – tért ki a válasz elől Erzsi. – Hagyjál békén, te vagy a gondolatolvasó! - vágta sokadszor a férje fejéhez -, nem én! Különben is, mit számít az én véleményem. Amióta államfő lettél, alig állsz velem szóba, ott van neked Steiner, meg a többi drágalátos minisztered. Na és persze az a szentfázék Atya és szerelmetes hívei.

– Miért beszélsz így? – sértődött meg Kerekes. – Tudhatod, mindig hallgattam rád.

– Akkor mondd meg, mikor beszélgettünk utoljára ilyen dolgokról! – durcáskodott Erzsi.

– Hogy mikor? Hát nézzük csak, mikor is... például... ugye... Jaj nekem, igazad van! Valóban nem emlékszem rá. Hogyan történhetett ez? Attól tartok, valamit nagyon elrontottam.

– El bizony, szívem! Mert azok, akik a kormányodban ülnek, lefoglalnak, rád telepszene, elterelik a figyelmedet az igazságról. Emlékezz, régebben rendszeresen jártál az emberek között, figyelted, mit gondolnak, mit éreznek, mert érdekelt. Most meg... ? Ülész a babérjaidon! Örökké csak Steiner, Sarkadi a rossz arcú belügyminisztered, meg a többi díszpéldány között forgolódsz, csupa börtöntöltelék mind egytől-egyig, ott lebzsz álló napon át a Parlamentben, ha kell, ha nem, sokszor még este, éjszaka is, ők tömnek tele a fejedet a sikereikkel, a külön a számodra egyetlen példányban nyomtatott újságokkal, te meg elhiszel nekik mindent, ünnepeled magad, a nagy államférfit. A minap, amikor bementem hozzád valamiért, a miniszterelnököd kerekperccel kijelentette, hogy most nem érsz rá, ne zavarjalak, fontosabb dolgod van, mint hogy velem beszélj. Újabban már neked is parancsol? A játékszerük vagy, nem több, annak is gyöngé.

Kerekes szíve csücskéig megbántódott.

Ami a legjobban fáj neki: Erzsi nem szokott könnyelműen a levegőbe beszélni, hátha most sem csupán a sértett feleség szól belőle, hanem az értelmes, aggódó állampolgár.

De mi baja van? Min háborodott fel ennyire?

Hiszen soha ilyen jó dolga nem volt a népnek, a munkások tejbén-vajban fürödnek, mindenki boldog, gyarapszik, az áruházak tömve vevőkkel, munkanélküliségről beszélni sem érdemes, a közbiztonság a legjobb Európában, a Harcosok óvják a rendet, az erkölcsöt.

Rákérdezett:

– Tudsz mondani csak egyetlen érvet is, ami a jelenlegi kormány ellen szól?

– Nézd, Józsi, én nem értek ehhez, én egyszerű bolti eladó vagyok, nem politikus, mint a kebelbarátid. Ha kíváncsi vagy az igazságra, mást faggass, vannak erre megfelelő szakemberek. Ott van az az újságíró, akit kirúgattatok, kérdezd meg őt. Én csak azt látom, hogy nincs olyan ember, nem ismerem egyet sem, aki

vagy így, vagy úgy, ne lenne eladósodva, kivéve azt a néhány százat, ezret, akik ott terpeszkednek a csúcson, a tűz közelében, a kivételezettek, köztük mi is, csak hogy mi már elfelejtettük a régi életünket. S ha valamelyik bank bejelenti, hogy holnaptól felemeli a hitelkamatokat? Nem sokkal, csak fél százalékkal! Esetleg, ne adj Isten, bekövetkezne egy hirtelen betegség valamely családban, egy váratlan munkahelyi csőd, a munkáscsaládok miből fizetnék vissza a tartozásaikat? Újabb hitelből? Lehet, hogy már folyamatosan történnek ilyenek, csak hozzád nem jut el a híre, mert nem engedik. S ha mégis, mit tudsz tenni? Az ima itt nem fog segíteni. Tudtad, hogy a fizetésüket nem készpénzben kapják az emberek, hanem kizárólag átutalással, a bankokon keresztül? Hát persze, fogalmad se volt róla. Mi közöd hozzá, igaz? Neked helybe viszi a titkárod. De belegondoltál-e, hogy, ha egy szerencsétlen kisember akármilyen okból elmarad a törlesztéssel – nem sokkal, csak egyetlen nappal –, a bank egyszerűen levonja tőlük és nem törődik azzal, marad-e pénz a család megélhetésére, netán gyógyszerre, ráadásul azt is elveszíti, amit vásárolt, legyen az lakás, vagy akár egy közönséges vasaló. Így van megírva a hitelszerződésekben. Mehet a Harcosaidhoz lelki vigaszért. Nézz már magad köré, mi folyik itt ebben az országban, de ne csak nézz, hanem láss is! Igaza van annak az újságírónak: ha ez így megy tovább, nem lesz senki, aki a maga ura lenne, az egész ország a külföldi tőke markába kerül. S egyáltalán, kik ezek a bankárok? Honnan kerültek ide ilyen rengetegen? Menj végig az utcán, bank, bank hátán, lassan nem látsz egy magyar feliratot. Egyáltalán Magyarország ez még? Már annyi van belőlük, mint... mint... á, minnek is beszélek! Itt már úgylis csak a csoda segíthet!

– Azt mondod, hogy a *csoda*...? – hebegte leforrázva Kerekes, aztán elhallgatott. Sokáig járkált fel, s alá, magába merülten, összeráncolt homlokkal, hátratett kézzel, komoran.

Hosszú-hosszú percek teltek így el.

– Megígértem Steinernek, hogy nem ellenőrzöm a gondolataikat. Nem szeghetem meg az ígéretemet. Becsületszavamat adtam!

– Elég könnyelmű ígéret volt. Úgy állítanak félre, ahogy akarnak. Én csak egyet tudok: kutyából nem lesz szalonna! Gazemberek voltak, azok is maradnak, amíg élnek. Harácsoló piócák! Ezt ne felejtsd el! Vagy már nem emlékszel, honnan hoztad ki őket? Igen bizony, a börtönből! Mindegyiket! Kivétel nélkül!

Kerekes sápadtan hallgatta az asszony szavait. Hirtelen odafordult a feleségéhez, megcsókolta az arcát, s csak annyit mondott.

– Köszönöm, Erzsi, hogy felnyitottad a szememet! Sokat segítettél. Bolond vagyok, szégyellem, hogy minderre nem magamtól jöttem rá. De ezután másként lesz!

8. Fejezet

Aznap gyalog indult el – az államfői, elnöki zászlóval díszített luxus Mercedest visszaküldte a garázsba –, de ezúttal nem a Parlament felé vette az irányt, hanem, mint államfői korszakának kezdetén, a Lehel-piacot célozta meg.

Közben elgondolkozott, mikor járt utoljára az emberek között, s be kellett látnia, hogy nagyon-nagyon régen. Reggelente érte jött a kényelmes, luxusautó, beült az irodájába, végigböngészte az újságokat, amelyekben csupa szépet, és jót olvasott, ezzel el is ment a délelőttje. Utána bőséges ebéd következett, esetleg csöndes szundikálás a hivatalához tartozó hátsó, pihenőszobában, majd hol Steinerrel, hol meg Hornyákkal beszélgetett, mikor ki volt kéznél.

A dolgok remekül mentek, miért piszkálta volna őket alattomos gondolatrazzáival, amúgy is kötötte a

becsületszava, no meg kár lett volna tagadnia, hogy mégiscsak ők értenek az ország irányításához, jobban, mint ő, az egyszerű munkásember, a nyolc. Általánosával.

Most ismét tágra nyitott elmével bóklászott a tömegben, de nagyon elszokott a vizsgálódástól. Zavarta a mindenfelől rátörő gondolatözön, miként azon a bizonyos reggelen, amikor először fedezte fel magában a jelenséget.

Úgy látszik, az agya is ellustult.

Órákba tellett, míg újból képes volt tisztán, érthetően szétválogatni a feléje lüktető gondolatokat, érzéseket. Valósággal kényszerítenie kellett önmagát, hogy összpontosítson, és felfogja a szavakat, szándékokat. Próbált sugallatokat is küldeni, hogy próbára tegye az erejét, változott-e jó, vagy rossz irányba. Eleinte nem sok eredménnyel, s már-már kezdte elveszíteni a reményt, de aztán lassan, fokozatosan rendbe jött, és ismét úgy ment minden, mint eleinte.

A Váci úton ballagott éppen. Előtte zaklatott arcú, szürkére sápadt asszonyka loholt sietve, két mezítlábas kisgyermeket vezetett kézen fogva, és Kerekest elárasztotta a nőből sugárzó kétségbeesés. A nő sietség közben számolt magában. Azt latolgatta reménytelenül újra, meg újra: ha befizeti az elmaradt részletet a banknak, marad -e pénze élelemre, lakbérre és villanyra, marad-e egyáltalán, s ha nem, sikerül-e néhány napi haladékot kikönyörögnie. A gyerekek ijedt képpel, szótlánul, megriadva siettek anyjuk mellett, szájuk pityergésre görbült.

Kíváncsian a nő nyomába eredt, aki hamarosan befordult az első bankba. Mire utolérte, már egy ablak előtt állt, a kezeit tördelte, könyörögve, arcán patakokban folyt a könny.

– Sajnálom, kérem! – hallotta a tisztviselő hűvös, kimért hangját –, ez már a második alkalom, hogy haladékot kér a törlesztésre. Lásza be, én csak beosztott vagyok, nekem is parancsolnak, semmit sem tehetek önért. Kötelességem elrendelni a kilakoltatást, mégpedig azonnal, vagy engem büntetnek. Jobban kellett volna meggondolniuk, mikor megvették a lakást.

– Ha a férjem fizetését váratlanul nem csökkentik, ha az én munkahelyem nem szűnik meg egyik napról a másikra és nem emelik fel azt az átkozott kamatot majdnem duplájára, nem lett volna gond. Minden baj összejött! Nem mi tehetünk róla, hogy a férjem beteg lett....

– Én megértem, asszonyom. Sajnos, mostanában sokan vannak/ vagyunk, nagyon is sokan, akik hasonló cipőben járnak / járunk, mint önök. S attól tartok, egyre többen lesz... lesznek... hogy egyre többen leszünk... – mondta a tisztviselő halkán, s mintha egy pillanatra elcsuklott volna a hangja: eltűnt belőle a ridegség. Kerekes csodálkozva észlelte, hogy a férfi az ablak mögött közel van ahhoz, hogy az asszonnal együtt elsírja magát.

– Akkor most mi legyen? – folytatta a nő – Mégse költözhetünk a szabad ég alá két kicsi gyerekkel. Látja, már cipőt sem tudok venni a lábukra, nincs hitelem.

– Azt hiszem, megoldható, hogy szükséglakást utaljunk ki önnek. Imádkozzék, asszonyom!

– Imádkozzak? Csak annyit tud mondani, hogy imádkozzak? Kihez? Tudja mit, imádkozzanak a maguk szenteskedő Harcosai. Elvégre ők segítenek a kilakoltatásoknál a szeretet jegyében! Értik a dolgukat, nem sokat bajlódnak a szegény emberrel, katonásan csinálják, méltóan a nevükhöz. A szomszéd edényeit, ágyneműt az ablakon át hajigálták ki, a negyedik emeletről. Képzelteri!...Mind tönkre ment!

Itt tartottak, amikor Kerekes mások felé kezdett figyelni. Egyik döbbenetből a másikba esett, amikor rájött, hogy a hat ablak közül ötnél majdnem szó szerint ugyanilyen beszélgetés folyt: azoknál is kesergő, rimánkodó emberek próbálták jobb belátásra bírni az alkalmazottakat, eredménytelenül. Minden beszélgetésben röpködtek az olyan szavak, mint *elmaradás*, *lefoglalás*, *kilakoltatás*... A sarokban egy idős, ősz hajú házaspárt látott magukba roskadtan ácsorogni, némán, tompa arccal és mindketten öngyilkosságra gondoltak...

Hol vannak ilyenkor a Szeretet Katonái harcosai?

– *Semmisítsék meg az iratokat és töröljék a tartozásokat!* – parancsolta, minden porcikájában remegve a felindultságtól, s talán meg is könnyebbült egy pillanatra. Ám azonnal belátta: nem oldott meg semmit, a baj továbbra is megmarad, ha nem ennél a néhány nyomorultnál, akiken itt, és most segített, hát a többi milliónál, hiszen ki tudja, mennyi banknál, hány szerencsétlen emberrel játszódik le ugyanebben a pillanatban, hasonló szörnyűség.

– Végképp elrontottam mindent? – tette fel a kérdést önmagának. – Nincs remény?

Hirtelen elsötétült körülötte a világ, megszédült, s úgy érezte, lelke kiszáll a testéből és repül, repül... – ki tudja, hová? S miközben lelke szállt a nagy semmiben, agyában felzúgott egy messziről diadalmasan csengő hatalmas kórus, betöltötte egész valóját és tisztán értette a hozzá küldött üzenetet.

– *De van remény, testvér! Ne csüggedj! Még vissza lehet fordítani mindent! Keresd a megjelölteket, akik segíthetnek, akik olyanok, mint te, és mi vagyunk, és velünk fogj össze! Keresd a gondolat-testvéreket! Sokan vagyunk! Meg kell teremtenünk a Gondolatuniót!*

Kerekes Józsefben meghűlt a vér: mi volt ez? Honnan, kiktől jött ez a hang? S mit jelent az, hogy „*megjelöltek*”? Gondolat-testvérek?! Gondolatunió...?! Megteremteni? De hogyan?!

Meg kellett támaszkodnia, nehogy összeessen a megrázó élmény hatására. Egész testét ellepte a jéghideg veríték, aztán forróság járta át.

A felismerés villámként érte:

– A hozzá hasonlók üzentek! Tehát léteznek mások is? S ha igen, kik ők, hol élnek, mennyien vannak? Hol, s miként találhatja meg őket? Hogyan lehet, hogy eddig hírt se hallott felőlükHHH?

- Óh, ha így lenne! Ha kiderülne, hogy nincs egyedül! Akkor minden baj elhárítható!

Miként is feledkezhetett meg erről a lehetőségről?

Miért volt annyira öntelten buta, hogy mindent a saját gyarló erejéből akart megvalósítani? Mielőtt hebehurgyán belekezdett ország-megváltó terveibe, keresni-kutatni kellett volna a társakat, hogy erre a hatalmas, legyőzhetetlen erőre támaszkodják, s nem azokra, akikre első perctől kezdve nem lett volna szabad rábízni az emberek sorsát. Iszonyatos hibát követett el, de talán még nem késő... Igaz, sejtelve sem volt a többiekről. Honnan is lehetett volna?

Meg kell keresnie azokat, akik olyanok mint ő. **A gondolat-testvéreket, a megjelölteket...**, ahogyan önmagukat nevezték! S ha sikerül – és miért ne sikerülne, ha ők is akarják, hiszen üzentek –, együtt majd megtalálják az igazi, végső, tökéletes megoldást.

Úgy döntött, ismét nyakába veszi a várost, a vidéket, s közben figyel, tanulmányozza a bajokat és igyekszik kideríteni, milyen fondorlatos titok rejlik az állítólagos jólét hátterében, s közben remélhetően a **gondolat-testvéreket** is megtalálja.

Legegyszerűbb volna persze közvetlenül Steinert és a többi bűnöst nyakon csípni, de bilincsként kötötte a becsületszó. Az ígéret szent! Éppen ő legyen becstelen?

De hát minden körülmények között törvény-e az adott szó? Akkor is, ha visszaéltek az ő jóhiszeműségével?

Két választása maradt.

Az egyik: megszegve becsületszavát, befúrja magát Steiner, s a többi kormánytag gondolataiba, engedelmességre kényszeríti őket, átveszi tőlük az irányítást – de ennek ellentmond az a sajnálatos tény, hogy nem ért az államvezetéshez, a közgazdasághoz, a pénzügyekhez, s óhatatlanul hibát hibára halmozza, s úgy lehet, még nagyobb, jóvátehetetlenebb kárt okozna a népnek, az országnak.

A másik: óvatosan figyel, hová, merre alakulnak az dolgok, milyen mélyre süllyednek még Steiner és társai a társadalom megnyomorításában, közben igyekszik tanulni és megérteni a folyamatot, s ahol lehet,

a háttérből megpróbálja óvatosan mérsékelni a kárt. A legfontosabb azonban: várni, jelentkeznek-e azok, akiket társául remél.

A második változat mellett döntött.

Gondolat-testvérek... a megjelöltek

9. Fejezet

Az első komoly megingást egy jelentéktelennek induló sikkasztási ügy robbantotta ki.

Viszonylag nem nagy összegről volt szó, talán ha két-háromszáz millióról. Elenyésző az olyan pénzvilágban, ahol ezermilliárdokkal számolnak. Ami kínossá tette, sokkal inkább az volt, hogy az ekövetőt – a Szeretet Katonái egyik jeles, köztiszteletben álló világi hitszónokát – a leleplezés előtti héten nevezték ki egy újonnan alakult nemzetközi, gazdasági tanácsadó cég élére, s az illető azon a napon foglalta el új állását, amikor egy kotnyeleskedő újságíró – Kerekes titokban sugallt ösztönzésére – megszéllőztette az ügyet. Senki nem vette komolyan, talán fel se figyeltek volna a cikkekre – ellenben az Újságíró Szövetség Etikai Bizottsága fegyelmi eljárást indított a szerző ellen, méghozzá soron kívül.

Talán még ez sem lett volna baj, a jól bevált módszer szerint – okulva a korábbi balfogásból – agyonhallgatják - és egykettőre feledésbe merül az egész, ha egy túlbuzgó televíziós szerkesztőnek nem támad az a szerencsétlen ötlete, hogy elrettentő példaként fő-műsoridőben élő egyenesben közvetíti a fegyelmi tárgyalást. Nem árt megleckéztetni az ilyen bajkeverő firkászokat – vélte saját, eddig sosem tapasztalt bátorságán is csodálkozva –, majd máskor meggondolják, hogy hol, s kik után szimatolgassanak.

A megleckéztetés azonban váratlan fordulattal szolgált és visszafelé sült el.

Kiderült, hogy az újságírónak cáfolhatatlan, aláírt bizonyítékai vannak, mi több, alaposan kitalált más, magas beosztásban lévő vezetők sokkalta súlyosabb gáztetteiről is. Hitelt érdemlő eredeti dokumentumokkal, aláírásokkal, nevekkal, bizonylatokkal alátámasztva sorolta, miként sikkasztottak ki az állami költségvetés terhére bankvezérek és politikusok súlyos dollár-milliókat külföldi folyószámlákra, miként utaltak ki egymásnak ide-oda, vissza nem térítendő összegeket, milyen elképesztő összefonódások rombolják a gazdaságot, hogy a nemzetközi pénzügyi maffia pénzmosási manőverei miként váltak mindennapos gyakorlattá, s hogy az ország vagyona a legkisebb putritól, a gyárakon át a teljes termőföld-állomány fele gyakorlatilag már idegen kezekben van, a lakosság túlnyomó része a bankok kamat-rabszolgája lett.

Napfényre került a Szeretet Katonái egyház és a nemzetközi pénzügyi alvilág veszedelmes bűnbandái közötti titkos kapcsolatrendszer is:

A Hit harcosai lelepleződtek!

A szerkesztő-rendező rémülten, lángvörösre gyúlt fejjel keverte le az adást, de már elkésett: a vádak elhangoztak, s mint a futótűz terjedtek szájról-szájra, s még azok is ezt tárgyalták, akik sosem foglalkoztak közgazdasági kérdésekkel.

A bankok örjöngtek, és Steiner utasítására befagyasztották a hitelek folyósítását, ami a termelés, a piac és a kereskedelem azonnali megbénulását eredményezte. A vállalkozók futkostak egyik intézménytől a másikig, de hiába érveltek szerződésszegéssel, riogattak iszonyatos kötbérek rémével, a pénz urai a

vállukat vonogatták, sőt válaszként duplájára emelték a már amúgy is elviselhetetlenül magasra nőtt hitelkamatokat. Ezzel szemben a betéti kamatok mértékét jelképesre csökkentették, a rajtuk keresztül folyó bérek és fizetések folyósításának kezelési költségét megduplázták, azzal érvelve, hogy az ellenük folyó sajtóhadjárat akkora erkölcsi és anyagi veszteséget okozott, hogy részben kénytelenek az ügyfelekre hárítani. Ők sajnálják legjobban, - sopánkodtak-, de sajnos, nincs mit tenni, a törvények nem az ő oldalukon vannak – de beszélhettek már, senki sem hitt nekik többé.

A hatás leírhatatlan volt: felért egy földrengéssel!

Azzal kezdődött, hogy az infláció megugrott és percről - percre növekedett.

A kisemberek szerény megtakarításai órák - napok alatt elértéktelenedtek, semmivé foszlottak, a törlesztésekkel leálltak, ugyanígy az összes vállalkozás is a csőd szélére jutott, a végrehajtások, a lefoglalások, a kilakoltatások immáron mindennaposak lettek; az őrző-védő kft-k kutyás izomkolosszusainak soha nem volt ennyi munkája, mint e napokban. Az utcák megteltek zokogó, nincstelen, hajlék nélkül kóborló, kolduló családokkal, ismert nagyvállalkozók sorra követtek el öngyilkosságot, egymást érték a betörések, rablások, s előfordult, hogy az összeverődött kóbor gyerekbandák százak szeme láttára fényes nappal vetkőztettek le járókelőket, s a göncökért élelmet, italt, drogot csereberéltek maguknak.

Valamit tenni kellett, itt már a Szeretet Katonái ígéhirdetése is falra hányt borsó maradt.

Kerekes úgy döntött, elérkezett a cselekvés ideje, tovább nem várhat a *testvérek* újabb üzenetére.

– Igen, itt már nem segíthetett más, csak egyedül ő – ismerte be megszegyenülten.

– *A csoda!* – ahogy Erzszi vágta a képébe indulatosan. Igaza volt! Megérdemelte a gúnyt.

Rendeletet adott ki, hogy az elkövetkező vasárnapon vendégül látja villája parkjában a kormánytagokat, a közélet kiemelkedő szereplőit – ideértve a Szeretet Katonái főpapjait is –, a bankárvilágot, s természetesen a sajtót, amikor is fontos, halaszthatatlan, az egész társadalmat érintő bejelentést kíván tenni.

A meghívottak számára a részvétel kötelező – állt az utasításban –, kivétel, kifogás nincs.

Folytatása következik... A Szerk.

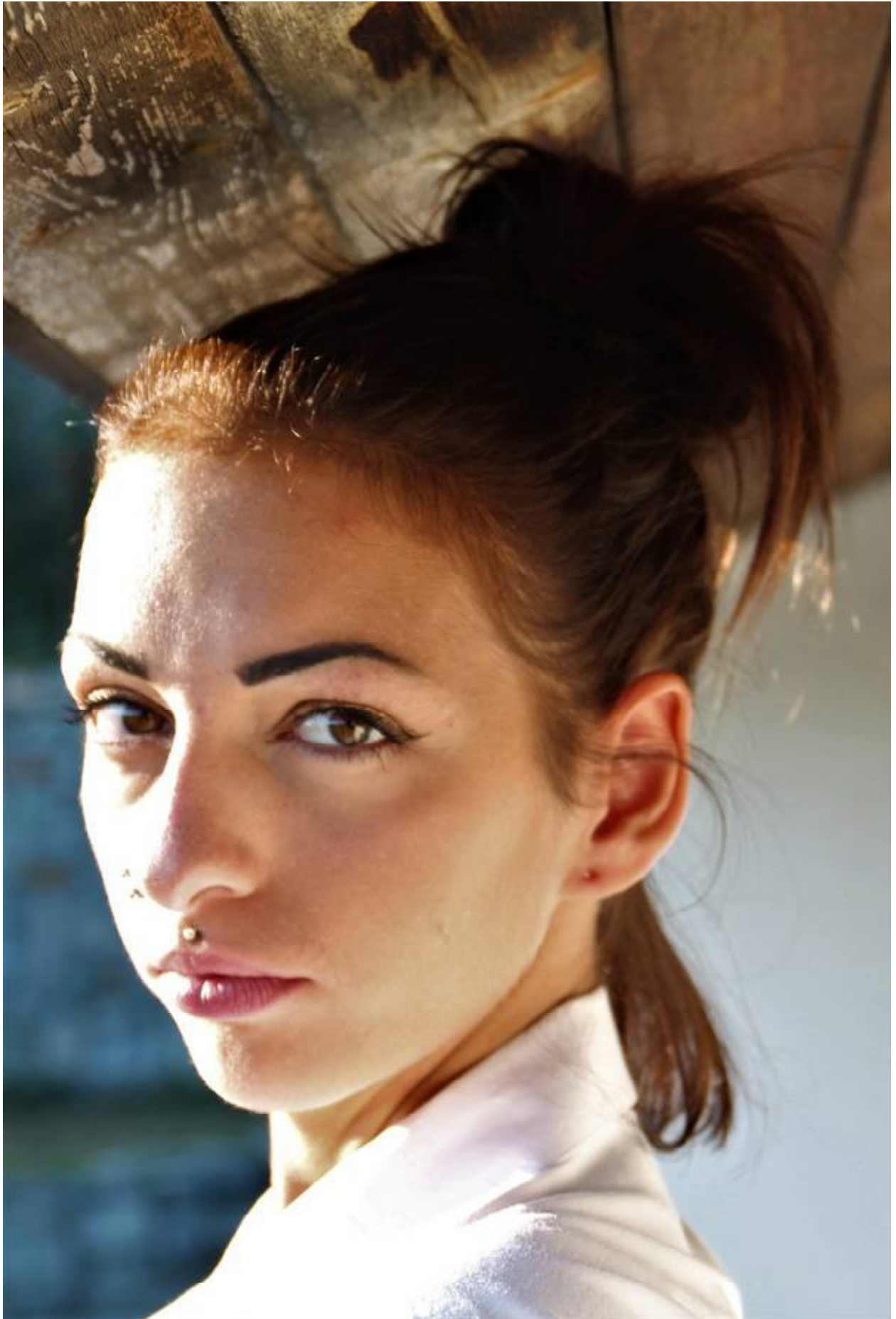

Pásztor Péter fotója

ILIES RENÁTA

Korosodó

tegyen hamis ígéretet,
hogy engem majd jobba tehet.
rajta kívül nincsen másom.
nevessen az elmúláson.
ketten feküdjünk a hőre
lassan lágyuló időre.
s ha a halál sírva jön el,
ő legyen, ki sírba ölel.

Pásztor Péter fotója

KOVÁCS T. ISTVÁN

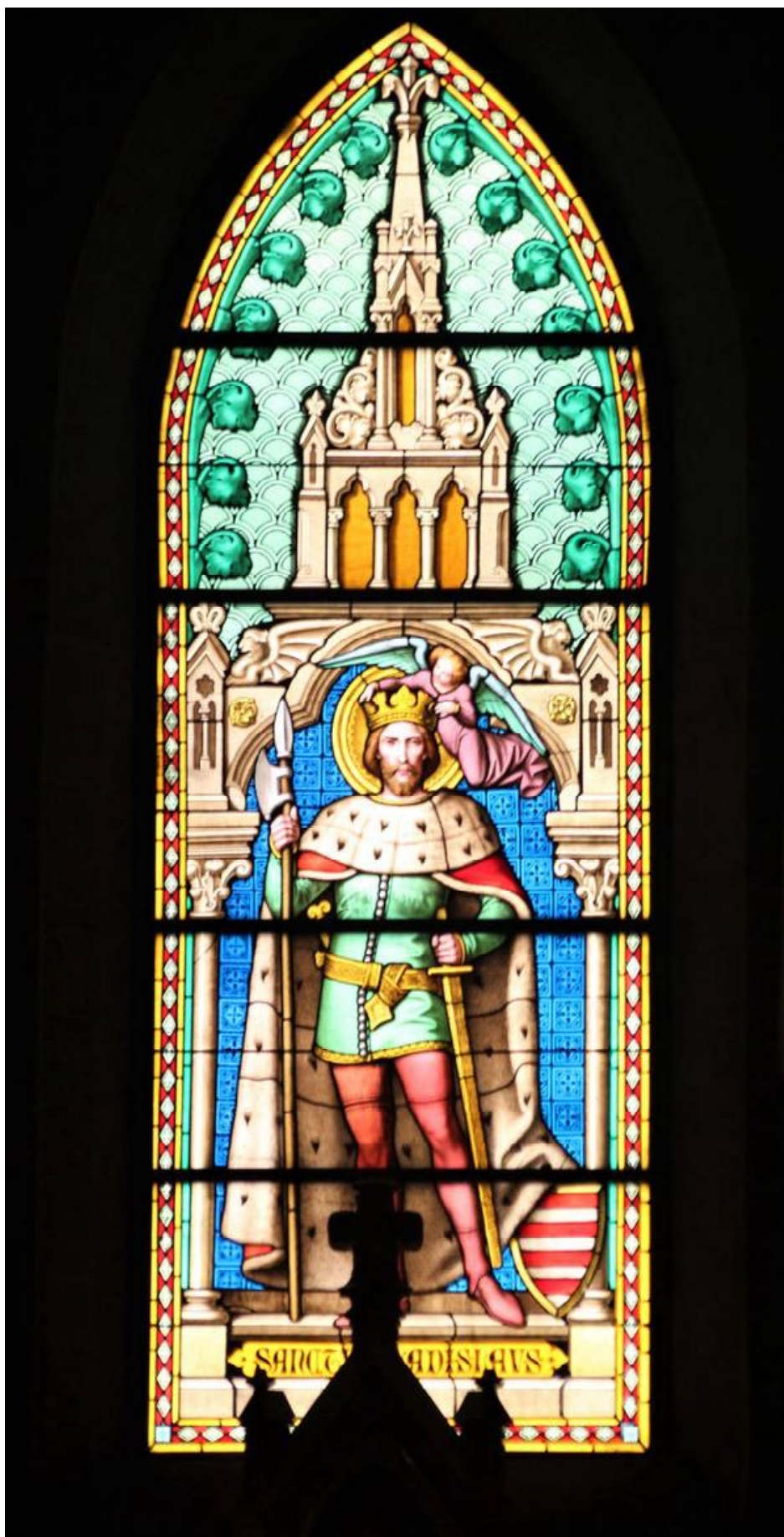
Tűrjél gyermekem

Az asszony könnyedén huppant le a férje mellé. Szokásuk szerint az esti tévézéshez készülődtek. Vacsora után mindig együtt ültek a rekamén.

- Mi újság? -kérdezte a férje, csak úgy, mint minden este, csupán a beszélgetés kedvéért.
 - Semmi különös -felelte az asszony egykedvűen és a műsorfüzetet kezdte böngészni.
 - Ja! -jutott eszébe aztán. -A Barna Icu állást keres.
 - A barátnőd?
 - Ő.
 - Azt mondtad, hogy jó munkaerő. A főnököd is kedveli. Mégis elküldték?
 - Ő ment el tőlünk, ahhoz a messziről települt külföldi céghez, amelyik gyárat épített itt, a szomszédos Erdőfálván.
- Sándor, a férj, emlékezett erre az üzemre. Egy éve múlt csak, hogy valami hivatalos ügyben kellett odamennie. A fenyűzően kialakított portán majdnem azt gondolta, hogy egy szálloda recepciójához tévedt be. A bejáratnál szemközti falon a jóságos kenyéradónak retusált tulajdonos portréja nézett rá. A valóságban meg egy szúrós szemű ember kezdte faggatni, akit rendészek néztek.
- Kit keres, miről akar vele beszélni? -érdeklődött az illető. Aztán kihívta az ügyben illetékes munkatársat, akivel csak az előtér egyik sarkában tárgyalhatott. Ennél tovább nem engedték.
 - Na, de ha az Icunak sikerült odamenni abba a jobban fizető gyárba, akkor most miért kell ismét állást keresnie? Nem vált be a próbaidő alatt? -nézett most a feleségére Sándor.
 - Azt az időt régen letöltötte.
 - Akkor meg mit ugrál? Más örül, hogy munkát kap, ő meg válogat?
 - Erről beszéltem vele ma én is, mikor tegnap együtt utaztunk haza a pesti vonaton.
 - A férje mit szolt az Icu szándékához?
 - Tudod hogy milyen a Laci. Azt sem bánja, ha Icu otthon marad a gyerekeket nevelni. De aztán neki nem panaszkodhat a felesége, hogy ez sincs, meg az sincs. Meg hogy erre is kellene pénz, meg arra is. Icu is nagyon jól tudja, hogy ha nem fizetik pontosan a részleteket, akkor a bank is bármikor ráteheti a kezét az új kocsijukra, meg a lakásukon is jelzalog van még. Aztán meg, a férje borítékját sem tömök ki túl vastagon a fizetéskor. Elég nehezen tudnának megélni az egyikük keresetéből.
 - Már ott is hagyta az új céget?
 - Ott. Elsírta magát, mikor elmondta nekem, hogy ő megpróbált kitartani, de mindennap úgy ment be dolgozni, mint akit elővezetnek. Az édesanyjának is panaszkodott, aki biztatta:
 - Tűrjél gyermekem. Mi is sokat vívódtunk édesapáddal. Ez a munkásember sorsa.
 - Sokszor furdal a lelkiismeret azért, hogy mennyit elégedetlenkedtünk mi ott a ti gyáratokban, pedig a kettő között ég és föld a különbség -ismerte be nekem az Icu.
 - Nem mondom, ott is voltak összezördülések, furkálások, de azért tudtunk egymás gondjairól, segítettünk a másíknak, ha valami baja volt -sorolta. Egyszer még el is nevette magát a könnyei között. A vállalati pikniket emlegette, amikor az igazgató főzte a halászlét. A takarítónő közben felfedezte, hogy az öregem félre csúszott a fürdőnadrág szára és bátorkodott őt figyelmeztetni:
 - Igazgató úr kérem! Ki tetszik látszani a fél ízje.
 - Téved kedvesem. Az az egész -felelte a diri, humorral oldva a zavarát, és megigazította magán az egyetlen ruhadarabot, aztán, mintha mi sem történt volna, tovább kavargatta a halászlét.
- Emlékszem. Én is ott voltam veletek -nevette el magát Sándor is.

- Meg kell adni, az öregnek volt humora és becsülte az embereket. De, ha most egy ilyen légkörű munkahelyre akar találni a barátnőd, akkor sokáig nem lesz sikerélménye -próbálta bizonyítani.
- Én is ezt mondtam neki, mire elmesélte, hogy abban az üzemben, a munkaidő kezdetekor, a gyártósor előtt mozdulatlanul állva kell meghallgatni a főnök tízperces napi intelmeit. Ezután mindenki szótlanul végzi délig az egyhangú sablonmunkát a szalag mellett. Cigaretta, vagy wécére menni, csak délben lehet. Ha valaki közben kér engedélyt, azt rossz néven veszik. A félórás ebédidőt tizenkettőkor tartják meg. Ingyen ebéd jár mindenkinek, de az ebédlő olyan messze van, hogy mire ebédelhetnek, eltelik egy negyedóra. Ipari feudalizmus uralkodik ott. Fagyos a levegő. Az emberek közömbösek egymás dolgai iránt. Így jellemezte a barátnőm a körülményeket -magyarázta az asszony.
- Ez hihetetlen. De hát miféle pipogya szakszervezet működhet náluk, ha mindezen nem próbál változtatni?
- kérdezte Sándor, és az órájára pillantott. Nem akarta kihagyni a tévéhíradót.
- Náluk nincs szakszervezet. A tulajdonos azt mondta: Arra ott nincs szükség. Amit vele, vagy a magyarországi megbízottaival nem lehet elintézni, azt a szakszervezettel sem.
- Na és a szervezkedési jog?
- Ugyan, hol élsz te? -csodálkozott rá a felesége. Az emberek nem mernek szervezkedni. Mindenki félti a munkahelyét.
- Gyáva népek nincs hazája -idézte a közmondást Sándor, és ismét az órájára nézett. Jelezve, hogy ő ezzel napirendre tért a téma fölött és most már csak a híradó érdekli. Csakhogy az a fajta egyéniség volt, akit nem hagy békén az efféle történet. Az ilyen állapotokba lelkiileg belerokkannak az emberek. Ezt nem lehet szó nélkül hagyni -gondolta. Diákkorában osztálytársa volt az erdőfalvi polgármester. Elmegey hozzá, határozta el magát, és csak úgy, mint aki éppen arra járt és benézett a hivatalába, mellesleg szóba hozza az ügyet.
- Meg is örült neki a régi cimborának, mikor megjelent nála. Kiszólt a titkárságra, hogy a telefonhívásait most ne kapcsolják, aztán itallal kínálta a vendégét, a család felől érdeklődött, s egy kicsit dicsekedett is, hogy milyen szépen fejlődik a falujuk, mióta az új gyár odatelepült.
- Ötszázan dolgoznak náluk öregem. Nem tudjuk, mi az a munkanélküli ráta -jelentette ki a polgármester.
- Ezt örömmel hallom -mondta Sándor, aztán előhozakodott azzal, amit otthon, a feleségétől tudott meg.
- Mit tudsz te ezekről? - kérdezte.
- Semmit. -mondta hűvösre váltan a régi osztálytárs. - Az üzem belső élete rájuk tartozik. Nekünk az emberek foglalkoztatása a lényeges. A helybelieken kívül több környékbeli is nálunk jut állandó keresethez. Manapság nincs értelme efféle csacsaságokkal foglalkozni, hogy légkör, örülni kell, hogy van munka és kereset. Mi a cég belső ügyeibe különben sem szólunk bele. Fizessék az iparüzési adót és punktum.
- Csodálkoztál a barátodon? - kérdezte otthon a mindig realitásabban gondolkodó felesége, mikor Sándor elmesélte neki a találkozásukat. Ő munkát szerzett az embereknek. Utak épültek a falujában. Ez az ő alkotása. Neki ez volt a dolga. Ajánlja magát. Érdemeire való tekintettel válasszák meg újabb négyévre! Manapság csak az érdek számít, semmi más.
- Te! Gondoltam valamit. Most még el tudnád intézni, hogy visszavegyék hozzátok ezt a szerencsétlen nőt -kockáztatta meg Sándor a feleségére nézve. Remélve, hogy legalább ezen az egyetlen emberen segíthetnek.
- Hát, te még nem tudod mi újság? -nézett rá csodálkozást színelve az asszony, mint akinek most jutott az eszébe, hogy valamit elfelejtett megmondani. Pedig dehogy. Csak tartogatta még a rossz hírt, ameddig lehet, hogy ne rontsa el az otthoni hangulatot. Tulajdonképpen saját maga sem volt képes elhinni azt, ami vele, a nyugdíjas éveikhez közeledve is megtörténhet.
- Mit kellene tudnom?
- A mi napjaink is megvannak számlálva. Már hónapok óta raktárra dolgozunk.
- Hát, igen. Ha nincs piac, nincs munka -sóhajtott nagyot Sándor.
- Ilyen a világ. Csak annak biztos a jövője, akinek valahonnét milliárdok pottyantak a zsebébe.
- Jól van ez így? -nézett a férjére kérdően az asszony.
- Tudsz jobbat?
- Holnap bemegyek a lottózóba. Kitöltök három szelvényt. Hátha bejön az ötös.
- Talán egy négyes is elég lenne -mondta fanyar mosollyal az asszony.

- Mondd meg a barátnődnek, hogy legyen erős. A mai világban nem szabad lelkezni. A különcöket nem szokás szeretni. Ki kell bírni. Én is kibírtam gyerekkoromban. 15 évesen a tsz-ben. Ahol mi élünk, az nem a nyugat. Sohasem volt az.
- És már sohasem lesz? -nézett rá kérdően az asszony.
- Ki tudja? Talán. Majd a gyerekeink. Azok majd megpróbálják azzá tenni.
- Úgy legyen -sóhajtott a felesége.

Pásztor Péter fotója

FETYKÓ JUDIT*versei***Szabad áramlások**

(cím nélkül 1-4-ig)

1

Kint még világos, de itt benn már homály van.
Hányszor ültünk így anyámmal a szobában,
s míg ránk köszöntött lassacskán az este
hegyeink az éjjel olvadtak egybe.
Pihentessük a szemünk egy cseppet;
mondta anyám, s néha a tűzre sem tett,
ne lobbanjon bele az izzó fa fénye
az óvakodó éjszaka satír-köpenyébe.
szemünk pihent; és benn, és kinn az árnyak
sejtelmes formát adtak minden tárgynak,
aztán átvette hatalmát a sötétség:
ideje lámpát gyújtani, semmi kétség
hisz már semmit sem látunk:
villan a fény és tűnik az álmunk.

2

Buszmegálló. A cigisek fűjják
„szent” dalukat; a nikotin nótát.
Gyomrom emeledik, mindenütt van egy;
panelből igyekszik a rengeteg
nép, s fűjtat és fúj a párába füstöt.
Otthon a hajnal, a reggel tiszta,
a párát a lég mind elissza
s ki indul nem didereg
füstöt kémény ereget.

3

Most, épp negyed hatkor
semmi-szürke lett az ég,
ilyen az este és ilyen virradatkor,
száll a köd, álmos a reggeli ég.

4

Fél hat után mintha tanakodna:
az éj, s reggel; egymásba kapaszkodva.

Szárad az út.
És hatra itt a pirkadat,
benne világosodó ég alatt
felhördül a város,
s a széles, sávos
forgalom ismét nekivadul.

Időmúlás

Forognak a napok, mint az évek,
reggel még várok valamit,
délig cselekvés lázában égek,
s délután bánom a reggel színeit.
Este, kicsit elégedetlen vagyok.
Ismét elfutott egy nap.
Munkámmal felében sem jutok,
De holnap ismét jön a pirkadat.
És futnak napok, mennek évek;
év elején tág idő, sok remény,
szeptembertől szállnak a remények:
nem lesz több, jobb sokkal az idén...
mindennapjaim, mindenik évem
remény, és látom múlásában
terveimnek felét sem érem
megy az év, fut benne a nap.

B. TÓTH KLÁRA

Cáfolat

Ma úgy rezegek benned a lét,
mint izzószál a lámpaív alatt.
Hajnalodik. Nyújtózva még –
ébredezik az első gondolat,

bár húzna vissza magára
az álmokat daráló éjszakád,
ahogy nászutasok őrzik
garanciaként egymás hófokát.

Halántékon kopogtatnak
frissen, bebocsáttatásra várva,
s felsorakoznak a szavak,
hogy rácáfoljanak az éjszakára.

VÉGH TAMÁS

Az örök Húsvét felé

Julcsinak

Jajdul a csönd, s tisztul a zöld,
halkabban fáj a lélek, akár a szív,
jelzi még, hogy élek múltbontó
sorjázó jelenben, hol régi félelmek
égnek, ahol dolgozni maradtam itt,
szólni a szót, tenni a magunk rendjét,
amivel indultunk, azt vinni tovább,
kertben, versben, elevent az életemben.
Munkálkodni maradtam itt,
ameddig enged az Isten, hirdetni
hogy a fájdalom hava múlik,
s feltámadhat a nyomorult bűnös ember,
mert örök Húsvét közelít, amit mi mindig
annyira vártunk, a szívekhez elérkezik,
amikor hozzá tiszta bánattal közeledik
a jóra hajló zarándok, aki már vágyik a fényre.
Mert fordul a szél és jajdul a csönd,
nincsen lehetetlen, sikerülhet minden,
mert a fájdalom hava múlik, ha letisztul a zöld.

SISKA PÉTER

Parúzia

– az asszony
a fürdőszobában áll,
darabokban
jön fel
belőle a csönd.
Megmossa
az arcát.
A tükörbe néz –

a férfi
zárt ajtó mögött
önmagát írja.
Megáll, az órára néz.
Nem jár –

a gyermek
a szőnyegen ül,
apró ujjain
némán
Isten végtelen
titkait
számolja.

Csöngetnek –

Pásztor Péter fotója

KEREKES TAMÁS

ferdítések

Zwei Pastoren unterhalten sich. *Két atya beszélget.* Meint der eine: Mensch, hatte ich heute einen ansträngenden Tag: Zwei Beerdigungen, zwei Einäscherungen und noch eine Kompostierung. Wieso Kompostierung?. *Ember, volt ma egy megerőltető napom, két temetésem, két hamvasztásom és egy komposztálásom. Hogyhogy? A zöldek is megöregednek*

Ein Abiturient aus Kassel hat seinen Musterungsbescheid erhalten. *EGY ÉRETTSÉGIZŐ Kasselből sorozási értesítőt kapott.* Weil er aber irgendwie darum herumkommen vill, hat er eine Idee. *Mivel el akarta kerülni a sorozást, támadt egy ötlete.* Seine Freundin ist zuckerkrank. *Az ő barátnője cukorbeteg.* In der Hoffnung, dass das für eine Ausmusterung reichen müsste, gibt er bei der Untersuchung eine Urinprobe seiner Freundin ab. *Az elkerülendő sorozás érdekében a barátnője mintáját küldte el.* Nach einiger Zeit bekommt er dann Nachricht, dasss er nicht nur zuckerkrank, sondern auch noch schwanger. *Nem sok idő múltán jött a válasz, hogy nemcsak cukorbeteg, hanem terhes is.* Sich zu angegebenen Zeitpunkt in der Kaserne einzufinden habe. *Ezért köteles a megadott időben a kaszárnnyában jelentkeznie.*

Vollbesetzte Straßenbahn, alles steht Bauch an Bauch, Rücken an Rücken. Einem jungen Fräulein im Mini ist das sichtlich unangenehm. Da sagt ein hinter ihr stehender Bauarbeiter: Entschuldigung, ich habe heute leider nur Hartgeld bekommen.”

„Ihr Hartgeld stört mich überhaupt nicht, aber wir wie können Sie mir die Lohnerhöhung seit der letzten Haltestelle erklären.

Zsúfolt villamoson, áll a sok ember, has a hason, hát a háton. Egy fiatal lánynak, miniben, szemmel láthatóan kellemetlen a dolog. Mondja egy lent álló építőmunkásnak: Bocsánat, én ma sajnós csak az aprópénzem keresem meg. Válaszolnak neki: Az aprópénz általában nem zavar, de hogy tudhatja megmagyarázni az utolsó megállónál a fizetésemelést?

Jézus und der Heilige Geist spielen Golf. Jézus schlägt ab- der Ball bleibt für fünf Zentimeter vor dem Loch liegen. Da kommt ein Maus aus dem Loch gekrochen und frisst den Ball. Plötzlich kommt eine Schlange und verschlingt die Maus. Darauf stößt ein Adler vom Himmel herab und greift sich die Schlange. Plötzlich ein Gewitter, ein Blitz zurückt herab und trifft den Adler. Der Adler stürzt zu Boden- genau in das neue Loch. Sagt der heilige Geist zu Jézus:” Wollen wir jetzt Golf spielen oder herumalbern?”

Jézus és a Szent lélek golfot játszanak. Jézus üt, de a labda a lyuk előtt néhány centivel megáll. Aztán jön egy egér a lyukból és fölzabálja a golflabdát. Aztán megjelenik egy kígyó és megzabálja az egeret. Aztán lezúdul egy sas az égből és lecsap rá a földre, egyenesen a legutolsó, megjátszott lyuknál. Mondja a Szentlélek Jézusnak: most golfozunk vagy hülyéskedünk?

ifj. CSERVENÁK MIHÁLY GYÖRGY**Komédia***Foster bohóc elbeszélése*

Foster vagyok, a bohóc.

Minden viccembe belerejtem a ténnyt,
Hogy már nem vagyok gyermek-ikon;
Dédelgetett kellemekből gyúrok
Lufikutyát egy megfeneklett ladikon,

Leplezetlen mosollyal járok el a templomba,
Hogy emberekből merítsem humorom;
Keser-humor, kőposvány, áhítattól mentes
Álszent kolostor, vagy porladó rom,
Megfigyeltem festett mosolyom mögött,
A kegyelet mindennemű fekélyét,
Hogy aki szűz volt tegnap, a templomi
Padban, szomszédján éli ki kékjét,
Hogy köpetnyi nem sok, lélek nincs bennem,
Hogy könnyemmel itatom szekrényemben a molyt,
Majd tükör elé állok, elmondok egy szar viccet
És felrajzolom újra, az átkozott műmosolyt.
Ez még nem elég, még valami kell
Még mentemben látom a kirakaton át,
A jól ismert gyufaárus lányt
És az Andersen-i ólomkatonát.
Minden reggel gyötrődve kelek és majd'
Hogy nem undortól forog a gyomrom
És mondhatjuk, megszakad a szívem,
Hogy pár lufival kell mosolyt koldulnom.
Még csak nem is vagyok bátor, vagy vakmerő,
Hogy kicsit tenni mernék vagy cselekedni,
Én csak egy kellék vagyok a szakadó esőben
Kit holnapra el lehet feledni.
Az utcasarkon állok, mondjuk ki: kurva vagyok.
Vagyok én, de lassan jobb lesz a robot,
Szóval piros orral ittasan meredek,
És szégyen, de apróért szopok.
Egyszer randevúra mentem egy gyönyörű nővel

Nem nevetett ki azonnal, de egy ígéretet tesz,
Ha én leszek az utolsó férfi a világon,
Akkor talán ő majd... lesbikus lesz.
Mit tehettem volna? Én csak nevettem
Ő meg alázásból megdobált kővel
Tétovázás nélkül elfutottam...
Ő pedig elrepült seprővel.

Foster vagyok. A bohóc.

Bohóc mindenki szemében,
Apám házában kelletlen vendég,
Ha úgy tetszik hasztalan, eltékozolt tudás,
Tüske, anyám ráncos keblében.
Gyermek vagyok felnőttnek lenni, de
Felnőtt vagyok gyermeknek maradni,
Testvéreim lelkében sincs helyem nekem,
Fattyú vagyok a saját nevemben...
Én hálátlan, Én a tróger, én az ingyen élő,
Tövis cipejében vén apámnak. Ki nem akarja, meg nem érti,
Számkivetettje vagyok saját nemzetemnek,
Pedig nem tudjátok mily nehéz is; mosolyokból élni.
Én feltettem az életem, hogy nyomorban éljek,
Beöszödvén kedélyem e pompa-giccses mában,
Falatozok piros parókat a fürdőben...
Koldus lelkem, árva vagy mint gyertyaláng egy üres szobában.

Tükrömmel szemben ülök, a konyhában,
Hogy lássam, akkor is boldog vagyok-e, ha eszek.

Ma nem tetszett.

Megigazítom a tisztességet az arcomon, kezembe kést veszek
És mivel nem tetszik az épp szemközti fej,
Szemébe nézek a tükrön túl Annak,
Elmosódik szememnél a máz,
És széles mosolyt vágok magamnak.

2019.02.16

HÖRÖMPŐ GERGELY

Aszály

Csak elnézem tehetetlenül,
mily keveset ér a locsolás
zöldség, zeller, paradicsom,
paprika-népnek. És a fák
pödrött levelűek lettek,
a kis cseresznyefa alja is sárgul
- már évek óta tart az aszály.
Azt mondják, akik tíz-húsz
vagy öt évben gondolkodnak,
hogyan megváltozott az időjárás.
Felmelegedés és nagy baj jön
maholnap.
Kis életük még kisebb idejében
tettek felmérést, de voltak máskor is
ingadozó és nem várt időjárások,
miket nem vártak nyárban és télen.

A fák nem fognak elpusztulni.
Ilyenkor nem nő a lombjuk.
Az aszályban egyre mélyebben
tágul gyökér fúrta lyukuk.
Egyre mélyebbre eresztik gyökertüket
és majd eljövendő jobb időben
többszörösen termik gyümölcseiket:
ez egy törvény a természet
rendjében.
Van egy magasabb rendű törvény
és ennek értelmében
lelki gyökereid növessz
mélyebbre az igében.
A lelki, s anyagi aszályban
ha leveleid pödörödnék,
tán alul sárgul egy-egy levél,
gyökered üzen az égieknek.

Gyökér lemegy, a föld felé halad.
Ám fölfelé jön rajta az az élet,
mely a pödrött leveleket kisimítja,
frissebb színt ad minden levélnek.

Volt itt a török, tatár, német és önharc.
Volt itt Trianon, kommunizmus, antant.
Nyilas, fasiszta, lapuló meg bérenc,
kuruc, labanc és minden, mitől félhetsz.
Volt itt hazugság annyi, hogy a bánat
nem ad már helyet (sajnos) igazságnak.
Aszály van itt, de lelki értelemben,
magunk csináljuk. Mert értékrendünkben
csak pödrött sárga levelek zörögnek.
-Mért nem figyeltek? Higgyetek Istennek.
Gyökér a hit. Lomb lesz a jövőendő.
Figyel, és "munkálkodik" az Eljövendő.

H. TÚRI KLÁRA

TANACS JOMAGAMNAK

Hol száraz már a
húsvéti barkaág
csodát
nem hisznek
s néped pár halát
szemfenyvesztők
szaporítanak

ahol az
Isten Fiát
ismét
keresztre feszítenék
s az ember fiának
mind
messzebb s messzebb
az Ég

hol vágyaink
meghiúsulása
emésztő tűzzel
éget

ingyen kegyelem
tavaszi záporában
mint langy
esőben
mező a jóízű gombát
növelj naggyá
óh Lélek!

DOBROSI ANDREA

Úgy-így

Lehetne úgy, lehetne jobban, ahogy
elképzelttem én azt gyerekkoromban,
de más tervez, én csak egy eszköz vagyok,
a dolgom annyi, hogy a kezét fogjam.
Lehetne így, lehetne vele, ahogy
a postaládám szórólappal tele,
ám én tervezek, mindig felülírok,
mintha csak embernek lenne hitele.
Lehetne úgy is, így is, csak érteném,
miért nem úgy, vagy így, s nem tudom, mi van,
mi végre vagyunk akkor, kérdem én,
és e kérdést felteszik még annyian.
Legyen hát kérdezni mindenkor jogom,
csak tudjam azt, ha a kezét nem fogom.

JANECSKÓ GYÖRGYI

Tavaszm

Bár néha megsebez és sír
rajtam az élet,
ha kivirágzik tavaszom,
várom, hogy,
belém szeressen újra.
Néha, kényeztessen,
melengessen és
akkor nem bánom én
a tüskét és
azt sem , ha hús könnyekkel
kényszerít a búra.
Míg kioldja telem
fagyos tetszhalott köntösét,
vényülő napom
felemelem,kigyúlva
várom kikeleti fényei
fehér menyasszonyát,
földre borulva.

BÖRZSÖNYI ERIKA

Panelromantika

Két éven át csak a padlásablakon
betévedt galambok motozását
hallgattam a fejem felett, bár
azt is elnyelték a vastag falak.
Most újra érzékelem, hogy
emberek élnek, léteznek
mellettem, felettem. Hallom,
mint motoz szinte testet öltve
fejem felett egy ismeretlen
ember. Jár-ke, vizet enged,
nyit-zár ablakot és ajtót, késő este
ágyat nyit és bömbölteti a tévét.
Zenét hallgat, él. Néha még azt
is tudom, mi lesz az ebéd. A ház
megelevenedett, él, s benne én.

DEBRECZENY GYÖRGY

senki nem tehet semmit

alattam újra összecsap az éjszaka
jelenlétem kölcsönzött jelen
emberek akik nem én voltam
emberek akik nem én vagyok
a tömeg nélkülem tömeg

emberekhez ütődöm
akik nem látnak engem
emberek ütődnek hozzám
akik nem látnak engem
be akarom törni ezt az üvegfalat

szeretném a nyakam köré tekerni
ezeket a fényeket
ebben a tenger partján
talált kis vidámparkban
ahol mindenki szomorú

senki nem tehet semmit
mert mindenki azt hiszi
hogy nem tehet semmit
egymáshoz ütődnek az emberek
a jelenük ütődött jelen

lát engem az éjszaka
és én is látom az éjszakát
szeretném a nyakam köré
tekerni ezt az üvegfalat
szeretném behunyni a szememet

ELBERT ANITA

Beleugrok a versembé

Mint fáradt szemekre rímelő
Hajnal, elbújva az anyaföldben,
Pislogó fényjáték fortélyá,
Ki nem mondott ígéret.
Szavaim mögé bújok,
Szemfödelem lesz a szünet,
Én magam leszek a vers,
Kiolvasott szerencse.
Már nem vagyok költő,
A nyelvjáték vagyok,
Örökmozgó gócpontja
A világnak.
A kör középpontján állok,
S a köríven én futok
A betűk láncolatában.
A szerző feltámad a versben,
Örökké benne él, mint lámpás.
S mivel a lét véges, a vers
Addig él, ameddig olvassák!

BESZÁMOLÓK

Kézműves tárlat a Simonyi Lajos Galériában

Fülek, Zoboralja és Szepsi után az ipolysági Simonyi Lajos Galériája ad otthont a Szlovákiai Magyar Kézműves Szövetség vándorkiállításának.

A 2018-as év első felében meghirdetett gyűjtésre érkezett kézműves alkotásokat felvonultató tárlatot március 7-én nyitották meg. Mint Göbö Sándor, a Szlovákiai Magyar Kézműves Szövetség titkára kifejtette: értékmentés, bemutatás, kapcsolatépítés és tapasztalatcsere, mindezt szolgálja a tavaly létrejött szövetség. A Simonyi Lajos Galériában többek között megtekinthetők fafaragások, nemezeléssel készült alkotások, kerámiatárgyak, palóc mintás festett mennyezetkazetták, csipke- és gyöngyfűzéses alkotások. Továbbá bemutatott gyűjteményben találhatóak fonott kosarak, horgolt alkotások, Ipoly menti mintás hűsvéti tojások. Egyszóval igazán színes, a felvidéki magyar kézművességből teljes metszetet nyújtó tárlatot tekinthet meg az érdeklődő.

A megnyitót színesítette a Hagyományok Háza Hálózat – Szlovákia égisze alatt az Ipoly menti városban is működtetett népzenei oktatás növendékeinek játéka Alt István vezetésével.

Az egyedi és a magyar identitást is erősítő tárlat a városháza oldalszárnyában található galériában, április 5-ig tekinthető meg.

Érdekvédelmi valamint ismeretterjesztés céljából hiánypótlásként jött létre tavaly a Szlovákiai Magyar Kézműves Szövetség, hogy összefogja a felvidéki magyar tehetséges kézműveseket. Az első lépések egyikeként felhívást közöltek egy vándorkiállítás anyagának összeállítására. Ezt a vándorkiállítást mára már több felvidéki magyar településen bemutatták.

A 2018 tavaszán formálódott, és a nyár folyamán hivatalosan is megalakult szövetségnek bárki a tagja lehet, aki elfogadja a tagság feltételeit, és alapszabályzatát. A Szlovákiai Magyar Kézműves Szövetség elnökévé a nagytúri Jámbor Mónikát választották tavaly nyáron.

A szövetség megalakulásának kezdeményezői között találjuk a Hagyományok Háza Hálózat Szlovákiát és a Felvidéki Kézműves Fórumot. A szövetség hosszútávú tervei közt szerepel a kézműveseket összegző adatbázisuk fokozatos bővítése, a Felvidéken tevékenykedő és alkotó kézművesek megismerése és összefogása. Az adatbázis már készülöben van. A felvidéki hagyományos kézművesek téra mellett az összegyűjtött adathalmaz a Kárpát-medencei bázis részeként is hasznosítható lenne.

A megismertetést és a kézművesek munkájának bemutatását szolgálja a tavaly nyáron elindított vándorkiállítás felhívása. A felhívásra mintegy kétszáz alkotás érkezett, szakemberek válogatták ki a bemutatásra kerülő anyagot. A beérkezett termékek mintegy hetven százaléka ott van a gyűjteményben.

A zsűriztetett és minősített alkotások első kiállítása a Füleki Vármúzeum Bebek-tornyában valósult meg. Ezt követően Zoboralján és Szepsiben is bemutatták, március 7-től pedig az ipolysági Simonyi Lajos Galériában csodálhatják meg a gyűjtemény becses darabjait. Nagyon pozitív a kiállítás fogadtatása, emberközeli alkotásokból áll, melyek többsége a mindennapjainkban is fellelhető.

Tervezik a tárlat anyagának a bővítését is, ezért meghirdették az újabb pályázatot. (<http://elohagyomany.sk/2018/11/15/felhivas-magyar-kezmuvesseg-a-felvideken-2019-vandorkiallitas/>) Az új anyag válogatása nyár elejére várható.

Szöveg: Pásztor Péter Fotók: Karaffa Gyula

Megnyitó népzenevel

Pálincás Tibor az ipolysági Honti Múzeum igazgatója méltat

Göbő Sándor a Szlovákiai Magyar Kézműves Szövetség titkára

megnyitóbeszéde

A kassai Éliás Ádám cserépedényei, és a Zoboralji Örökség Őrzői Hímző-,
és Viseletkészítő Műhely (Pográny) alkotásai

Kseničová Renáta (Rozsnyó) kerámiája

Lukács János (Szepsi) fafaragása és Popovics Judit (Fülel) fejfedői

Bastyúr Jarosláv (Szilice) kolompjai és Balko Szilvia (Ipolyság) ruhája

Göbő Judit (Léva) és Palmé Ivett (Berzéte) nyakékei

Šmelková Emilia és Csupori Éva (Rozsnyó) csipkéi, Benkoné Horkay Tünde (Gömörsíd) hímestojásai

Molnár Mónika (Fülek) aratókoszorúja

Slíž Róbert (Rozsnyó) harangja

Benko Pál (Gömörsíd) mennyezetkazettája

Varjú Tamás (Komárom) táskája

Borsodi Valéria (Várhosszúrét) fonott kosara

Németh Bozó Andrea (Fülek) nemeztarisznyája

Benko Pál (Gömörsíd) kabaktökdíszé

Nógrád festőjéről a Simonyi Lajos Galériában

Rendhagyó könyvbemutató keretében ismertették Kubányi Lajos életét az ipolysági Simonyi Lajos Galériában. (2019 03.23) A Nógrád festőjeként ismert képzőművész több szalon is kötődik az Ipoly menti kisvároshoz.

Mint **Pálinkás Tibor**, a Honti Múzeum és Simonyi Lajos Galéria vezetője a könyvbemutatóval egybekötött előadás nyitányaként elmondta: a 20. század első felében működő Honti Múzeum gyűjteményében valamint a Hont vármegye gyűjteményében több Kubányi festmény is megtalálható volt, ezek 1924 után Selmecbányára kerültek. Pár alkotás a kilencvenes években visszakerült az újonnan létrejött Honti Múzeumba.

Az állandó kiállítás részeként négy Kubányi alkotás tekinthető meg:

Pongrácz István és Ipolyi Gáspár portréi, valamint a Drégely váráról és Ipolyságról készült tájkép.

További kötődésként elhangzott, hogy az Alsóesztergályon (Nagykürtösi járás) született festőművész 1912. május 5-én Ipolyságon halt meg.

A Pavol Antolov, nagykürtösi középiskolai tanár által szerkesztett Nógrád festője című kötet két nyelven ismerteti a régió tájait előszeretettel megörökítő festőművész életét. Mint a pénteki eseményen elhangzott, a festményei ismertek voltak, ám a sírhelyét és műtermének helyszínét sokáig homály fedte.

Tisztelői felfedezték az alsóesztergályi temetőben az alaposan megrongálódott síremléket, melyet idővel, hathatós támogatással felújítottak. A Csemadok Nagykürtösi Területi Választmánya a helyi önkormányzattal és részben a szlovák közművelődési intézménnyel minden évben megemlékezik Kubányi Lajosról.

Ki volt Kubányi Lajos

Az első kutatói között találjuk az ismert irodalomtörténészt, a Nógrád és Hont megye határmezsgyéjét kitűnően ismerő Praznovszky Mihályt. 1984-ben írta az első tanulmányt az általa Ipoly mente festőjének nevezett Kubányiról.

Id. Kubányi Lajos, alsóesztergályi evangélikus lelkész fiaként született 1855 májusában. Pesten gyógyszerészetet tanult. Gyógyszerész diplomája ellenére a festészet és a rajzolás jobban érdekelte a patikai fortélyoknál. Képzőművészeti tanulmányokat folytatott Münchenben. Ezt követően a festészetnek élt 1912-ben bekövetkezett haláláig.

Nem számított szegény festőnek, mivel a megye nemesei folyamatosan rendeltek tőle képeket. Mint a könyvben is olvasható, a gyűjtemény legtöbb darabja a megye kastélyait és kúriáit díszítette. A zsánerfestészet tehetséges képviselője volt.

Kedvelt témája volt a táj, az egyszerű vidéki élet ábrázolása. Imádtá a lovakat, így azok több festményen visszaköszönnek. A hétköznapi élet meghatározó mozzanatai szintén gyakorta jelentek meg a festővásznon. A Nógrád és a Hont vármegye számos kisebb-nagyobb települését örökítette meg. Előszeretettel festette meg a környék várait.

Mindamellet az Ipoly mentén számtalan templom oltárképét készítette el. Többek között a kiscsalomjai evangélikus templomban láthatunk Kubányi oltárképet.

Külön tematikaként jelenik meg nála a történelmi személyek arcképeinek csoportja. A már említett Pongrácz István portré mellett ismert Fánicsy Pál, Lambert ispán, a fiatal Mikszáth Kálmán portréja. Az ismert emberek mellett ugyancsak megtalálható pár ismeretlen, a vidéki életként ábrázolt portrék illetve életképek (pl. Leány fekete kalapban). Ezek az éppen letűnő népi világot mutatják be.

A Kubányi gyűjtemény sorsa

Kubányi termékeny festő volt. Ugyanakkor az alkotásainak pontos számát nem ismerjük. Az ipolysági könyvbemutatón jelenlévő **Liptay Péter**, Kubányi Lajos dédunokája a Felvidék.ma-nak megjegyezte:

Kubányi alkotások a mai napig fellelhetőek a világ számos pontján megtartott aukciókon. Egynéhány közülük igen magas összegért kelt el.

Hozzátette, feltételezések szerint a teljes Kubányi – gyűjtemény elérheti a nyolcszáz alkotást.

Mint jelezte, sok művét nehezen lehet beazonosítani, mivel saját alkotásai mellett már meglévő mesterművek másolatát is elkészítette egy-egy magánszemély, galéria vagy más intézmény megrendelésére.

Magángyűjtők mellett számos intézmény gyűjteményében találunk napjainkban is Kubányi Lajos alkotásokat. Mint a rendezvényen kiemelték: „Kubányi Nógrád festője volt, akit a nemzetiségi hovatartozás nélkül mindenki elismer és tisztel, hiszen Nógrádot, a szülőföldet örököltte meg a vásznain.”

Szöveg, fotók: Pásztor Péter (www.felvidek.ma)

Kubányi Lajos Ipolyságot ábrázoló festménye a Honti Múzeum tulajdonában van

Ipoly Gáspár és Pongrácz István portréi szintén a Honti Múzeumban láthatóak

Az egykori szülőház Alsóesztergályon

A Drégely várát ábrázoló festmény Selmecebányáról érkezett vissza Ipolyságra

Liptay Péter, Kubányi egyik dédunokája

PROGRAMAJÁNLÓ

MEGHÍVÓ

Magyar Költészet Napja
2019. április 11.

BALASSI BÁLINT MEGYEI KÖNYVTÁR

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata,
a Balassi Bálint Megyei Könyvtár
és a Salgótarjáni Rendezvény- és Médiaközpont Nonprofit Kft. tisztelettel meghívja Önt a

MAGYAR KÖLTÉSZET NAPJA

alkalmából rendezett ünnepségre

Időpont: 2019. április 11. (csütörtök) 11.00 óra

Helyszín: Balassi Bálint Megyei Könyvtár

Köszöntő: **Molnár Éva** a Balassi Bálint Megyei Könyvtár igazgatója

Ünnepi beszéd: **Fekete Zsolt** Salgótarján Megyei Jogú Város polgármestere

Ünnepi műsor

„Minden rendű emberi dolgokhoz“

zenés irodalmi előadás

Közreműködik a Zenthe Ferenc Színház Versvándorok csoportja

Helyszín: **József Attila dombormű**

Ünnepi gondolatok:

Balogh Katalin

a Salgótarjáni Rendezvény- és Médiaközpont Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója

Koszorúzás a domborműnél.

Helyszín: **Radnóti Miklós szobor**

Megzenésített vers: Végh Gyula előadóművész

A megemlékezés virágainak elhelyezése.

Hozza el kedvenc versét és helyezze el az idézetek falára.

16.30 óra

Versmaraton

Közreműködik a Balassi Bálint Asztaltársaság és a Pál József Alkotói Kör

Zene és Vers

„a költészet másnapján”

2019. április 12-én 17 órai kezdettel

a salgótarjáni
Váczi Gyula Alapfokú Művészeti Iskolában

(3100 Salgótarján, József Attila út 2/A.)

Ligeti György: *Lakodalmi táncok*
(*A kapuban a szekér;*
Csángó forgató)

Előadók: **Pintér Katalin** (zongora)
és **Farkas Diána** (zongora)

Bartók Béla: *Változatok*
Előadó: **Németh Réka** (zongora)
Tanára: **Farkas Diána**

Bartók Béla: *Allegro barbaro*
Előadó: **Rómer Dávid** (zongora)
Tanára: **Kovács László**

Liszt Ferenc: *Tu es Petrus*
Előadó: **Matuz Csilla** (orgona)

Verseiket fölolvassák:

Almádi Róbert

Handó Péter

Kelemen József

Kupcsulik Ágnes

Paróczai Csaba

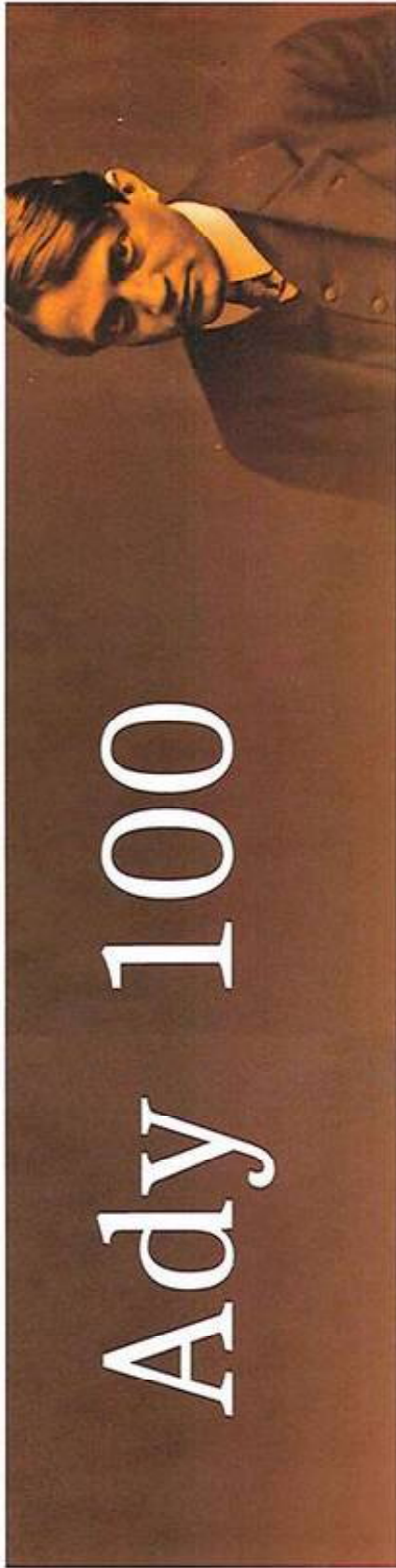
Stork Máté

Torják Kitti

Tóth Tamás

A rendezvényen való részvétel ingyenes.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

2019. április 9. 17 óra

MADÁCH IMRE
VÁROSI KÖNYVTÁR
BALASSAGYARMAT

“Vallomás a Csodáról”

Patka Heléna

irodalmi estje

Az előadás Csinszka szemével mutatja be Ady Endre halhatatlan alakját. Tanúi lehetünk mindannak, hogy miként is lobbant szerelemre a 16 éves kamaszlány az akkor már híres poéta iránt, hogyan invitálta meg a költőt csucsai kastélyukba, s nyomon követhetjük kapcsolatuk szövevényes történetét megismerkedésüktől, egészen Ady haláláig. Boncza Berta naplóját, verseit, leveleit hívjuk segítségül.

DYORÁ
PATKA
SZÍNHÁZ

GRATULÁLUNK!!!**Múlyadi Nagy László fotográfus kitüntetéséhez**

M. Nagy László fotográfusnak Pető Tibor Magyarország pozsonyi nagykövete adta át a Magyar Arany Érdemkeresztet. A Börzsönyi Helikon 2018. októberi számában fotóival szereplő szerzőnknek szívből gratulálunk, s további jó munkát, jó egészséget kívánunk! Alábbi írás, az Új szóban megjelent cikk egy vele való beszélgetést adott közre, átvételével tisztelgünk előtte. A Szerk.

Március 15-én a szlovákiai magyarság kulturális örökségének megőrzését szolgáló munkájáért Magyar Arany Érdemkeresztet vehetett át Áder János államfőtől M. Nagy László fotóművész, fotóriporter. Néhány nappal a magyar állami kitüntetés után átvette a Magyarország Felfedezése Alapítvány szociofotó pályázatának fődíját is.

M. Nagy László elemi ösztönrel kapja lencsevégre szociofotóiban az ártatlan tisztaságot, mint ahogy Bohumil Hrabal örökítette meg az esendő, étellel küzdő emberek szépségét. Hrabal Kerskóból, szeretett macskáit dédelgetve szemlélte a világot. M. Nagy László helembai otthonában fogad. Az udvaron, a fárönkökön ülve, kedvenc cicái társaságában beszélgetünk. Első fényképeit kamaszként a szülőfalujában, Rárósmulyadon hívta elő. Saját készítésű keretszerkezetbe tette a születendő képet, és a dobozát a mellkasához szorítva engedte, hogy alkotását néhány másodperc alatt életre keltse a fény. Beszélgetésünk során hasonló módon avat be életének villanásnyi, igencsak meghatározó fejezeteibe.

A kapuban szerényen megjegyezte: engem már ne mutassanak be. Aki nem ismer, annak úgymint mindegy, aki ismer, az ugyanazt fogja olvasni. Rólam már annyi minden megjelent. Valójában nem az életrajzi adatok érdekelnek, ezek bárhol fellelhetők. Mit jelent a megmérettetés? Milyen érzés, amikor értékelik, díjazták a fotóriportert?

Szükségem van a megmérettetésre. Azokat a képeket mutatom be a kiállításokon és küldöm pályázatokra, amelyekről azt hiszem, hogy jók. A legerősebb oldalam a szociofotók készítése. Miután elkészül egy felvétel, annak lelke van, és be akar mutatkozni. „Ne kérdezd, honnan jöttem e tiszta szívvel, csak nézd, mit hoztam” – írtam egyszer. Lényegtelen, hogy M. Nagy László vagy Nagy Laci vagyok. Az a lényeg, amit leteszek az asztalra. Én tulajdonképpen téglagyáros vagyok. Miután legyártom a téglákat, leteszem őket egy rakásra. Ha nem épít belőlük a kőműves házat, nincs semmi értelmük. A frissen szedett, gonddal termesztett zöldség, gyümölcs is elrohad, elenyész, ha senki sem fogyasztja el. Akadnak díjazott fotós kollégák, akiknek számos fotóalbumuk jelent meg, nekem egyetlen egy sem. Hiányzik belőlem az a fajta ambíció, amellyel a mai világban is fel tudnám kínálni a munkámat, a fotóimat.

Hogyan telnek a nyugdíjasévek?

Miután nyugdíjba vonultam, a feleségemmel eljöttünk Pozsonyból. Akkoriban még futottam, hogy edzésben maradjak, a helyiek csak néztek, ahogy tempózok fel a dombra. Kissé elvágтам magamat a nagyvilágtól, holott rengeteg ismerősöm volt különféle lapoknál, de többé senki sem szólt utánam. Holott a nyakamba vettem a vidéket, azóta is sokat fotózok. De nem kesergek, hiszen dolgoztam eleget, fotóriporterként nagyon szép munkám volt. A Nő, majd a Štart és a Šport című hetilapokban dolgoztam. Mindig feltaláltam magam. Ha már sokadszor kellett kimenni fotózni egy gyárba, akkor a legszebb lányokat kaptam lencsevégre. Ha egészségügyi vagy írókonferenciára küldtek, figyelmesen végighallgattam minden előadást. Esti tagozaton érettségiztem Pozsonyban, Olomoucban szereztem szakérettségit, és rendszeresen részt vettem a fotósoknak szervezett tanfolyamokon. Talán nincs is olyan magyarlakta falu, ahol ne fordultam volna meg.

A sport mindig közel állt önhöz. Mi mindenben segítette?

Falun nőttem fel. Szívós, erős fizikumú gyerek voltam. Épületlakatosként és hegesztőként dolgoztam. Egészségügyi okok miatt abba kellett hagynom ezt a munkát. Akkor már aktív sportoló voltam. Megtanultam megdolgozni, derekasan megküzdeni az eredményekért. Fontos volt a megmérettetés, a legjobb eredményeket nyári biatlonban értem el. Háromszoros szlovákiai bajnok vagyok. A biatlonban az a csodálatos, hogy a sportoló a természetben, terepen fut. Jól lőttem, élveztem a futás és lövészet kombinációt. Atlétikában valamivel kevesebbet versenyeztem. A Slávia II. ligás atlétikai csapat tagja voltam. A versenyeknek köszönhetően nagyon sok helyen megfordultam.

Milyenek voltak a kezdetek? Hogyan, miért vette meg az első fényképezőgépet?

Vannak az életben meghatározó események, amelyek mintha később oda terelnék az embert, ahol lennie kell. Az alapiskolánk mellett volt egy szűk út, amolyan közféle. A tavaszi hóolvadáskor lezúdult a dombról a rengeteg víz. Kövekből gátat építettünk, és a tanítónk hálából lefényképezett bennünket. Valóságos csodaként éltem meg, amikor megláttam magamat azon a felvételen. Lehet, hogy csak utólag magyarázom így magamnak, de valami történt bennem akkor. Az a felvétel rendkívül meghatározó volt számomra. Az iskola kollégiumában bejelentkeztem fotóstanfolyamra. Inasokként havonta 18 korona 50 fillért kaptunk. A legolcsóbb fényképezőgép akkoriban 130 csehszlovák koronába került. Becsülettel összespóroltam a pénzt, és megvettem az első gépemet. Megtanultam a fényképek előhívását, és azóta is azt vallom: mindig merj, és jókat csinálj. Én mertem. A jó szociofotó úgy készült, hogy egy fényképsorozatból kiugrik egy igencsak meghatározó, sokatmondó felvétel.

Hogyan hívta elő a felvételeket?

Odahaza egy porcelántányérban. A műhelyben készítettem magamnak egy olyan kis szerkezetet... A keretbe betettem az előhívott filmet, a kontaktpapírt, majd kijöttem a spájzból, ahol a kis ablak letakarásával teljes sötétségben dolgoztam. Akkoriban még a villanyáramot sem vezették be a faluba. Kimentem az udvarra. Odaszorítottam a keretet a mellkasomhoz, és egy villanásnyi időre engedtem, hogy fény érje a filmet. Később azzal tökéletesítettem a keretet, hogy egy kis lámpát szereltem bele. A spájzban, koromsötétben számoltam. Így tudtam, hogy az előhíváskor mennyit kell lennie a filmnek a rögzítőben.

Maradjunk még egy rövid ideig az emlékezetes fényképeknél, embereknél, a szociofotóknál. Ezeket a képeket sokan szeretetfotóknak nevezik, mert ilyen felvételeket csak az készíthet, aki szereti, tiszteli az embereket, az életet...

Elég szegény családból származom. Édesanyámat több asszonnyal együtt időnként felvitte egy gazda Losoncra. Felültette őket egy kocsira, és ott eladták a városiaknak a túrót, a babot, mindenféle házi terméket. Ilyenkor anyagot vásárolt az édesanyám, amelyből új ruhát varrt nekünk. Mindig vett a pénzből egy narancsot vagy néhány szem cukorkát. Négyen voltunk testvérek, mindenen megosztottunk. Időnként felsóhajtottam, hogy: édes jó istenem, ha én egyszer egymagam megehetnék egy egész narancsot! A cukorkát elosztottuk négyfelé, ami négyvel nem volt osztható, azt mindig odaadtuk a nagymamának. A gyerekkori

környezet felvértezett, magamba szippantottam a szerénységet, az alázatot, az igyekezetet és a munkaszeretetet. Ezzel a nagyon tiszta alappal, tisztességgel felvértezve indultam útnak, készítettem a fotókat. Nagysallón jártunk a kollégákkal, ahol egy olyan asszonnyal találkoztam, amilyen az én nagymamám volt. Az idős asszonynak nehezebbre esett már a járás, de szépen megkértem, jöjjön ki velem az udvarra. Kijött, és ahogy ott rám nézett, abban a pillanatban a nagymama tekintetével találkoztam. Azok olyan gyönyörű képek voltak! Gondolkodtam, hogyan háláljam meg a néninek, hogy teljesítette a kérésemet. Elsiettem, és vettem neki cukorkát. Tudom, hogy nem érthette, miért pont ezt tettem, de nekem megadatott általa még egyszer találkoznom valakivel, akit a mai napig a szívemben hordozok.

Végül mit árulhatunk el a Sződligeti randevúról?

Nem szeretném, ha dicsekvésnek hangzana, de egy ideje haikukat is írok. Ezekkel egészítem ki a fényképeket, és megfelelő zenei aláfestéssel, gondosan összeválogatott fényképek sorozatából diaporámákat készítek. Történt egyszer, hogy Kaposvárra küldtem fényképeket egy vándorkiállításra, az ottani megnyitón nem vettem részt, de amikor a képanyag Sződligetre került a könyvtárba, oda ellátogattam. Megismertem egy csodálatos személyiséget, az Erdélyből származó Horváth Piroskát, aki Ausztriában él. Különös virágokat fest, miniatűr képeit számítógépes technikával teszi teljessé. Megkért, írjak a képeihez haikut. Közös kötet készült a képekből és a haikusorozatból, amely Sződligeti randevú címmel jelent meg. A diaporámákat, ha meghívást kapok, bárhol szívesen bemutatom.

Száz Ildikó www.uj szo.com

https://uj szo.com/regio/m-nagy-laszlo-a-szociofotozas-nagymestere#disqus_thread

KÖNYVAJÁNLÓ

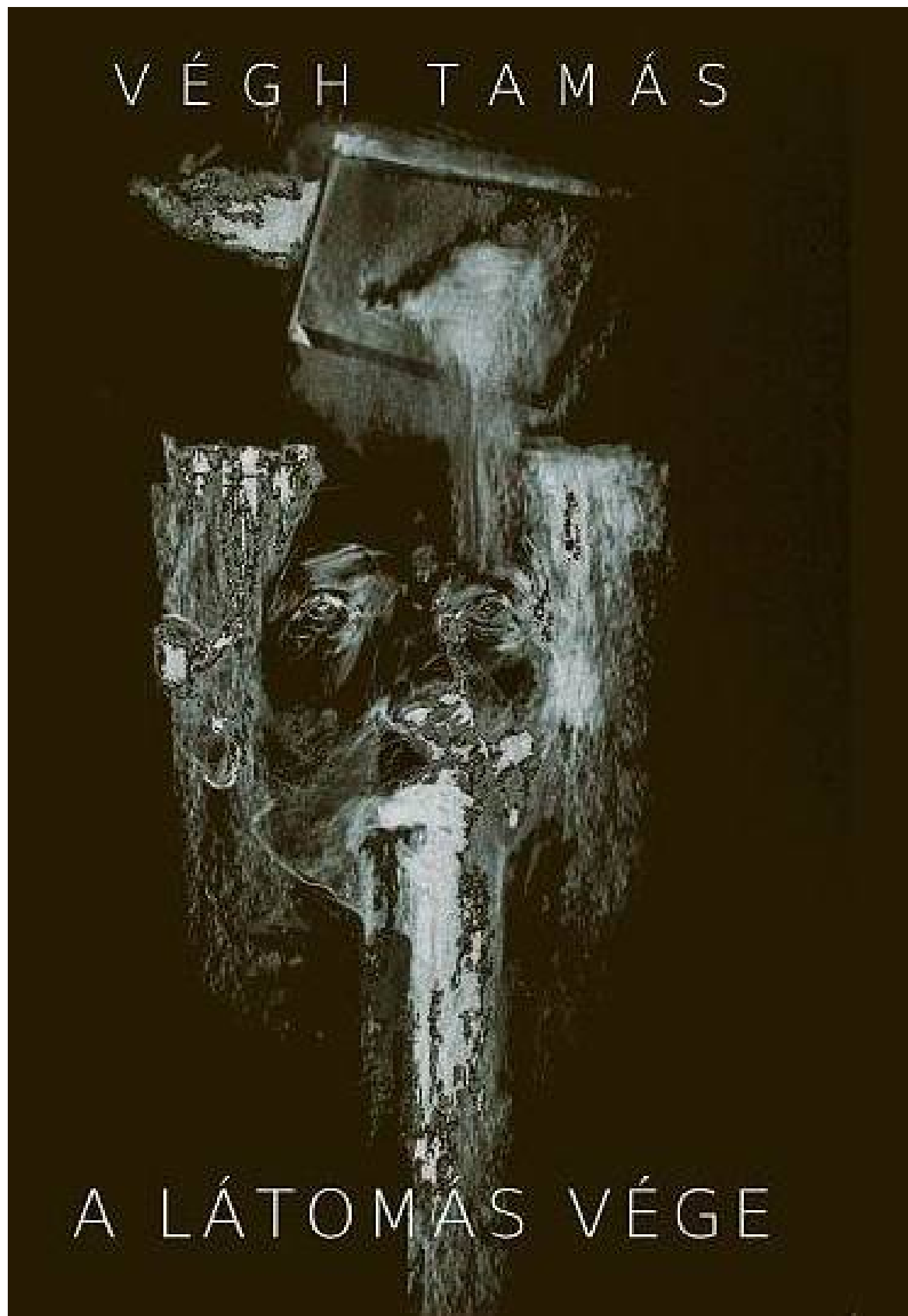
Megjelent Majnik László legújabb könyve!

Az Omega egyidős a rockkal. Lemezeik, felvételeik vitathatatlan lenyomatai a klasszikus magyar rockzene történetének. Sok szempontból az Omega a legmonumentálisabb, legsikeresebb magyar rockzenekar. A beatől a hard rockon át a progresszív rockig, majd egészen az újhullámig jutottak, eközben olyan szerzeményeket alkottak, melyek generációk slágereivé váltak, sőt örökzöldek lettek. Az Omega patinásan kortalan. Színesebben, mint a Rolling Stones. Dalaikról szól ez a könyv. Elemzi felvételeiket, kontextusba helyezi őket, közelebb visz annak megértéséhez, miért is lenyűgöző ez az életmű. Szédületes időutazás.

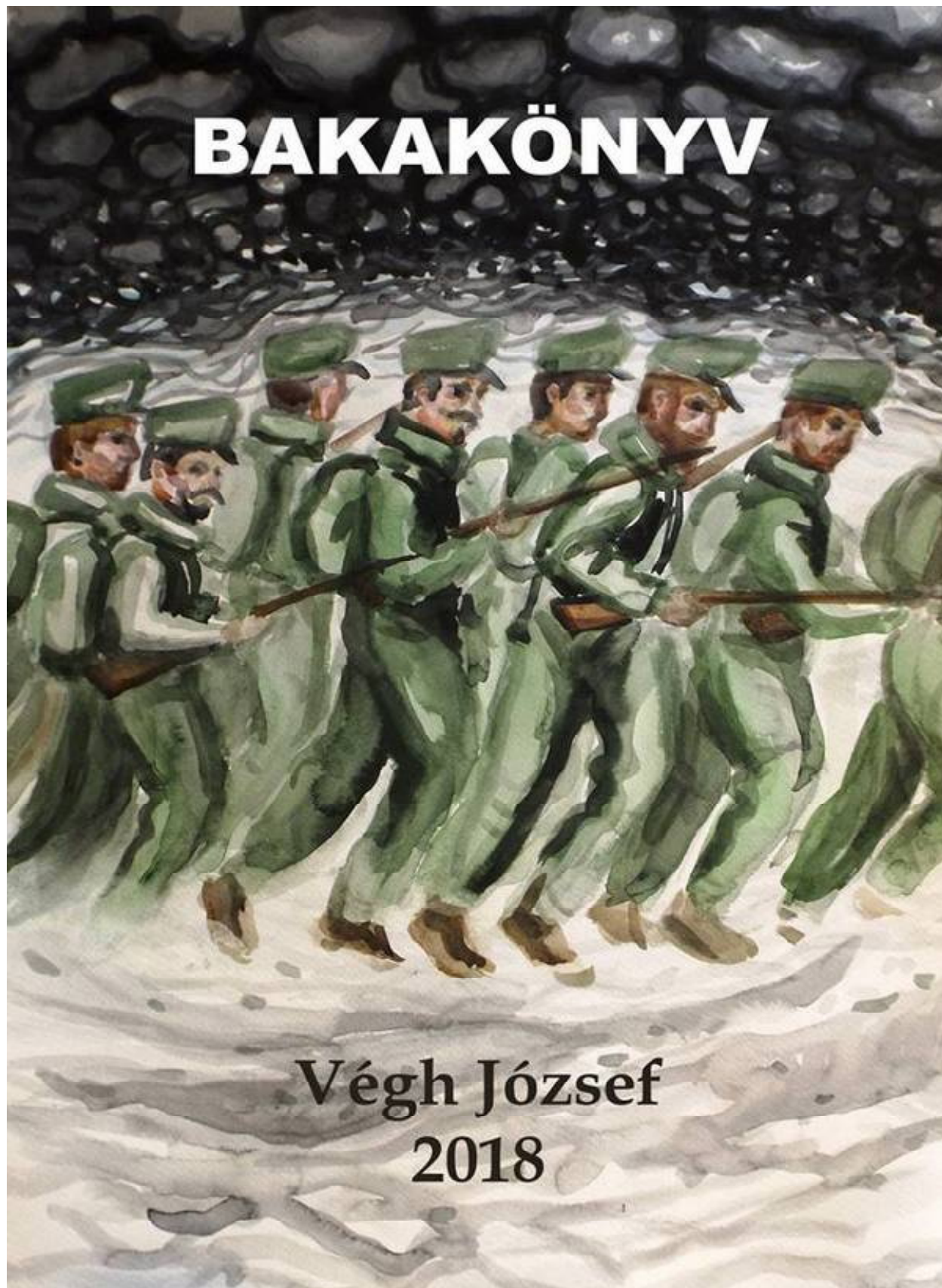
Bálint Csaba

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

2

Czinka Panna nótája.
(1735.)

Átirta: Bloch József

Lassan. (*Adagio*)

Violino I. **VÉGH JÓZSEF**

Violino II.

Viola.

Violoncello.

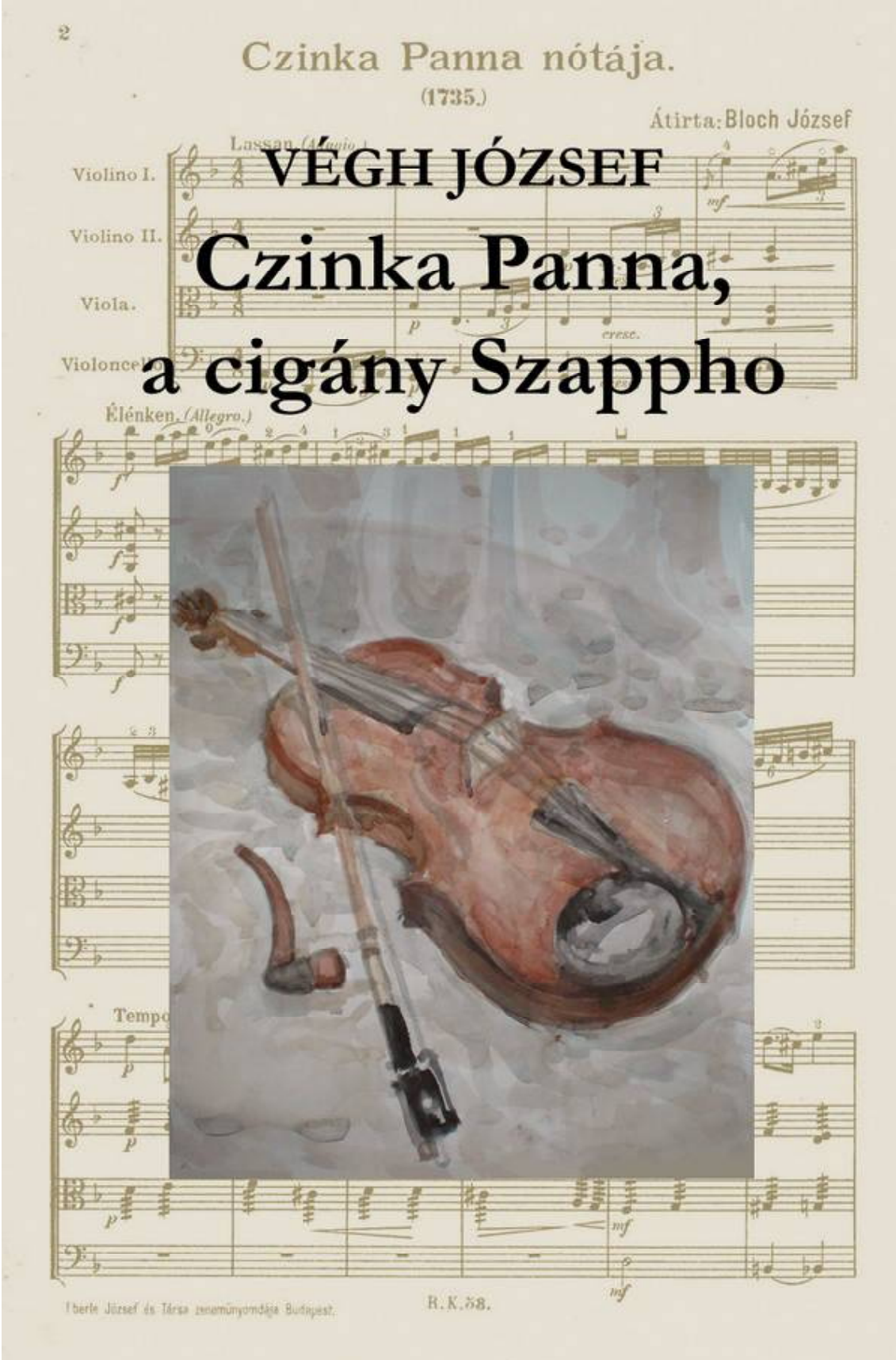
**Czinka Panna,
a cigány Szappho**

Élénken. (*Allegro.*)

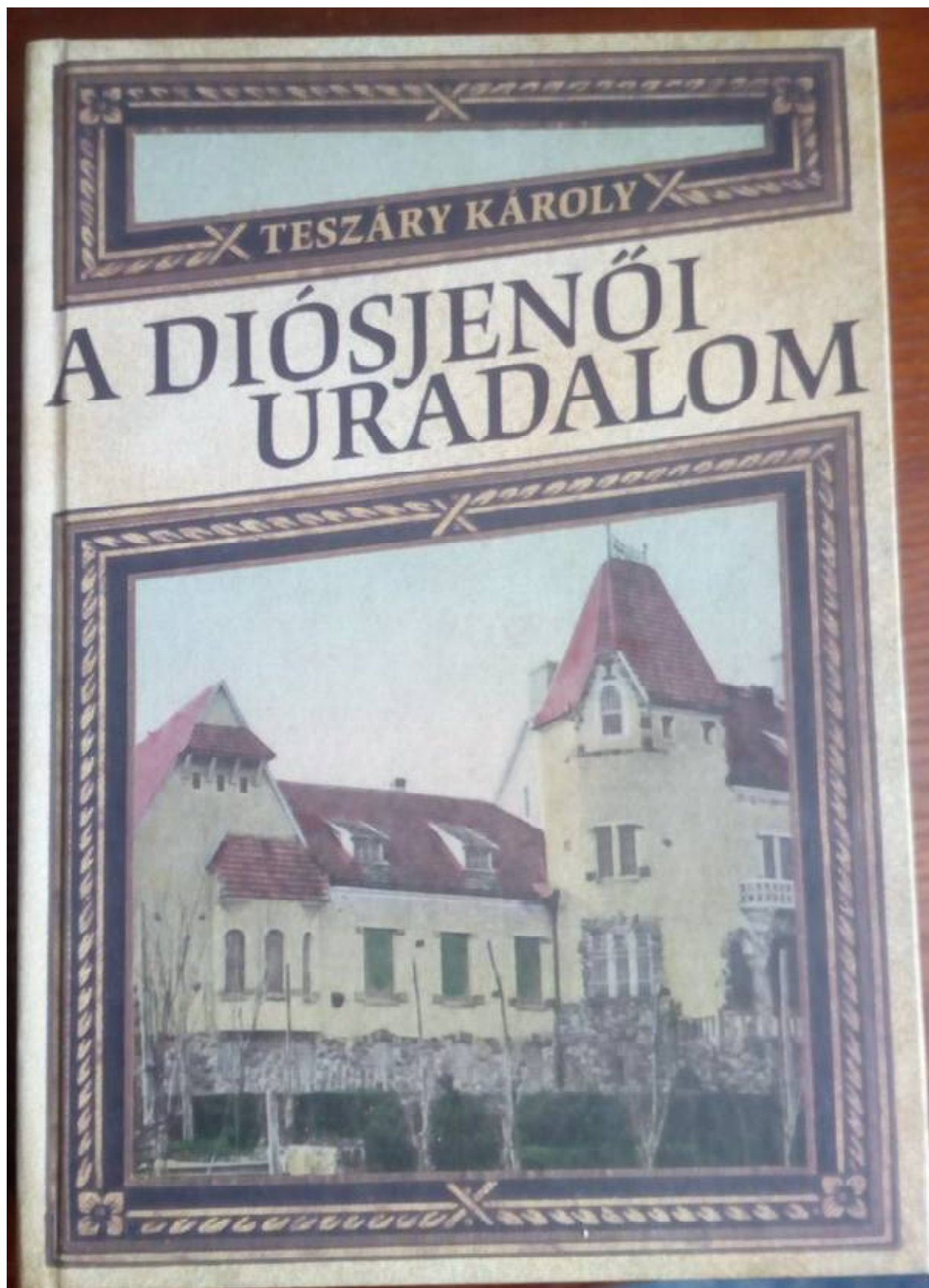
Tempo

I berte József és Társa zeneműnyomdája Budapest.

R. K. 58.

The image shows a page of a musical score. At the top, it is titled 'Czinka Panna nótája. (1735.)' and 'Átirta: Bloch József'. The score is for Violino I, Violino II, Viola, and Violoncello. The first section is marked 'Lassan. (Adagio)' and the second 'Élénken. (Allegro.)'. A large, bold title 'VÉGH JÓZSEF Czinka Panna, a cigány Szappho' is overlaid on the score. In the center, there is a detailed illustration of a violin and its bow, resting on a white, textured surface. The page number '2' is in the top left corner. At the bottom, there is a publisher's information: 'I berte József és Társa zeneműnyomdája Budapest.' and the number 'R. K. 58.'.

Megjelent a Diósjenői uradalom című kötet, keressék a szerzőnél!

KARAFFA GYULA

arra

gondolt
olyan nincs hogy
nem tud megenni egy verset

aztán rájött
hogy de igenis van
olyan élethelyzet amikor a
szavakra semmi szükség nincsen

mert az
emberek nem
kíváncsiak már sem rá
sem másokra sem önmagukra

a versek
haszontalanokká váltak
kiveszett belőlük az energia
semmit sem adnak hozzá az ember

életéhez
amihez csak
zsír meg szénhidrát
na meg sok-sok állati fehérje kell

a
sok
zöldség mellé...

E havi számunk szerzői:

Barna T. Attila (Vác, 1971) Budapest, költő
Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság, helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Ifj. Cservenák Mihály György (Szügy) Szügy, költő, slammer
Debreczeny György (Budapest, 1958) Budapest, könyvtáros, költő
Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő
Dudás Sándor (Tápiógyörgye, 1949) Szolnok, költő, festőművész
Egry Artúr (Budapest, 1953) Budapest, mérnök, tanár, költő
Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő
Haász Irén (1954 Bp.) Budapest, költő
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros, hitoktató, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő
Ilies Renáta (Marosvásárhely) Budapest, költő
Janecskó Györgyi (Vác, 1965) Kétdobony, író, költő
Kerekes Tamás (Budapest, 1957) Kisecset, író
Kiss Anna Mária (Balassagyarmat, 1964) Gárdony, költő
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író
Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Kuruc Tóth Tamás (Debrecen, 1960) Salgótarján, író, költő, gondolkodó
Pohánka Erika () Balassagyarmat, költő
Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét, tanár, író
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014) citera-tanár, zenész, író
Siska Péter (Nyíregyháza, 1984) Nyíregyháza, költő,
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő, restaurátor
H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

krasznaigyula9@gmail.com

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagyeb.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu
www.retsag.net

Terjesztés: kizárólag ingyenesen letölthető PDF formátumban.

NMHH CE/7456-5/2018.

Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi Helikonban megjelent bármilyen anyag más felületen, lapban való felhasználásához az érintett Szerző előzetes engedélye szükséges!

A Börzsönyi Helikon 2012. március 27.-től tagja az Ipoly Eurorégió Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés Egyesületének.

Pásztor Péter fotója